

MAAILMANPERINTÖKAUPUNGIN PUISTOT

RAUMAN HISTORIALLISTEN VIHERALUEIDEN
INVENTOINTI SYKSYLLÄ 2015

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja nro 50

Toimittaneet Maunu Häyrynen, Eeva Raike ja Johanna-Annukka Roslund

Taitto: Johanna-Annukka Roslund

Copyright © Kirjoittajat & julkaisija

ISBN: 978-951-29-6502-1

ISSN: 1799-0564

Turun yliopisto / Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja numero 50

Turun yliopisto Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

PL 124 28101 Pori

www.utu.fi

Kirjoittajat

Halttunen Adele

Haouzi Dunia

Hellström Iina

Jaakkola Liisa

Kaarnametsä Helene

Korpela Arja

Lehti Heli

Lumme-Tamminen Johanna

Sandholm Zagryda

Suorsa Meri-Tuuli

Tuomarila Elina

Uusitalo Jaana

Virtanen Katrina

Wallin Paula

Österlund Marika

Kannen kuva: Juhlaportti joen ylittävän sillan keskustan päässä. Museovirasto (HK19340420:63).

Turun yliopisto
University of Turku

SISÄLLYSLUETTELO

Saatteeksi.....	3
Inventointikohteet kaavakartoilla.....	5
Katariina Westerlingin puisto	6
Tekkalanpuisto	20
Rauniopuisto	44
Nortamonpuisto	62
Tarvonsaarenpuisto.....	80
Keskuspuisto	111
Kolmiopuisto	135
Liitteet.....	162

Saatteeksi

Vanhaa Raumaa ajatellaan tavallisimmin yhtenä Suomen keskiaikaisperäisistä kaupungeista hyvin säilyneine puutaloidylleineen sekä Unescon maailmanperintökohteena. Sen tärkeimmiksi arvotekijöiksi on tämän mukaisesti nähty keskustan vanha rakennuskanta, katuverkko ja torit sekä näihin liittyneen arkisen kaupunkielämän pitkä jatkumo. Nyt on korkea aika siirtää katse historiallisiin viheralueisiin, jotka kuuluvat kulttuuriympäristöinä erottamattomasti Vanhan Rauman ja sitä ympäröivän suojavyöhykkeen kokonaisuuteen.

Julkiset puistot edustavat Raumalla nuorempaa historiallista kerrostumaa kuin kaupunkirakenne tai suuri osa rakennuskannasta. Niiden yli kahden vuosisadan mittainen kehityskaari on silti koko maan mittakaavassa merkittävä. Samalla Vanhan Rauman ja sen lähitienoon puistoalueet muodostavat omintakeisen paikallisen tulkinnan mannermaisesta puistokulttuurista. Ne ovat yhtä tärkeä osa Raumaa ja raumalaisuutta kuin Vanhan Rauman puutalot, kadut ja toritkin.

Tiedot puutarhakulttuurin alkuvaiheista Raumalla ovat vähäisiä. Fransiskaanimunkit ovat saattaneet viljellä yrttejä luostarissa ja niitä on ehkä levinnyt tai levitetty yksityispihoihin. Varsinaiset kaupunki-istutukset ovat kuitenkin paljon myöhäisempää perua: niiden koko historia Suomessa on alkanut vasta Turun nykyisen Linnankadun varren puuistutuksista 1600-luvulla. Ensimmäiset istutetut kävelypaikat Heinolassa ja Vaasassa seurasivat 1700-luvun lopulla, jolloin myös Raumalle perustettiin lyhytikäiseksi jäänyt ensimmäinen kaupunginpuutarha.

1800-luvun alkupuolella alettiin Helsinkiin, Turkuun ja Hämeenlinnaan rakentaa ensimmäisiä varsinaisia kaupunkipuistoja Kaisaniemeen, Vartiovuorelle ja Kaupunginpuistoon eli Parkkiin. Samoihin aikoihin myös Rauma sai ensimmäisen julkisen puistonsa Tarvonsaareen yksityisestä aloitteesta. Hieman myöhemmin Raumalla alettiin istuttaa kaupunkiin yleisiä oleskelupaikkoja Tanskasta muuttaneen Catherine Commentzin, sittemmin Westerlingin johdolla, jonkin aikaa myös erityisen kaunistusjohtokunnan tuella. 1800- ja 1900-lukujen vaihteen tienoilla saivat ensimmäisen hahmonsäilytyksen nykyiset Katariina Westerlingin ja Tekkalan puistot Turun tullin tienoilla sekä Pyhän Kolminaisuuden kirkonrauniota ympäröivän vanhan kirkkomaan istutukset. Noilta ajoilta ovat suurelta osin peräisin maisematyylisten puistojen käytävistörunko sekä vanhin puusto.

Seuraavassa vaiheessa 1900-luvun alussa istutuksia alettiin suunnitella kasvavan kaupungin tarpeisiin nykyisten Keskuspuiston ja Kolmiopuiston alueelle ja vähän myöhemmin 1920-luvulla sai alkunsa myös nykyinen Nortamonpuisto. Siinä missä Kolmiopuisto edusti vielä uuden suoraviivaisen tyylin mukaisesti tulkittua perinteistä kävelypuistoa, Keskuspuisto alettiin nähdä ajalle ominaiseen tapaan tapahtumapaikkana ja liikuntaympäristönä, kun taas Nortamonpuistosta patsaineen tuli kaupunkikuvallinen edustusistutus. Keskuspuistoa ja Tarvonsaarenpuistoa suunniteltiin monessa vaiheessa ja niihin tilattiin suunnitelmia maan kärkeä nimeltä, ensin puutarha-arkkitehti Paul Olssonilta ja sitten maisema-arkkitehti Leena Iisakkilalta. Niiden viimeisin asu on peräisin 2000-luvulta, mutta aikaisemmat suunnitteluvaiheet ovat nekin jättäneet jälkensä raumalaiseen puistomaisemaan.

Rauman keskustan puistot ovat kaupungin yleisen mittakaavan mukaisesti olleet kooltaan pienehköjä ja ne on sekä rakennettu että hoidettu pienillä resursseilla. Silti ne kertovat kaupunkilaisten valvutuneisuudesta ja satamakaupungin suorista kansainvälisistä yhteyksistä aikoina, jolloin monissa vastaavankokoisissa suomalaiskaupungeissa tuskin vielä edes aloitettiin puistojen perustamista ja puistotoimen käynnistämistä. Tänä päivänä puistojen

moninaiset kerrostumat ja tuuheaksi kasvanut puusto kertovat raumalaisen kaupunkikulttuurin pitkästä perspektiivistä ja juurtuneisuudesta. Ne ovat osa kaupungin tarinaa. Vanhan Rauman puukaupunkiarkkitehtuurin arvon tunnistaminen ja sen pääsy maailmanperintöluetteloon ovat olleet kaupungin kehityksen merkkipaaluja. Tällöin on kuitenkin myös kehittynyt likinäköisyyttä kaupunkiympäristön muita kuin rakennustaiteellisia elementtejä kohtaan. Puistojen näkeminen vain rakentamisen, liikenteen tai paikoituksen reservialueina tai vanhan puuston poistaminen kirkonraunion näkyvyyden takia kertovat jostakin aivan muusta kuin pitkäaikaisesta kaupunkikulttuurista. Ne edustavat suurten ja nuorten kaupunkien toimintamalleja, jotka eivät istu Rauman puistojen mittakaavaan tai perinteeseen.

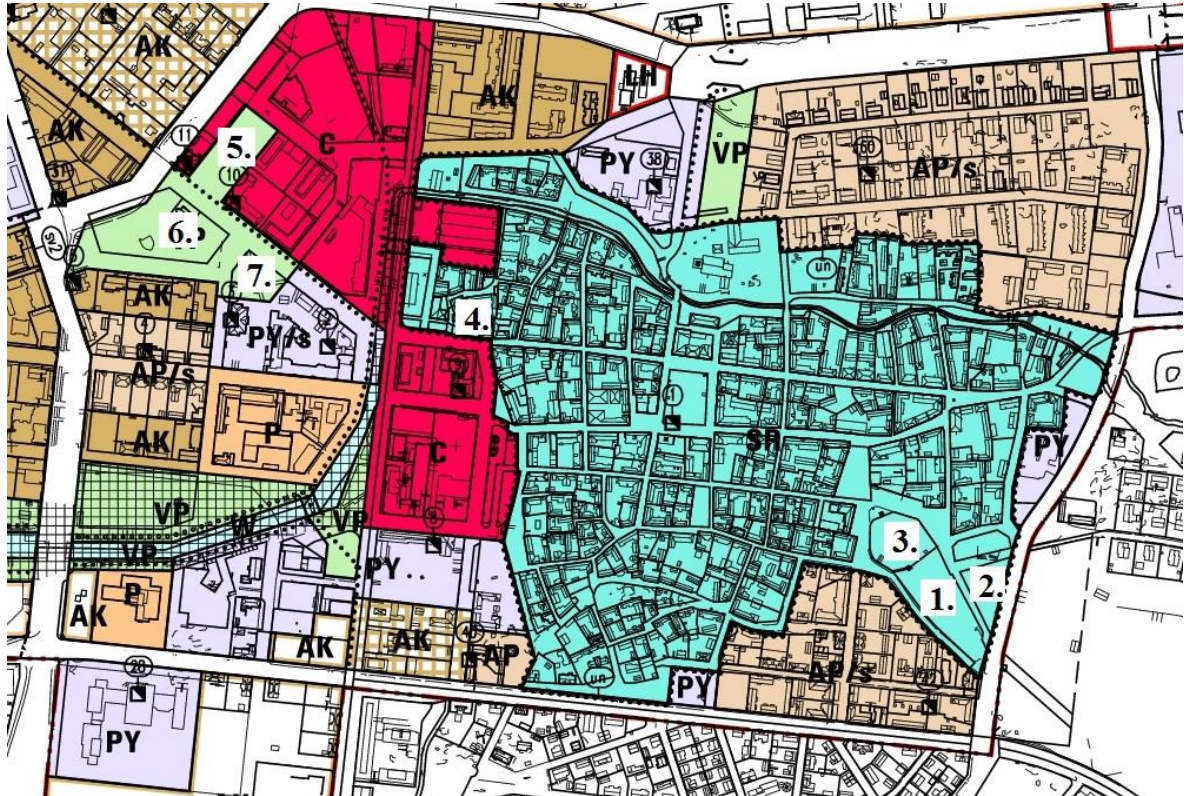
Tämä selvitys on tulosta Turun yliopiston maisemantutkimuksen oppiaineessa syksyllä 2015 järjestämästä praktikumkurssista, joka toteutettiin yhteistyössä Rauman puistotoimen ja museon kanssa. Sen tavoitteena oli kaupungin toiveiden mukaisesti viedä läpi Katariina Westerlingin puiston, Tekkalanpuiston, rauniokirkkopuiston, Nortamonpuiston, Keskuspuiston, Kolmiopuiston ja Tarvosaarenpuiston yleisinventointi, joka vietiin läpi Museoviraston Portti puutarhaan (Ranja Hautamäki 2001) -inventointiohjetta soveltaen. Kurssin tulokset on koottu tähän julkaisuun. Toivomme että ne auttavat näkemään Rauman keskustan historiallisten viheralueiden merkityksen kaupungin kulttuuriperinnön vaalimisessa ja kehittämisessä.

Kiitämme Rauman kaupunkia, erityisesti kaupunginpuutarhuri Mari Pohjalaista, puistotyönjohtaja Sari Mäkirantaa, Rauman Museon museonjohtaja Kirsi-Marja Siltavuori-Illmeriä ja maailmanperintökoordinaattori Jussi Telarantaa hyvästä yhteistyöstä ja avuliaisuudesta, joiden ansiosta tämä kurssi ja julkaisu tulivat mahdollisiksi. Kiitokset avusta myös Laura Puolamäelle ja Niina Uusi-Sepälle.

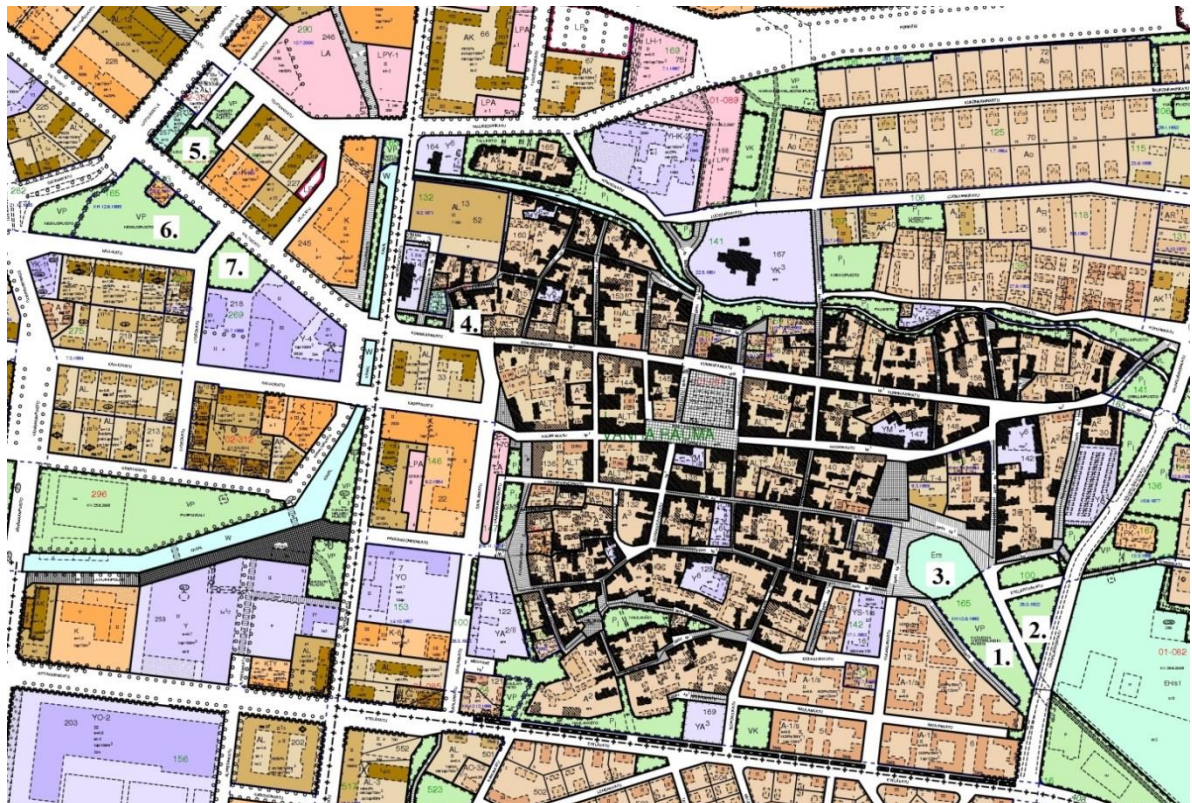
Maunu Häyrynen, Eeva Raike ja Johanna-Annukka Roslund

Inventointikohteet kaavakartoilla

1. Katariina Westerlingin puisto	5. Tarvonsaarenpuisto
2. Tekkalanpuisto	6. Keskuspuisto
3. Rauniopuisto	7. Kolmiopuisto
4. Nortamonpuisto	

Rauman keskustan osayleiskaava 2016, Rauman kaupunki.

Rauman keskustan asemakaava 2016, Rauman kaupunki.

KATARIINA WESTERLINGIN PUISTO

1. Kohteen nimi

Katariina Westerlingin puisto, Eteläpuisto, Rauniopuisto, Veteraanipuisto, Vanhan kirkon puisto, Katariinan puisto, Westerlingin puisto, Vanha Esplanadi

2. Kohdetyyppi

Kaupunkipuisto

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Vanha Rauma

5. Osoite

Itäkatu-Kaunisjärvenkatu-Vanhankirkonkatu-Turunkatu välinen alue

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

N/lat: 6789246, E/lon: 204854 Lähtökoordinaatisto: ETRS-TM35FIN

7. Pinta-ala

2544 m²

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki, Valtakatu 2, 26100 Rauma

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

julkinen

10. Kaavoitustilanne

Alueella on voimassaoleva maakunta-, yleis- ja asemakaava.

Puisto on 12.6.1995 vahvistetussa asemakaavassa merkinnällä VP (puisto).

(Ks. kaavakartat sivulla 5)

Alueella on voimassa 25.8.2003 hyväksytty oikeusvaikutteinen Rauman keskustan osayleiskaava. Puistoalue on yleiskaavassa SR-merkinnällä (rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue) sekä un-merkinnällä (UNESCO:n maailmanperintökohde).

Yleiskaavasta vireillä 002039 Vanhan Rauman osayleiskaava ja osayleiskaavamuutos.

Tavoitteena laatia vanhan Rauman suojavyöhykkeen yleispiirteinen kaava asemakaavoitusta varten. Maakuntakaava vahvistettu 30.11.2011, alue kaavassa KH2-32 merkinnällä

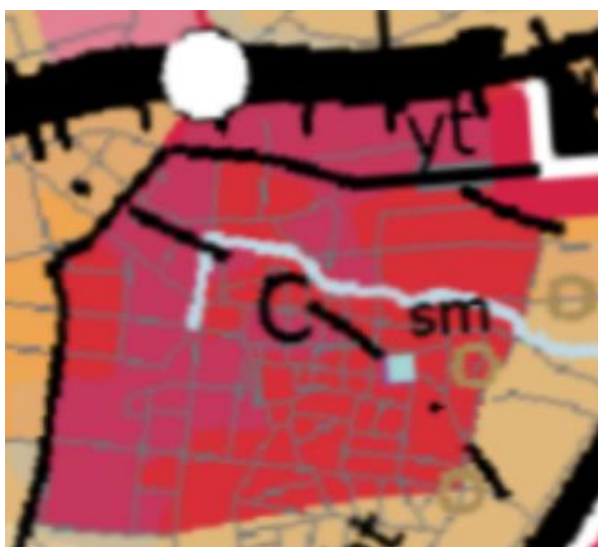
(Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö) sekä un-merkinnällä (UNESCO:n maailmanperintökohde).

11. Suojelutilanne

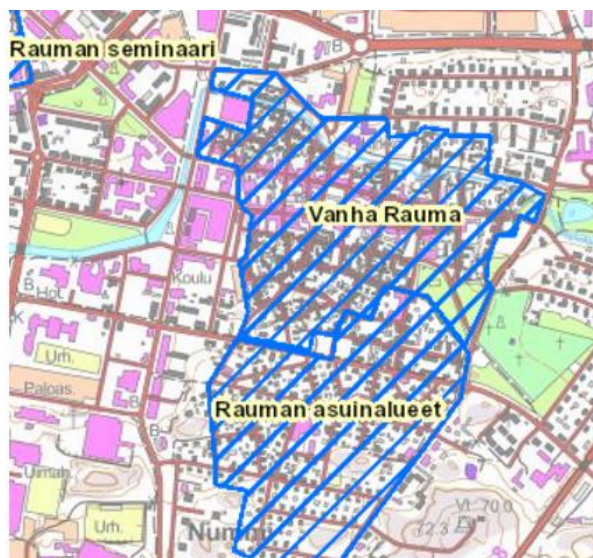
Maakuntakaavassa

Kohde on suojeltu yleiskaavassa un-merkinnällä. Alue on osa UNESCO:n maailmanperintökohdetta.

Puisto kuuluu RKY-alueeseen (Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö).

Satakunnan maakuntakaava 2015, Rauman kaupungin karttapalvelu.

Vanha Rauma on liitetty Unescon maailmanperintöluetteloon 1991, Museovirasto.

12. Suunnittelutilanne

Rauman tekninen lautakunta on hyväksynyt 31.3.2015 kokouksessaan 94§, Kalatorin suunnitelman ja siihen liittyvien katujen Kulmalankadun, Turunkadun, Itäkadun ja Vanhankirkonkadun katusuunnitelman.

Suunnitelmassa Katariina Westerlingin puiston itäreunasta poistettaisiin puustoa ja vanha pensasaita, samalla uusi pysäköintialue työntyisi puiston puolelle. Suunniteltu käytävälinjausto poikkeaa paikoin puiston vanhoista tiedossa olevista käytävälinjauksista (käytäväverkosto muissa liitteissä 26) ja suuntautuisi vanhojen puiden juuristoalueelle.

Kalatorin peruskunnostustyö alkoi 26.5.2015 ja on edelleen käynnissä.

Kalatorin suunnitelma 2015, Rauman kaupunki.

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

Puiston perustamisajankohta ei ole tiedossa, mutta puiston puuistutuksia näkyy jo 1880-luvun kartassa. (Kartta 1 historialliset kartat ja suunnitelmat.) Puiston tienvarsi-istutukset mainitaan Rauman Lehdessä 8.12.1881. Lehdessä puhutaan esplanadista.

Puisto on perustamisen jälkeen pysynyt peruspiirteiltään muuttumattomana.

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Tarkkaa tietoa suunnittelijoista ei ole. Catherine Fransine Westerling (ent. Commentz) istutti lähistöllä olleen Turun tullin viereiselle yksityiselle niitylle puita ja pensaita 1870-luvulla.

15. Keskeiset historialliset vaiheet (eri osa-alueiden, tärkeimpien rakennusten perustamisajankohdat ja suunnittelijat)

Rauman käytetyimpiä puistoja 1800-luvun lopulla olivat hautausmaiden lähellä olevat uusi puisto (Eteläpuisto) ja vanha puisto (Tekkalanpuisto). Puiston tienvarsi-istutukset mainitaan Rauman Lehdessä 8.12.1881. Lehdessä puhutaan esplanadista. Varsinaisesti puisto on rakennettu lehtitiedon mukaan täytetyn hiekkakuopan paikalle. Puistoa täytettiin mullalla useana vuonna 1880-luvun lopulla ja v. 1890 puistosta oli täytetty mullalla vasta 1/3. Vuonna 1887 pyydettiin tarjousta esplanadin ja puistojen kesän ajan kastelusta ja hoidosta. Eteläpuistoa kuvataan vuonna 1890 vehreäksi ja miellyttäväksi puistoksi, jossa oli penkkejä, hiekkakäytäviä ja veräjä, josta voi tuoda lastenvaunut puistoon. Keväällä 1991 lehdessä olevassa ilmoituksessa pyydettiin välttämään uusien istutusten vuoksi tarpeetonta sotkemista.

Puistoon rakennettiin vesikioski vuonna 1891 insinööri G. Johanssonin piirustusten mukaan. Kioskin rakentaminen annettiin kesäkuussa 1891 työmies Samuel Samuelssonille. Työn piti olla valmis 15.8.1891 mennessä. Vesikioski vuokraaminen lopettiin vuonna 1904 alueella tapahtuvien järjestyshäiriöiden vuoksi. Vesikioski tai vesimyymlä siirrettiin Otanlahteen välinevarastoksi vuonna 1909.

Vuonna 1903 Rahatoimikunta päättää lisätä Eteläpuiston seudulle valaistusta. Puiston seutu ja Kalatori ovat olleet rauhattomia Kalatorin reunalla olevan olutkioskin vuoksi. Ehdotuksen olivat tehneet lähitalojen omistajat. Samana vuonna Kaunistuskomitean mukaan vesikioski on korjattava, ainakin maalattava ja sen ympärillä oleva veranta purettava. Vuonna 1904 rahatoimikamari on päättänyt olla vuokraamatta vesimyymlärakennuksen, jonka johdosta puisto oli rauhoittunut. Katariina Westerlingin ehdotuksesta vuonna 1906 päätettiin istuttaa uusia pensaita Eteläpuistoon, koska hänen mielestään puisto oli perattu liian autioksi. Puistossa järjestettiin lehtitietojen mukaan musiikkitapahtumia, torvisoittoa ainakin vuosina 1891 ja 1907. Vuonna 1947 kustansi Pelastakaa ry:n paikallisosasto hiekkalaatikat ja keinut. Kiipeilykaari pystytettiin vuonna 1963. Leikkipuisto poistettiin vuonna 2002. Lapset pelaavat nykyäänkin kesäisin puistossa jalkapalloa ja muita pallopelejä. Talvisin puiston raunioilta laskeva mäki on ollut aktiivisesti perheiden pulkkamäkenä ja joinakin talvina puiston keskelle on jäänyt pieni luistelupaikka, jossa on luisteltu. Kaupunki ei ole ollut osallisena kunnossapidossa.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Kohde sijaitsee Vanhan Rauman itäosassa ja kuuluu UNESCO:n maailmaperintökohteeseen. Katariina Westerlingin puisto on yksi kohde puistokokonaisuudesta ja sijaitsee Pyhän kolminaisuuden kirkon raunioiden ja Tekkalan puiston yhteydessä. Puisto rajoittuu pohjoispuolella Rauniopuistoon, puistoja erottaa kivistä rakennettu aita. Puiston itäpuolella kulkee Itäkatu ja länsi – ja lounaispuolella Turunkadun varrella sijaitsee asuntaloja.

17. Sommitelman keskeiset piirteet (osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

Maisematyylinen puistikko.

Kolme osa-aluetta: metsäinen alue puiston pohjoisosassa, muistomerkin ympäristössä avoin näkymä puiston eteläosassa, kujanne.

Näkymä puiston eteläreunasta pohjoiseen Pyhän Kolminaisuuden kirkon raunioille.

Liite 1

18. Rakennetut elementit (vesiaiheet, huvimajat, veistokset, pergolat, terassit, käytävät, ym.)

A: Veteraanimuistomerkki , muistomerkkin ympärillä kivireunukset. Merkille johtaa lyhyt liuskekivilaatta-käytävä. Liite 2

B: Valotolppa, jossa kohdevalo muistomerkkiin

C: Muistolaatta maassa tammen vieressä ”Mannerheimristin Ritarit istuttivat tämän tammen 28.6.1997”

Liite 3

Käytävät: hiekkakäytävät, jotka ovat melko umpeenkasvaneet.

Puistoa on reunustanut kujanteen ympärillä puuaita. Nykyään sen tilalla on seka-aita.

19. Kasvillisuus (tärkeät kasvialustat, puukujat, aidanteet, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

Puistoa reunustaa seka-aita (vaahtera ja orapihlaja), jossa aukkoja. Aidan sisäpuolelta reunustaa kahdella sivulla koivukuja. Sekä koivukuja että pensasaita on vanha ja sillä on historiallista arvoa.

Kasvillisuuskartta liite 6

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät (omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät, ym.)

Häiriötekijät puiston itäpuolella ajotie.

Vanhaa puustoa kaadettu tarpeen mukaan ja nurmikko leikattu.

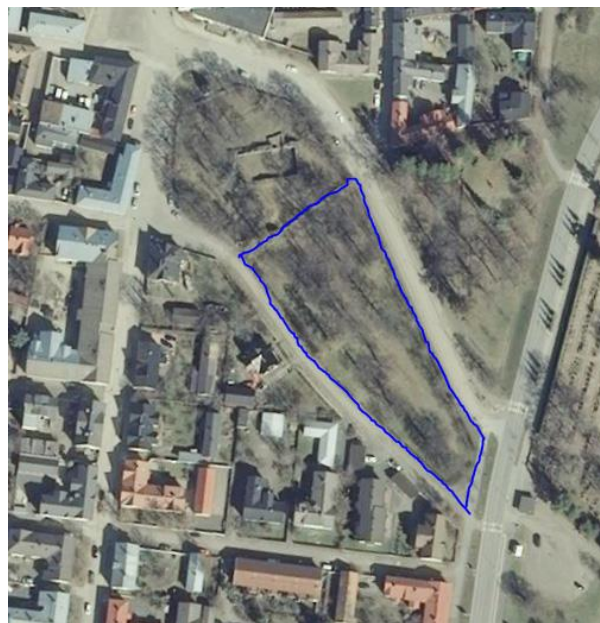
Ensivaikutelma on rauhallinen, tosin viereisen tien äänet kantautuvat puistoon. Suuret vanhat puut ja laaja nurmikko kiinnittävät huomiota.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä (Historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemallinen ja puutarhahoidollinen arvo)

Historiallisesti ja maisemallisesti erityisen merkittävä. Rauniopuisto-Katarina

Westerlingipuisto-Tekkalanpuisto kokonaisuus on maisemallisesti on yksi parhaiten säilyneistä Vanhan Rauman viheralueista.

22. Peruskartta ja alueen raja

Katarina Westerlingin puisto peruskartalla sekä ortokuvassa 2014, Rauman kaupungin karttapalvelu.

23. Pohjakartta

Katarina Westerlingin puisto, kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

24. Valokuvat

Kuva 1. Näkymä Turunkadun puolelta puiston eteläpuolelta. 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 2. Näkymä puiston sisäpuolelta eteläosasta muistomerkin edestä, 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 3. Näkymä puiston sisäpuolelta kaakkoiskulmasta muistomerkin vierestä, 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 4. Näkymä puiston keskeltä pohjoiseen päin, 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 5. Näkymä puiston sisäpuolelta luoteisosasta Rauniopuiston edestä, 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 6. Näkymä puiston kaakkoisreunasta 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuva 7. Näkymä puiston ulkopuolelta etelästä Kaunisjärvenkadulta, 2015, Arja Korpela, KTMT.

Kuvauspaikat liite 4

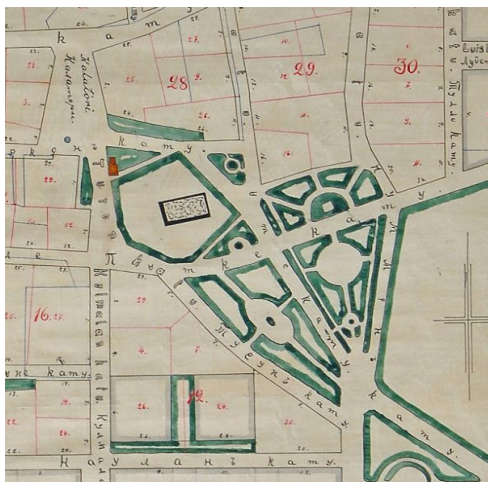
25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

Kartta 1. Ote asemakaavakartasta vuodelta 1880, Kansallisarkisto.

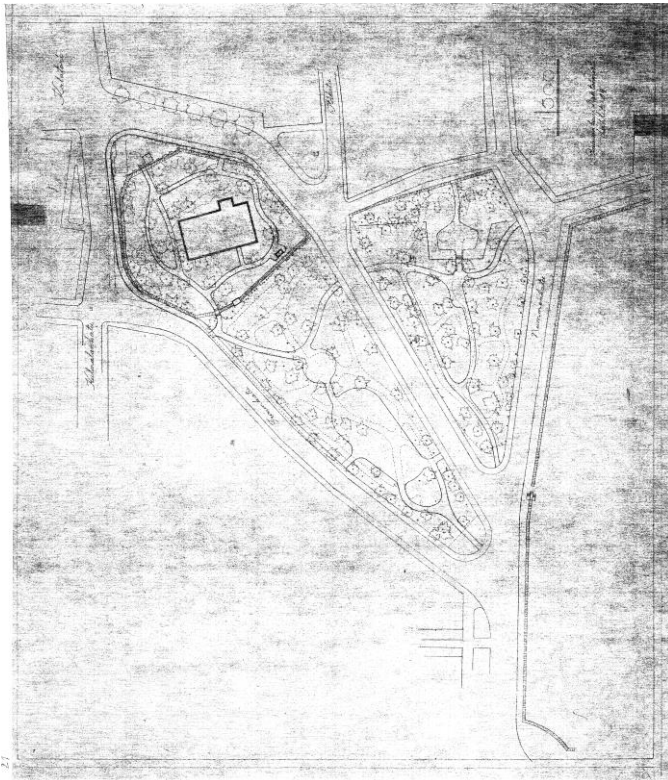
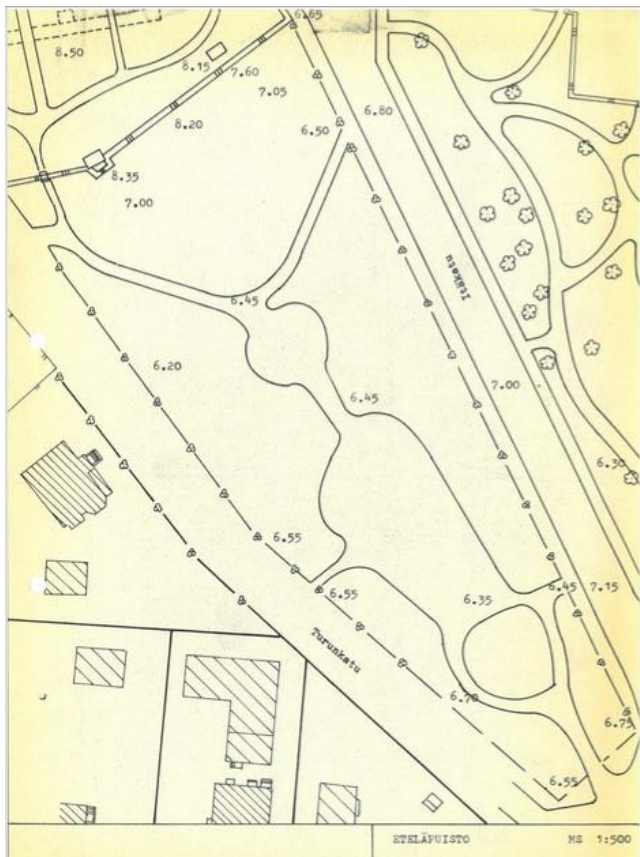
Kartta 2. Ote vuoden 1890 Rauman kaupungin kaupunkikartasta, Kansallisarkisto.

Kartta 3. Ote asemakaavakartasta 1915,
Kansallisarkisto.

Kartta 4. Ote asemakaavakartasta 1922,
Kansallisarkisto.

26. Muut liitteet

Liite 1.

Näkymä puiston eteläreunasta pohjoiseen Pyhän Kolminaisuuden kirkon raunioille, 2015, Paula Kuusisto, KTMT.

Liite 2.

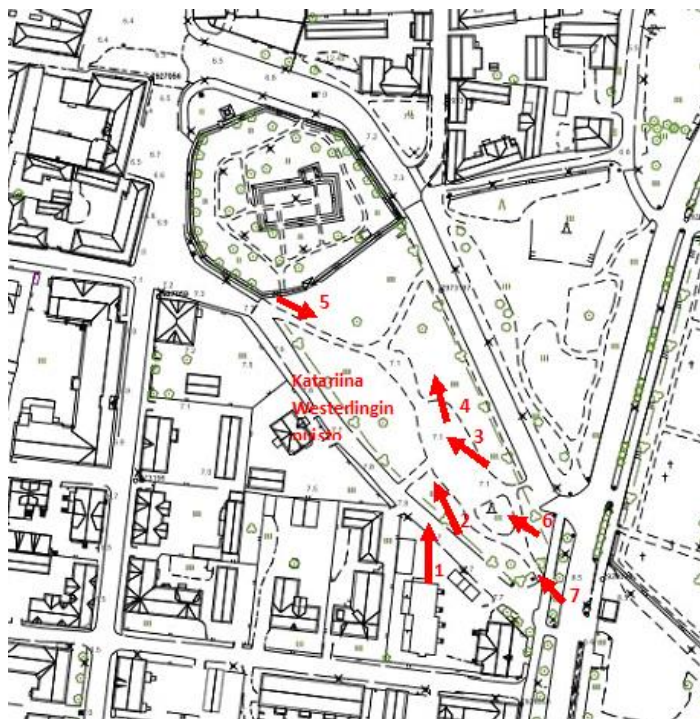
Veteraanimuistomerkki Katariina Westerlingin puistossa, 2015, Paula Kuusisto, KTMT.

Liite 3.

Muistolaatta Katariina Westerlingin puistossa, 2015, Paula Kuusisto, KTMT.

Liite 4. Kuvauspaikat ja –suunnat

Liite 5. Ilmakuvat

Katariina Westerlingin puisto, historialluva 1940, Rauman kaupunki

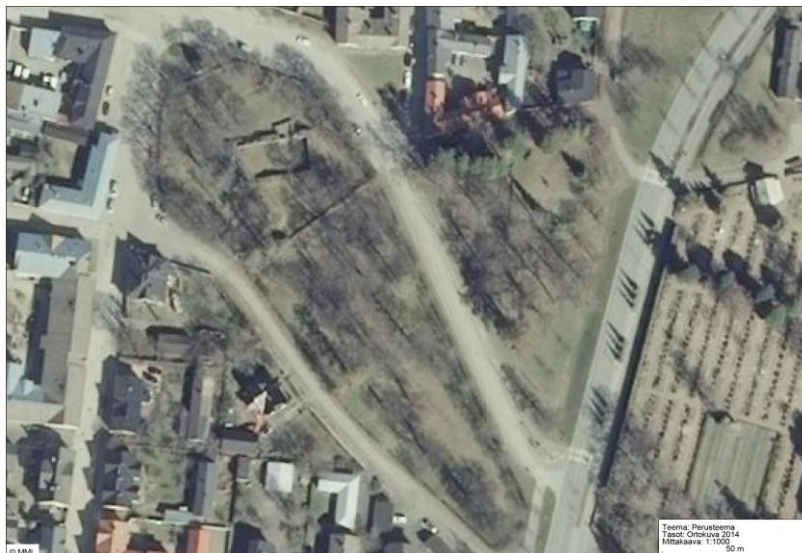
Katariina Westerlingin puisto, historiaortokuva 1965, Rauman kaupunki.

Katariina Westerlingin puisto, ortokuva 1977, Rauman kaupunki.

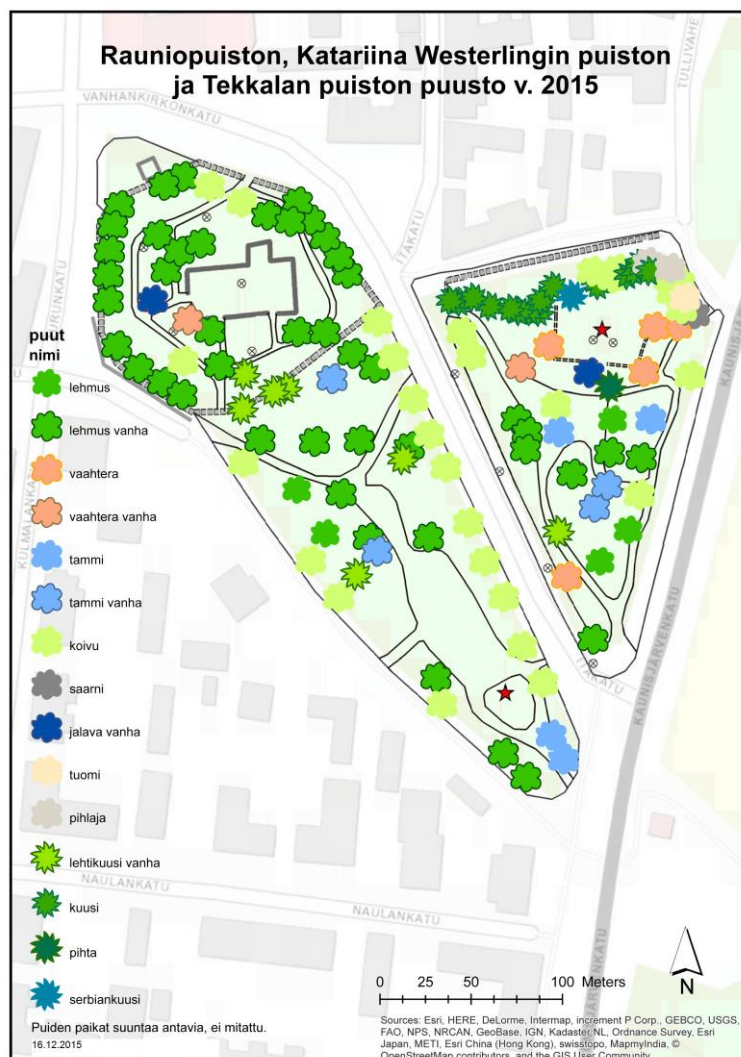

Katariina Westerlingin puisto, ortokuva 1987, Rauman kaupunki.

Katariina Westerlingin puisto, ortokuva 2014, Rauman kaupunki.

Liite 6.

27. Lähdeaineisto (kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Imppu, Kai, puistotyönjohtaja (ent.). Suullinen tiedonanto 30.10.2015.

Räikkönen, Jaakko, apulaiskaupunginpuutarhuri (ent.). Suullinen tiedonanto 10.11.2015.

Kartat ja piirustukset

Peruskartta. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Rauman keskustan kehittäminen-suunnitelma. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupunki.

Rauman keskustan osayleiskaava. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Satakunnan maakuntakaava. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Vanhat asemakaavakartat. Kansallisarkisto, Helsinki.

Kirjalliset lähteet

Hiekkanen, Markus: *Keskiajan kaupungit 2, varhainen kaupunkikehitys ja nykyinen suunnittelu*. Rauma, Museovirasto. Valtionpainatuskeskus, 1983.

Nurmi-Nielsen, Anna: *Rauman kaupungin puutarha 100 vuotta, juhlanäyttely Vanhalla Raatihuoneella 19.10.1992–5.1.1993*, Rauman museo 1992. Rauman Offsetpaino Oy.

Sanomalehtiaineistot

Rauman lehti 8.12.1881 no 0.

Rauman lehti 23.4.1887 no 16

Rauman lehti 24.9.1887 no 38

Rauman lehti 31.5.1890 no 43

Rauman lehti 23.5.1891 no 41

Rauman lehti 25.6.1892 no 51

Rauman lehti 5.6.1895 no 45

Rauman lehti 30.5.1896

Rauman lehti 12.11.1903 no 130.

Rauman lehti 5.5.1903 no 50.

Rauman lehti 23.6.1904 no 70.

Rauman lehti 10.9.1904 no 103.

Rauman lehti 26.5.1906 no 59.

Rauman lehti 6.6.1907 no 62.

Rauman lehti 13.6.1907 no 65.

Rauman lehti 28.8.1909 no 98.

Selvitykset ja suunnitelmat

Keskustan osayleiskaavan muutos ja laajennus (Vanha Rauma) 002039, versio 02, 3.11.2015.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Rauman kaupunki, kaavoitus.

http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/002039_oas_versio_02_3.11.2015.pdf

Rahatoimikamarin pöytäkirja v. 1891, liite Rahatoimikamarin kirje päivätty 27.5.1890. Rauman kaupungin arkisto, Rauma.

Rauman Rahatoimikamarin pöytäkirja vuodelta 1891 § 213. Rauman kaupungin arkisto, Rauma.

Uusi-Seppä, Niina: *Vanhan Rauman Kalatori, Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniopuisto ja Katariina Westerlingin puistot*. Maisemahistoriallinen selvitys. 27.1.2014

Westerlingin puiston puistokortti. Rauman kaupunki, 1982.

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syyslukukausi 2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Marika Österlund

Arja Korpela

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Turun yliopisto

PL 124

28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Turun yliopisto

PL 124

28101 PORI

TEKKALANPUISTO

1. Kohteen nimi

Tekkalanpuisto (osa Katariina Westerlingin puistoa)

2. Kohdetyyppi

Kaupunkipuisto

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

1. Vanha Rauma

5. Osoite

Tekkalanpuisto, (Vanhankirkonkadun, Kaunisjärvenkadun ja Itäkadun muodostama kolmio),
26100 Rauma

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

TM35-lehtijako M3143E, koordinaatit N6789315, E204884

7. Pinta-ala

Noin 4000 neliömetriä

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki, Valtakatu 2, 26100 Rauma

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

Julkinen puisto

10. Kaavoitustilanne

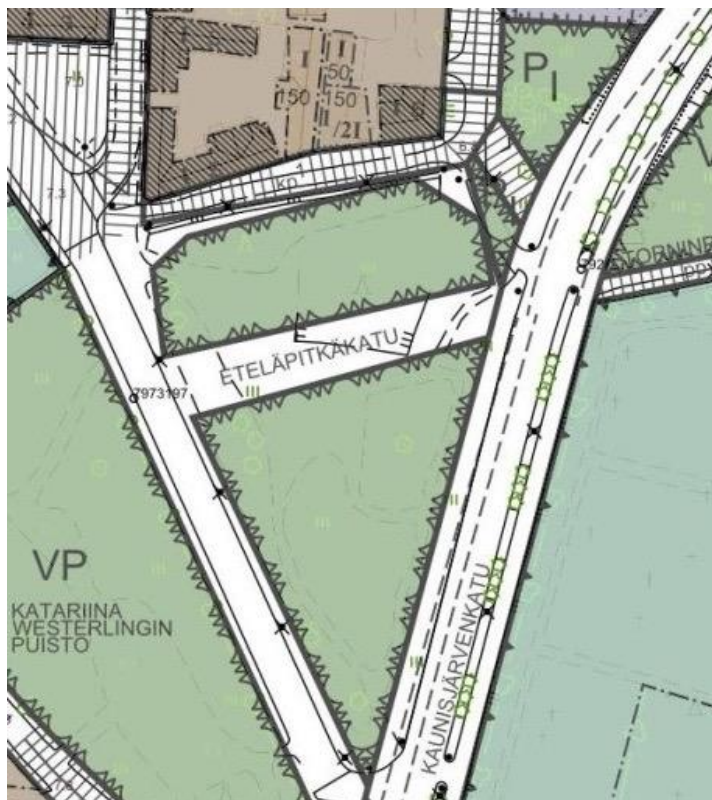
Asemakaavamerkintä VP, puisto.

Tekkalan puiston asemakaava on vahvistettu 28.3.1922.

Rauman keskustan oikeusvaikutteinen osayleiskaava on hyväksytty 25.8.2003.

Satakunnan maakuntakaava on vahvistettu 30.11.2011.

Aluetta koskevat maakuntakaavan kaavamerkinnät kH2-32 (valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö) sekä -un (UNESCO:n maailmanperintökohde).

Ote asemakaavasta, jossa uusi Eteläpitkäkatu halkaisisi Tekkalanpuiston. Asemakaavakartta 2015, Rauman kaupunki.

11. Suojelutilanne

Puisto on osa Vanhan Rauman valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY) sekä Unescon maailmaperintökohdetta. Se on suojeltu yleiskaavassa merkinnällä -SR (rakennussuojelualue).

12. Suunnittelutilanne

Rauman tekninen lautakunta on hyväksynyt 31.3.2015 kokouksessaan 94§ Kalatorin suunnitelman ja siihen liittyvien katujen Kulmalankadun, Turunkadun, Itäkadun ja Vanhankirkonkadun katusuunnitelman. Suunnitelmassa Katariina Westerlingin puiston itäreunasta poistettaisiin puustoa ja vanha pensasaita, samalla uusi pysäköintialue työntyisi puiston puolelle. Suunniteltu käytävälinjasto poikkeaa paikoin puiston vanhoista tiedossa olevista käytävälinjauksista ja suuntautuisi vanhojen puiden juuristoalueelle.

Kalatorin peruskunnostustyö alkoi 26.5.2015 ja on edelleen käynnissä.

Suunnitelmassa puiston länsilaidalle sijoitetaan kivettyjä pysäköintiruutuja, käytäväverkkoa kunnostetaan / uusitaan, puita poistetaan ja Sirkushevosen ympärille rakennetaan sorapintainen aukio penkkeineen.

Ote Katariina Westerlingin puiston läpi kulkevan Itäkadun katusuunnitelmasta, jossa puistoon sijoitetaan pysäköintiruutuja. Itäkadun katusuunnitelma 2015, Rauman kaupunki.

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset:

Tekkalanpuisto on osa Katariina Westerlingin puistoa. Puiston rakentaminen on alkanut 1870-luvulla. Tämä Tekkalanpuistona tunnettu osa on puiston länsiosaa (nykyisin Eteläpuisto) vanhempi. Puisto on säilynyt peruspiirteiltään muuttumattomana.

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat:

Catherine Fransine Commentz (myöhemmin Westerling) istutti Turun tullin vieressä sijainneelle yksityiselle niitylle puita ja pensaita viimeistään 1890-luvulle tultaessa, koska puiston hoito huutokaupattiin vuonna 1891.

15. Keskeiset historialliset vaiheet: (eri osa-alueiden, tärkeimpien rakennusten perustamisajankohdat ja suunnittelijat)

Westerlingin istutukset hävitettiin ilkvallan vuoksi, mutta ne uusittiin vielä 1800-luvun lopussa. Rauman kaupungin historiikissa todetaan, että Turun tullin puisto istutettiin rouva Westerlingin toimesta uudelleen ”somaine kivipengermineen”.

Tulliaita purettiin puiston pohjoisrajalta 1800-luvun lopussa. Luonnonkiviterassi on rakennettu viimeistään 1800-luvulla (Maisemahistoriallinen selvitys 2014).

Tekkalanpuistosta ja Eteläpuistosta on käytetty yhteisnimeä Vanha esplanadi. Esplanadin varsille istutettiin puita ilmeisesti vuonna 1882.

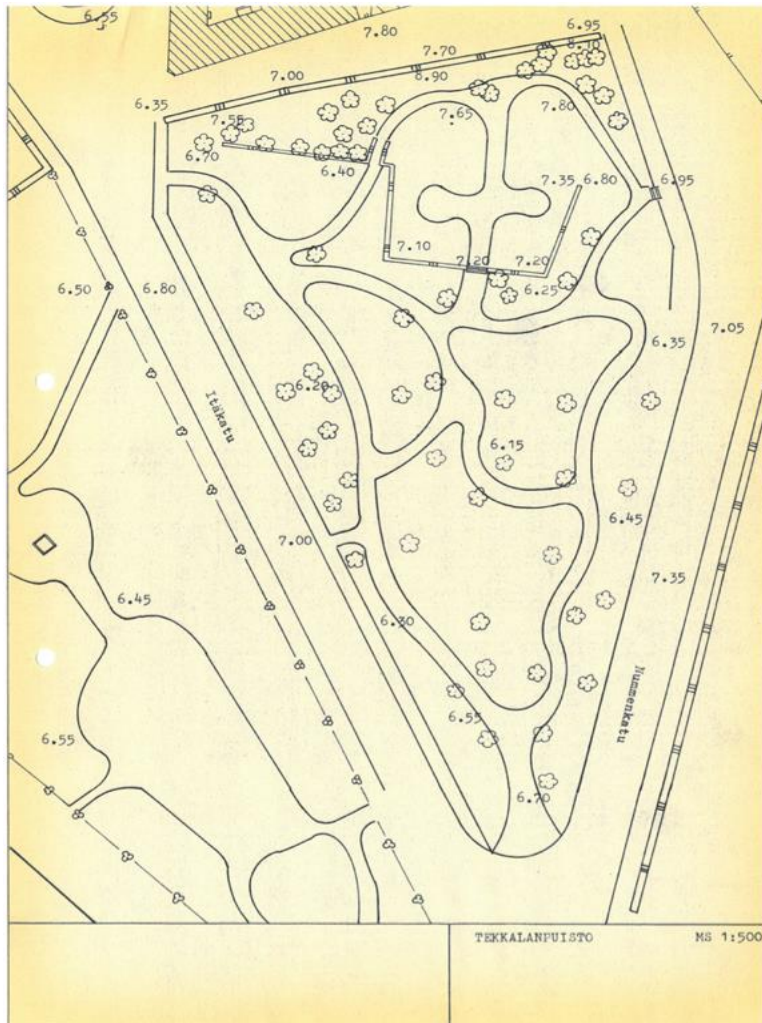
Puiston kasvillisuutta karsittiin 1900-luvun alussa voimakkaasti. Kaunistuskomitea pyysi vuonna 1904 tarjouksia puolikuivien pensaiden poistoon sekä ympyrän muotoon istutettujen havupuiden harventamiseen.

Vuonna 1906 pensaita istutettiin lisää, koska rouva Westerlingin mielestä silloista Eteläpuistoa oli perattu liikaa.

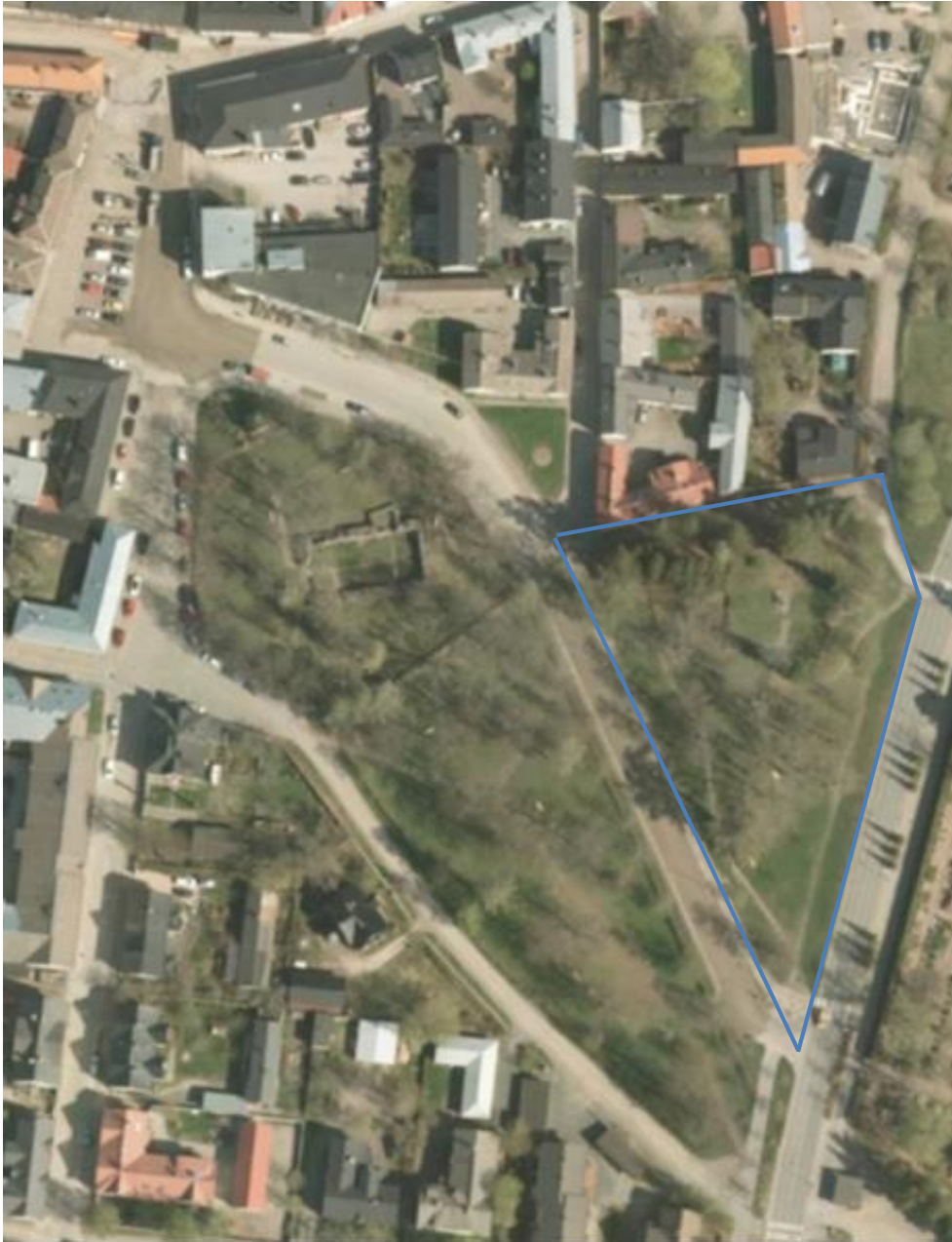
Vuonna 1934 sisäänkäynnit siirrettiin lähemmäs puiston kulmia ja käytäviä pidennettiin sen mukaisesti.

Vuonna 1949 tehtiin suunnitelma, jossa käytävälinjauksia muutettiin.

1960-luvun puistokortin mukaan Tekkalanpuistossa on ollut nurmikkopintaa 3334 neliömetriä nurmea ja 700 neliömetriä käytäviä. Puulajeina mainitaan rauduskoivu (*Betula pendula*), (tavallinen) kuusi (*Picea abies*), tammi (*Quercus robur*) ja puistolehmus (*Tilia europaea*).

Tekkalanpuiston asemapiirros 1960-luvulla. Kortissa esitetään pohjoisreunan kiviäitä, terassin eteläreuna, käytäväverkosto sekä puiden sijainnit. Havupuita ja lehtipuita ei ole eroteltu. Rauman kaupunki.

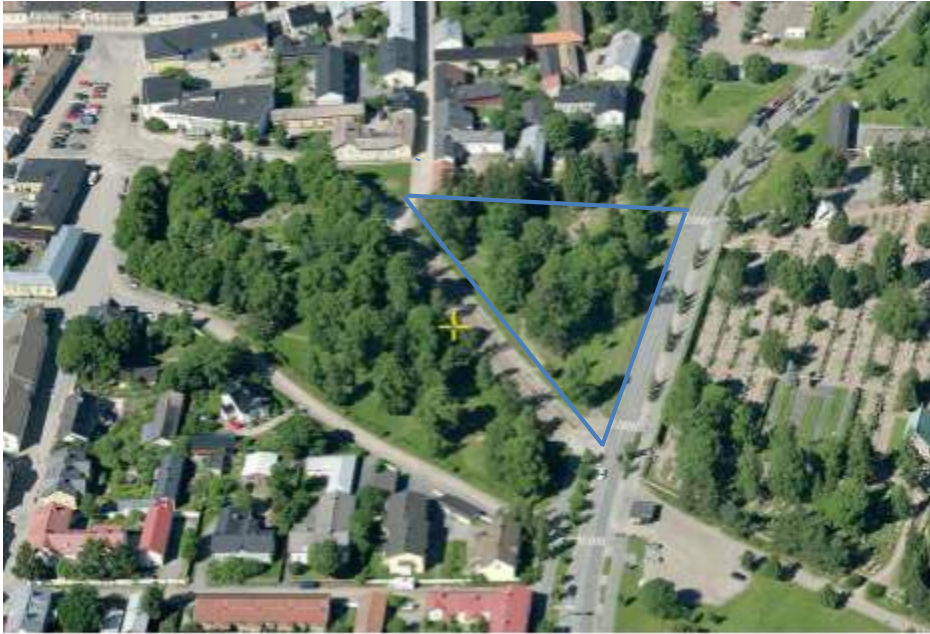

Tekkalanpuisto, ortokuva 2013, Rauman karttapalvelu.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

<http://www.openstreetmap.org/way/128246365>

Tekkalanpuisto rajoittuu pohjoisreunallaan Vanhankirkonkatuun, idässä Kaunisjärvenkatuun ja lännessä Itäkatuun.

Pohjoisessa (ylhäällä) puistoa rajaa Vanhankirkonkatu, lännessä (vasemmalla) Itäkatu ja idässä (oikealla) Kaunisjärvenkatu. Ilmakuva, Rauman kaupunki.

17. Sommitelman keskeiset piirteet (osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

Ylempi taso:

- * kiviaita pohjoisreunalla
- * syreeniaidanne kiviaidan päällä
- * reitistö kuusien lomassa
- * luonnonkiviterassi

Alempi taso:

- * nurmikenttä + jalot lehtipuut
- * kevyt polkuverkosto puiston keskiosassa
- * sorapintaiset kevyen liikenteen käytävät puiston länsi- ja itäreunojen suuntaisesti

18. Rakennetut elementit (vesiaiheet, huvimajat, veistokset, pergolat, terassit, käytävät, ym.)

Kivirakenteet

- * kiviaita, joka on rakennettu ilmeisesti 1600-luvun tulliaidan paikalle
- * terassoitu luonnonkivipenger
- * luonnonkiviportaait, jotka laskeutuvat terassilta nurmikentälle

Sirkushevonen –veistos

Emil Cedercreutzin Sirkushevonen on veistetty kipsiin vuonna 1946 ja valettu pronssiin Emil Cedercreutzin säätiön toimeksiannosta vuonna 2009, jolloin teos lahjoitettiin Rauman kaupungille. Raumakuvasto-sivuston mukaan paikalla on sijainnut hevoskasvattamo Kustaa Vaasan aikana.

19. Kasvillisuus (tärkeät kasvualustat, puukujat, aidanteet, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

- * pihasyreenikujanne, joka on istutettu Vanhankirkonkadun varrelle kiviaidan päälle

- * kuuset syreenien eteläpuolella, niiden lomassa mm. koivuja, saarnia, tuomia, serbiankuusia ja syreeneitä
- * terassoimattoman alaosan jalot lehtipuut: jalavia, tammia, lehmuksia, vaahteroita
- * lehtikuuset jalojen lehtipuiden joukossa
- * alatasolla ei pensaita, ei perennoja

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät (omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät, ym.)

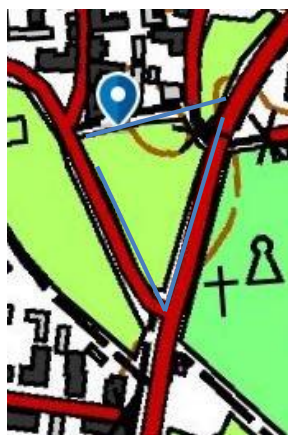
- * luonnonkivipenger puiston tärkein elementti
- * arvokas, iäkäs puusto
- * englantilaistyyppinen puisto puineen ja nurmikenttineen
- * ei juurikaan kalusteita, varusteita tai kattavaa valaistusta (pari kohdevalaisinta Sirkushevosen yhteydessä)
- * puistoa uhkaa asemakaavassa esitetty Eteläpitkäkatu, joka on linjattu terassin halki

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä

Rauniopuisto-Tekkanpuisto-Katariina Westerlinginpuisto -kokonaisuus on maisemalliselta ja historialliselta arvoltaan merkittävä. Puistokokonaisuus on eräs Vanhan Rauman parhaiten säilyneistä viheralueista.

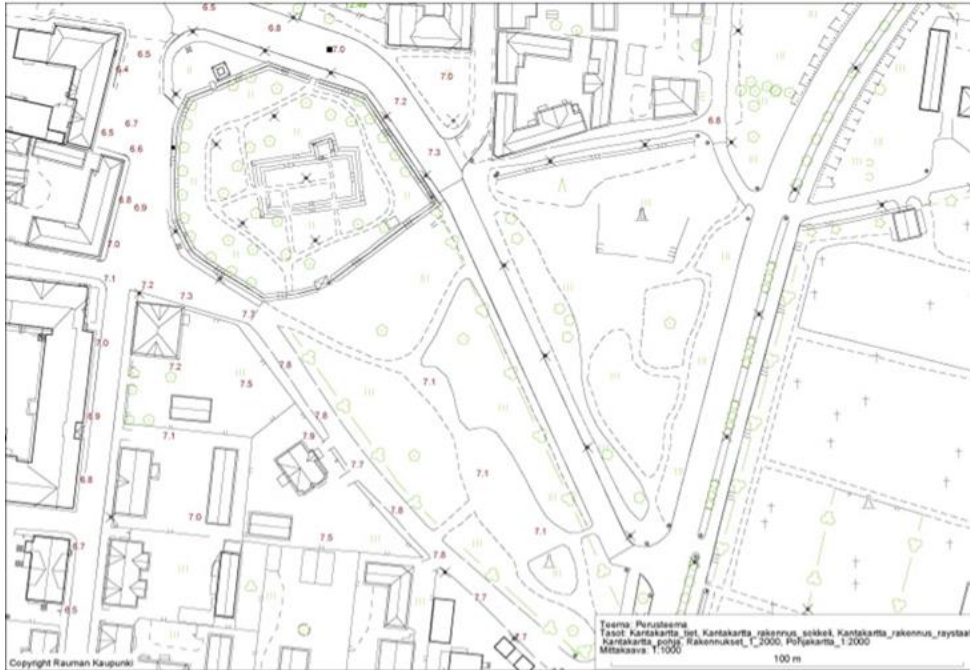
Liitteet:

22. Peruskartta ja alueen rajaus

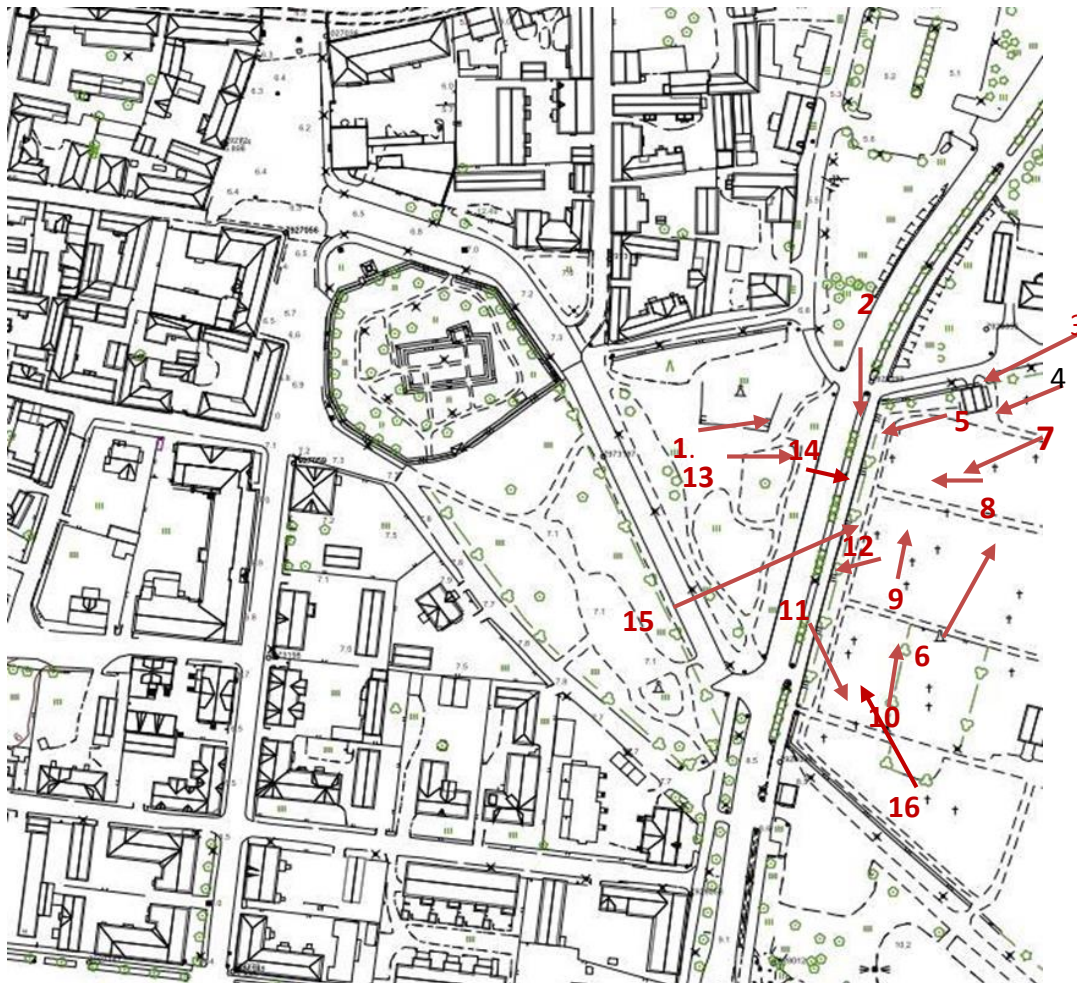
Tekkanpuiston peruskartta 2014, Rauman kaupungin karttapalvelu.

23. Pohjakartta

Katarina Westerlingin puiston kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

24. Valokuvat

Kuvauspaikat ja -suunnat.

Kuva 1. Tekkalanpuiston luoteiskulma: Tekkalan talo, Vanhankirkonkatu sekä Tekkalanpuiston kiviaita syreeniaidanteineen ja kuusineen, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 2. Luonnonkivimuuri kallioimarteineen Vanhankirkonkadun varrella, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 3. Puiston pohjoisraja Kaunisjärventieltä idästä, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 4. Puiston pinta laskee koilliskulmassa pengermältä etelään, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

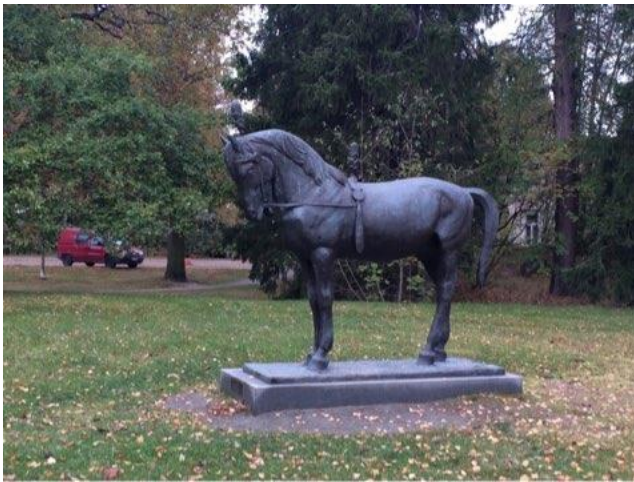
Kuva 5. Puiston pohjoisosaan on rakennettu kulkuväyliä, jotka mutkittelevat kuusten välissä penkereen pintaa alempana, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 6. Puiston itäreunan käytävä kulkee lehmusten, lehtikuusten ja vaahteroiden lomassa, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 7. Sirkushevonen seisoo terassin nurmipinnalla kasvot etelään päin, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 8. Emil Cedercreutzin Sirkushevonen on pystytetty puistoon vuonna 2009, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 9. Luonnonkiviportaavat laskeutuvat terassilta puiston alempaan osaan, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 10. Istutukset painottuvat puiston pohjoisosaan, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 11. Puiston eteläkärki on avoin, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 12. Kookkaat, jalot lehtipuut ja lehtikuuset komistavat Tekkalanpuistoa, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 13. Tekkalanpuiston luoteiskulman sisäänkäynti Vanhankirkonkadun ja Itäkadun kulmassa, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 14. Kuusipenger ja kiviterassi nousevat muuta puistoa ylemmäs, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 15. Luonnonkiviterassi, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 16. Tekkalanpuiston eri ikäistä puustoa, 2015, Arja Korpela, KTMT.

25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

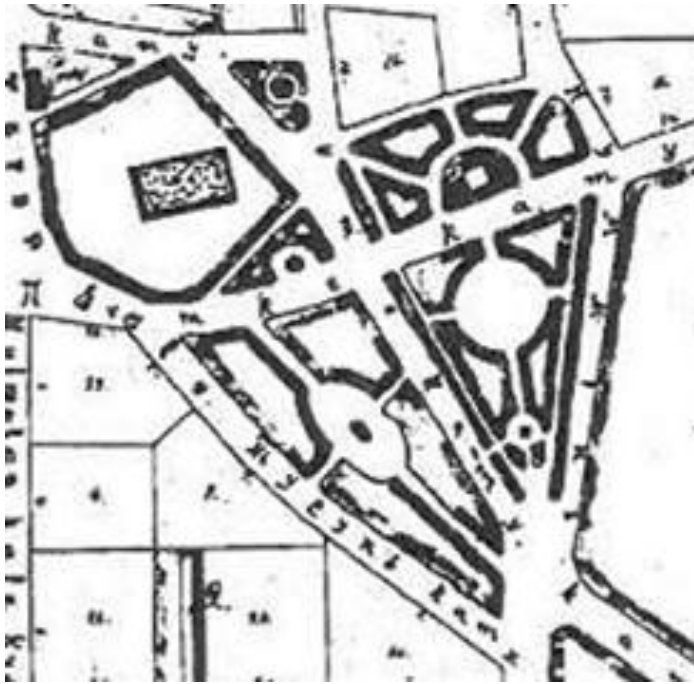
Tekkalanpuiston geometriset linjat on esitetty vihreällä. Asemakaavakartta vuodelta 1876, Kansallisarkisto.

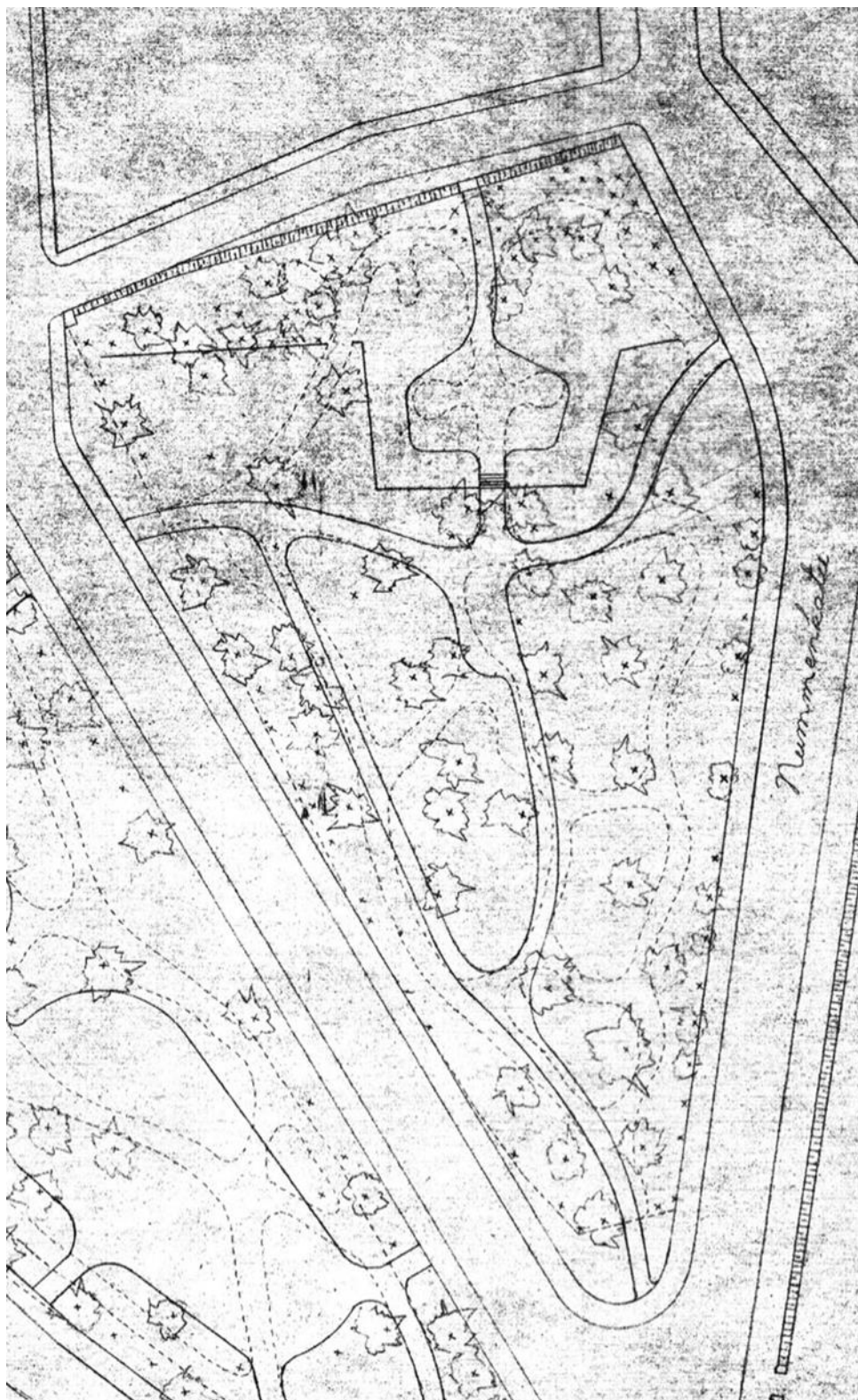
Asemakaavakartta vuodelta 1880, Kansallisarkisto.

Tekkalanpuistoon on esitetty istutettavaksi runsaasti puita. Plan öfver Raumo-stad 1890-luvulta, Kansallisarkisto.

Lars Sonckin asemakaavassa 1915 Katariina Westerlingin puistosta on rakennettu geometrinen muotopuutarha. Lars Sonckin asemakaava 1915, Kansallisarkisto.

Tekkalanpuiston suunnitelma vuodelta 1949, Rauman kaupunki.

26. Muut liitteet

Ennen ja jälkeen – kuvaparit sekä puukartta ovat erillisinä tiedostoina.

Itäkatu Turun tullissa. Talvinen kortti on vuodelta 1905.

Kuva 17. Tekkalanpuiston luoteiskulma kuusineen vuonna 1905. Sekä Tekkalanpuisto ja Kirkkopuisto on aidattu. Rauman museo.

Kuva 18. Mutkittelevia käytäviä Eteläpuistossa (nykyisin Tekkalanpuisto). Vuonna 1925 ostettu postikortti, Museoviraston kuvakokoelmat (HK19660923:100).

Kuva 19. Tekkalanpuiston koilliskulma ilmeisesti vuonna 1907. Ympyrän muotoon istutettujen kuusten keskelle on rakennettu pyöreä penkki. Rauman museo.

Kuva 20. Tekkalanpuiston, silloisen Eteläpuiston, kiviterassi ulkoilijoiden taustalla vuonna 1927. Rauman museo.

Kuva 21. Taustalla Tekkalanpuiston puuaita, jonka takana kasvoi kuusiaita, vuonna 1928. Rauman museo.

Kuva 22. Kalatorilla vuonna 1936. Vasemmassa ylälaidassa Tekkalan talo, Tekkalanpuiston luoteiskulma avautuu hevosen takana. J. Karhula, Rauman museo.

Kuva 23. Sotainvalideja kunniakävelyllä vuonna 1962. Taustalla Tekkalanpuisto. Niilo Nieminen, Rauman Museo.

Kuva 24. Syksyn lehtien haravoija. Sanomalehtikuva, Länsi-Suomi 1966.

Kuva 25.-26. Tekkalanpuisto ilmakuvissa vuosina 1940 ja 1965, Rauman kaupunki.

27. Lähdeaineisto (kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Kartat ja piirustukset

Open Street Map. <http://www.openstreetmap.org/way/128246365>
Rauman kaupungin arkisto, Rauma.

Kirjalliset lähteet

Kunnalliskertomus 1934. Rauman kaupungin arkisto, Rauma.

Lähteenoja, Aina: *Rauman kaupungin historia IV, Rauma 1809-1917*. Rauma, 1939.

Rauman julkiset teokset. Haettu 27.10.2015.

<http://www.raumantaidemuseo.fi/julkiset/sirkus.php>.

Rauman Rahatoimikamarin pöytäkirja vuodelta 1891 § 213. Rauman kaupungin arkisto.

Sirkushevonen Raumalle. Haettu 27.10.2015

<http://www.raumakuvasto.fi/index.php?url=http://www.raumakuvasto.fi/kortti.php?id=210>.

Uusi-Seppä, Niina: *Vanhan Rauman Kalatori, Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniopuisto ja Katariina Westerlingin puistot*. Maisemahistoriallinen selvitys. 2014.

Kuvat

Museovirasto, Helsinki. Kuvakokoelmat.
Rauman museo, Rauma.

Sanomalehtiaineistot

Rauman Lehti 8.12.1881.

Rauman Lehti 10.9.1904.

Rauman Lehti 29.5.1906.

Selvitykset ja suunnitelmat

Keskustan osayleiskaavan muutos ja laajennus (Vanha Rauma) 002039. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Rauman kaupunki, kaavoitus (versio 02, 3.11.2015). Haettu 23.11.2015.
Rauman kaupungin Wihertoimi, Rauma.

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syyslukukausi 2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Helene Kaarnametsä
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
PL 124
28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

RAUNIOPUISTO

1. Kohteen nimi

Rauniopuisto, Vanhan kirkon rauniot

2. Kohdetyyppi

muu erityisalue

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Vanha Rauma

5. Osoite

Turunkatu-Vanhankirkonkatu-Turunkatu välinen alue

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

Keskikoordinaatti N6789313 E204816 ETRS-TM35FIN
TM35 lehtijako M3134E

7. Pinta-ala

2405m²

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman seurakunta, Kirkkokatu 2, 26100 Rauma

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

Nykyinen käyttö julkisena puistona (ent. Hautausmaa)

10. Kaavoitustilanne

Alueella on voimassa oleva maakunta-, yleis- ja asemakaava.

Asemakaava vahvistettu 22.5.1981, alue kaavassa Em merkinnällä (muinaismuistoalue).

Alueella on voimassa 25.8.2003 hyväksytty oikeusvaikutteinen Rauman keskustan osayleiskaava. Puistoalue on yleiskaavassa SR-merkinnällä (rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue) sekä un-merkinnällä (UNESCO:n maailmanperintökohde).

Yleiskaavasta vireillä 002039 Vanhan Rauman osayleiskaava ja osayleiskaavamuutos.

Tavoitteena laatia vanhan Rauman suojavyöhykkeen yleispiirteinen kaava asemakaavoitusta varten.

Maakuntakaava vahvistettu 30.11.2011, alue kaavassa KH2-32 merkinnällä (valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö) sekä un-merkinnällä (UNESCO:n maailmanperintökohde)
(Ks. kaavakartat sivulla 5)

11. Suojelutilanne

Rauniopuisto on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Kohde on suojeltu yleiskaavassa un-merkinnällä. Alue on osa UNESCO:n maailmanperintökohdetta. Rauniot ovat muinaismuistoaluetta.
Liitteet: Satakunnan maakuntakaava (11.1.), Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (11.2.), ks. myös Rauman keskustan osayleiskaava sivulla 5.

12. Suunnittelutilanne

Rauman tekninen lautakunta on hyväksynyt 31.3.2015 kokouksessaan 94§, Kalatorin suunnitelman ja siihen liittyvien katujen Kulmalankadun, Turunkadun, Itäkadun ja Vanhankirkonkadun katusuunnitelman. Suunnitelmassa Rauniopuistosta on merkitty kaadettavaksi puita.
Kalatorin peruskunnostustyö alkoi 26.5.2015 ja on edelleen käynnissä.
Liitteet: Rauman keskustan kehittäminen-suunnitelma (Liite 12.1)

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

n.1400-1640 luvulla Kirkkomaa
-1790 Hautausmaa
1810–1853 Hautausmaa
1887- Puisto

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

puutarhuri Fr. Söderberg (1887)
Muista puiston suunnittelijoista ei ole tietoa.

15. Keskeiset historialliset vaiheet (eri osa-alueiden, tärkeimpien rakennusten perustamisajankohdat ja suunnittelijat)

Pyhän kolminaisuuden kirkko on rakennettu keskiajalla. Eri lähteiden mukaan kirkko on rakennettu 1300–1400-lukujen välissä. Paikalla ollut puukirkko paloi ja tilalle rakennettiin kivikirkko. Kivikirkko on Hiekkasen mukaan muurattu 1495–1505 välisenä aikana. Myös kivikirkko paloi vappuna vuonna 1640. Kirkon palon jälkeen alue on toiminut hautausmaana vielä 1790-luvulle asti. Myös kirkon lattian alle on haudattu ruumiita. Hautausmaa otettiin uudelleen käyttöön vuonna 1810 ja sitä kunnostettiin vuonna 1828. Alue toimi hautausmaana vuoteen 1853, jolloin Rauman uusi hautausmaa vihittiin käyttöön. Kirkon raunioiden alue muokattiin puistoksi vuonna 1887. Muutostyöt tehtiin puutarhuri Söderbergin johdolla. Vuonna 1888 hautausmaalle johtava läpikäytävä purettiin ja paikalle jäivät portin yhteydessä olleet kiviportaat. Vuonna 1891 entisen hautausmaan aluetta alettiin hoitamaan kuten muitakin kaupungin puistoja. Viisi vuotta tämän jälkeen puistoaluetta muokattiin, kaatuneet haudat pystytettiin ja puiston käytävät rakennettiin. Sanomalehtitiedon mukaan puisto on viimeisen sadan vuoden aikana ollut runsaspuustoinen. Vuonna 1904 kitukasvuiset haavat poistettiin ja tilalle istutettiin jalopuita. Jalopuiden laji ei ole selvillä, mutta todennäköisesti nykyiset lehmukset ja jalavat ovat juuri näitä puita. Raunioita ja kiviaitaa on myös 1900-luvun aikana

korjailtu ja vahvistettu useamman kerran. Puiston alue on karttojen ja asemakaavojen mukaan pienennetty 1900-luvun alkupuolella. Arkeologisia kaivauksia raunioiden alueella on tehty vuosina 1893, 1895 ja 1898. Kaivauksia oli myös 1930-luvun vaihteessa sekä 1980-luvun alussa. Vuonna 1955 kunnostuksen yhteydessä puisto valaistiin viidellä lyhtypylväällä. Kunnostuksia tehtiin myös 60- ja 70-luvuilla, jolloin raunioita kunnostettiin.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Rauniopuisto sijaitsee Vanhan Rauman kaakkoisreunassa osana UNESCO:n maailmanperintökohdetta. Koillisosassaan puisto rajautuu Vanhankirkonkatuun, luoteessa Turunkatuun ja etelässä jatkuu Katariina Westerlingin puistona. Niin Vanhankirkonkadulla kuin Turunkadullakin on Vanhan Rauman asumuksia. Rauniopuistoa ja Katariina Westerlingin puistoa erottaa toisistaan Rauniopuiston kiviaita. Puistot muodostavat yhteisen kokonaisuuden Katariina Westerlingin ja Tekkalan puiston kanssa.

17. Sommitelman keskeiset piirteet (osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

Rauniot (A): Pyhän kolminaisuuden kirkon rauniot puiston keskellä. Raunioissa kolme uloskäyntiä, jotka yhdistää polku. Toinen polku johtaa sakaristoon. Raunioiden sisäpuolella raunioita valaisee lyhtypylväs.

Lehmusrivistö ja kiviaita (B): Puistoa ympäröi 1600-luvulta peräisin oleva kiviaita. Kiviaidan sisäpuolella puiston reunamilla kasvaa lehmusrivistö. Puut on istutettu 1900-luvun alussa.

Hautausmaa-alue (C): Nurmikentällä sijaitsevat puiston haudat. Hautakappeleita on alueella kaksi, hautakiviä noin 40.

Liitteet: hautakiviselvitys

18. Rakennetut elementit (vesiaiheet, huvimajat, veistokset, pergolat, terassit, käytävät, ym.)

Pyhän kolminaisuuden kirkon rauniot (A), vuonna 1640 palaneen kivikirkon rauniot. Raunioilla tehty arkeologisia kaivauksia useina eri vuosina.

Kiviaita (B), lohkareista muodostettu kiviaita on alun perin peräisin 1600-luvulta. Siitä on poistettu kiviä ja aidasta kasvaa rikkaruohoa. Kiviaidan länsireunassa portaat puistoon. Kirkon aitaa korjattiin vuonna 1906 ja aidan päälle lisättiin turvetta.

Haudat (C) Vuonna 1891 Emil Nervander tallensi hautausmaalla 43 hautamerkin kirjoitukset. Tällä hetkellä hautoja on jäljellä hieman vähemmän.

Puurivistö (D) Kiviaitaa reunustaa puiston sisäpuolella lehmusrivistö.

Rauniot kiertävät käytävät (E) Käytävät ovat suurelta osin sekoittuneet maastoon mutta ne ovat sijainneet samalla paikalla jo 1800-luvun lopussa. Sisäänkäynnit ovat pysyneet samoina.

Mustat lyhtypylväät (F) Puistossa on viisi 1950-luvulla pystytettyä lyhtypylvästä.

Valkoinen hautakappeli (G) Kappeli kuului aikanaan Lundin suvulle. Kappelissa peltiset segmenttikaariset pariovet. Ovien molemmilla puolilla muurissa kiinnitetyt kirjaimet II, HL sekä L.

Nybergin ja Branderin yhteinen hautakappeli (H) Valkoisen kappelin päällä on koristeellinen rautaristikko.

Hautausmaan portti (I) Portti on mustaksi maalattu metallinen rautaportti. Ensimmäiset maininnat samalla paikalla sijainneesta portista löytyy vuoden 1706 rovastintarkastuksessa. 1900-luvulla hautausmaan portti oli pyöröveräjä.

Muuntajarakennus (J) on peräisin 1920-luvulta.

Hevospuomi (K) Rauniopuiston aidan korjauksen yhteydessä aidan viereen pystytettiin Hevospuomeja vuonna 1925.

Liitteet: Hautakiviselvitys

19. Kasvillisuus (tärkeät kasvualustat, puukujat, aidanteet, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

Puistoa kiertää yhtenäinen lehmusrivistö. Kirkon raunioiden ympärillä aivan raunioiden läheisyydessä kasvaa vanha vaahtera, yksi jalava sekä muutama vanhempi lehmus. Hieman etäämmällä raunioista, niiden molemmilla puolilla kasvaa yksittäisiä koivuja. Hautojen vieressä Katariina Westerlingin puiston reunalla sijaitsee kaksi lehmusta ja yksi lehtikuusi, joka sijaitsee haudan sisäpuolella. Muuten puistossa ei ole istutuksia lukuun ottamatta yhden haudan edustalla kasvavaa syreeniä.

Liitteet: puukartta

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät (omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät, ym.)

Rauniopuiston tunnelma on rauhallinen, joka osaltaan johtuu vanhojen puiden suuresta määrästä. Puuryhmä varjostaa puiston raunioiden puoleista päätyä. Lehtipuiden on annettu kasvaa ilman, että niitä on viime aikoina leikeltä. Puut rajaavat puistoa, jolloin se pysyy omana kokonaisuutenaan erillään Katariina Westerlingin puistosta. Puiston keskellä ovat Pyhän kolminaisuuden kirkon rauniot, jotka selkeästi ovat puiston päänähtävyys. Pimeällä puistossa raunioita valaisee muutama lamppu mutta tästä huolimatta puisto pysyy hämäränä. Käytävät ja haudat ovat huonossa kunnossa. Osa käytävistä on mennyt lähes täysin umpeen. Niiden paikalla on vain kävelyura. Hautakivistä osa on hajonnut ja niiden tekstiä ei enää näy. Puisto kuitenkin on hiljainen, sillä ympärillä oleva puusto hävittää melua.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä (historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemallinen ja puutarhahoidollinen arvo)

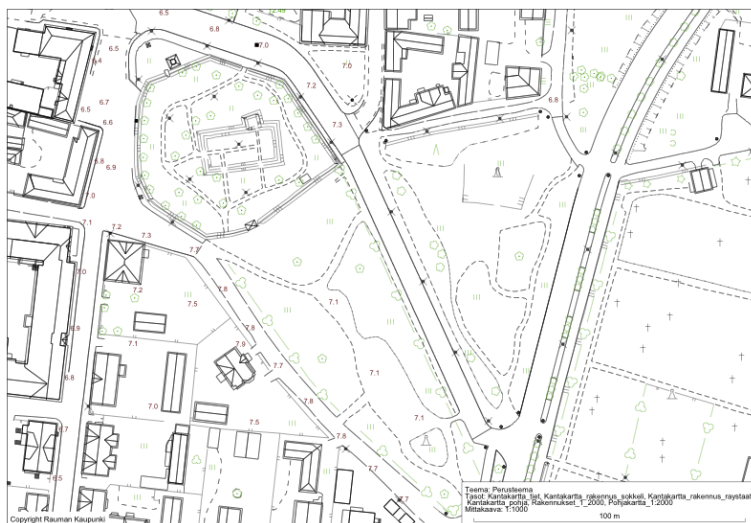
Historiallisesti merkittävä entinen kirkko- ja hautausmaa, joka nykyään on muutettu puistoksi rauniota kunnioittaen. Rauniopuisto-Katarina Westerlinginpuisto-Tekkalanpuisto kokonaisuus on maisemalliselta arvoltaan merkittävä. Se on yksi parhaiten säilyneistä Vanhan Rauman viheralueista.

22. Peruskartta ja alueen rajaus

Rauniopuisto. Peruskartta 2015, Rauman kaupungin karttapalvelu.

23. Pohjakartta

24. Valokuvat

Kuva 1. Näkymä Katariina Westerlingin puistosta Rauniopuistoon, 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kuva 2. Yleisnäkymä Vanhankirkonkadulta Rauniopuiston suuntaan, 2015, Helene Kaarnametsä, KTMT.

Kuva 3. Yleisnäkymä Turunkadun puolelta, 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kuva 4. Turunkadunpuoleinen sisäänkäynti, 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kuva 5. Lehmusrivistöä 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kuva 6. Polku, 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kuva 7. Nybergin hautaholvi, 2015, Iina Hellström, KTMT.

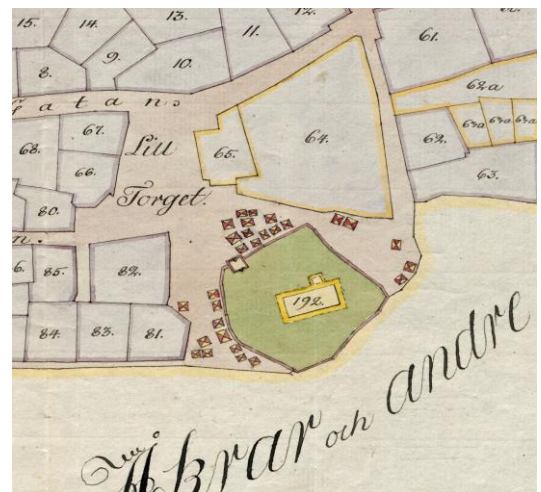

Kuva 8. Rauniot sisäpuolelta, 2015, Iina Hellström, KTMT.

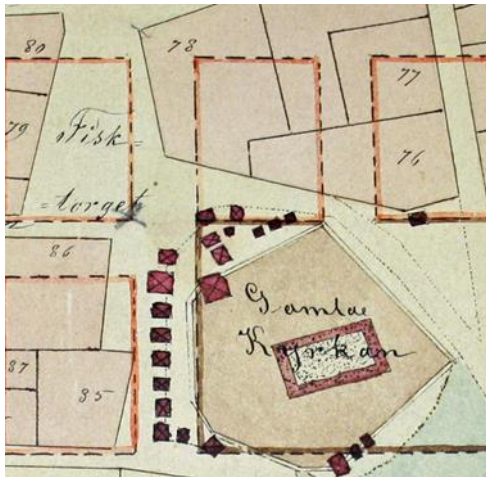
25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

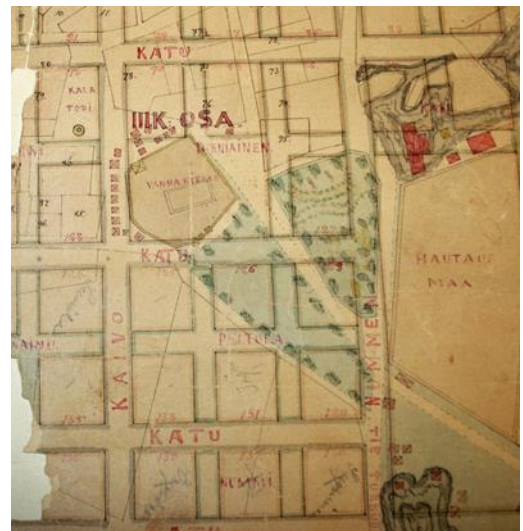
Kartta 1. Vuoden 1756 Gadolinin kartassa raunioalue on aidattu. Kalatorin kulmassa näkyy yhä paikallaan oleva läpikäytävä. Kansallisarkisto.

Kartta 2. Tillbergin kartassa vuodelta 1808 rauniopuisto on hyvin samanlainen mitä Gadolinin kartassa. Kansallisarkisto.

Kartta 3. Asemakaava kartassa vuodelta 1876 puiston eteläreunaan on rakennettu neljä hautakappelia. Kansallisarkisto.

Kartta 4. Asemakaavakartta vuodelta 1880. Kansallisarkisto.

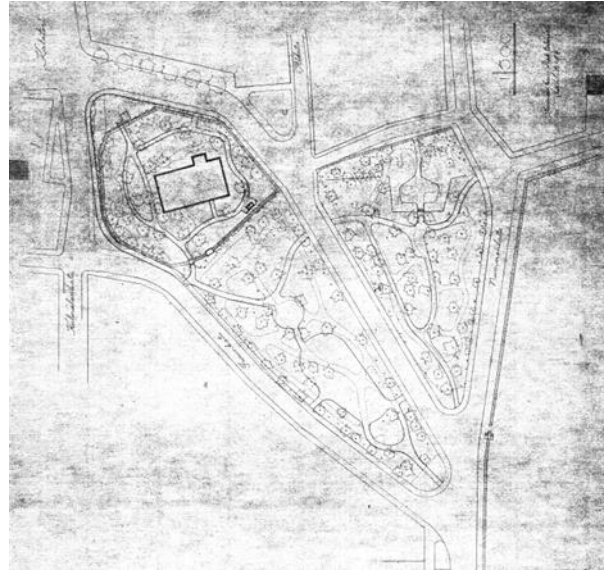
Kartta 5. Vuoden 1890 Rauman kaupungin kaupunkikartta. Kansallisarkisto.

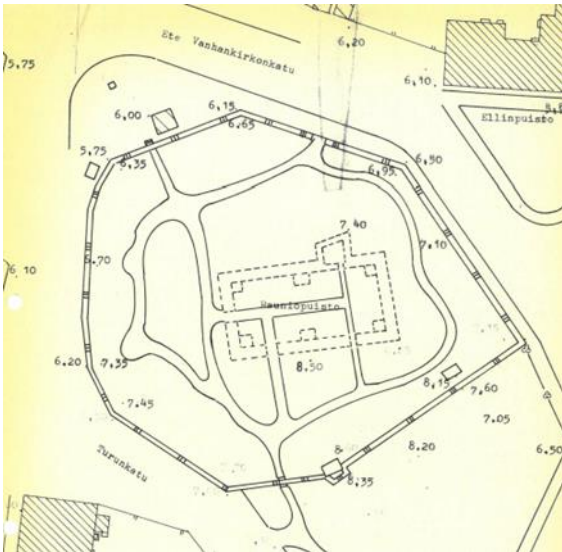
Kartta 6. 1915 asemakaavakartassa ei näy enää läpikäytävää eikä hautakappeleita. Rauniopuiston ympärillä olleet makasiinit ovat poistuneet. Kansallisarkisto.

Kartta 7. Vuoden 1922 kartassa Rauniopuisto on jaettu useampaan osaan. Tähän ei kuitenkaan ole viitteitä missään muualla, joten suunnitelma tuskin on toteutunut. Kansallisarkisto.

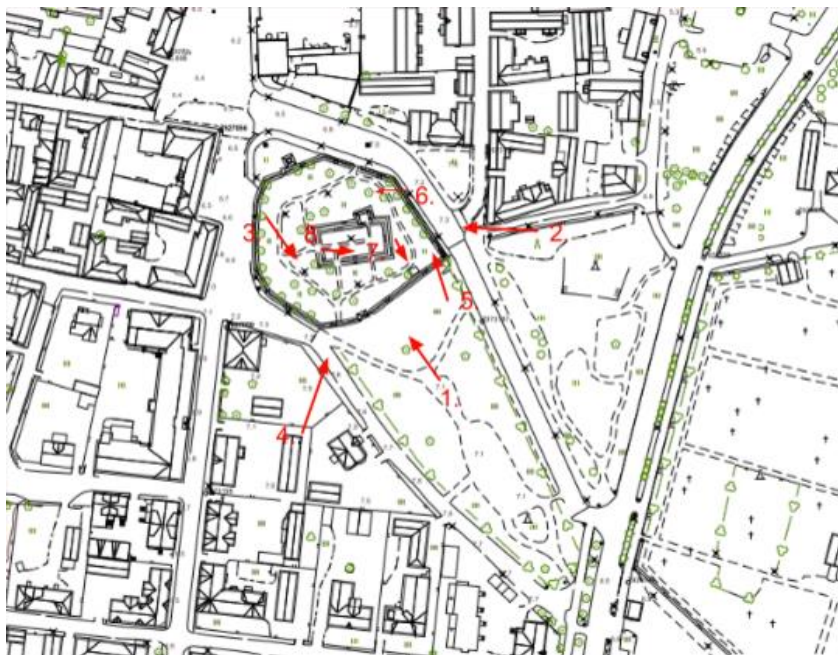

Kartta 8. Rauniopuiston suunnitelma vuodelta 1949 luultavasti toteutui. Merkkejä vanhoista käytävistä on yhä nähtävillä. Rauman kaupunki.

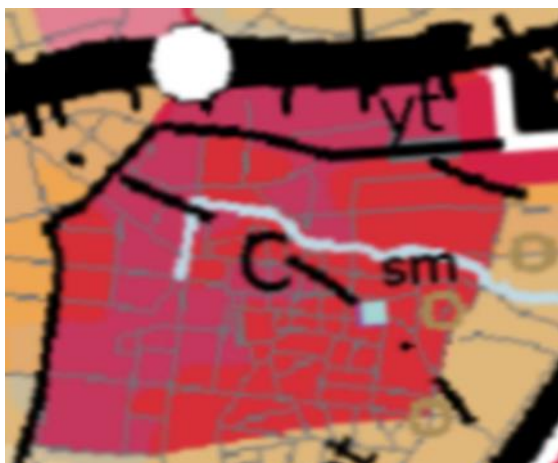
Kartta 9. Puistokortin kantakartassa vuodelta 1953 näkyvät selkeinä puiston käytävät. Nykyään puistossa näkyy viitteitä siitä, että ainakin jotkin näistä käytävistä olisivat olleet olemassa. Rauman kaupunki.

26. Muut liitteet

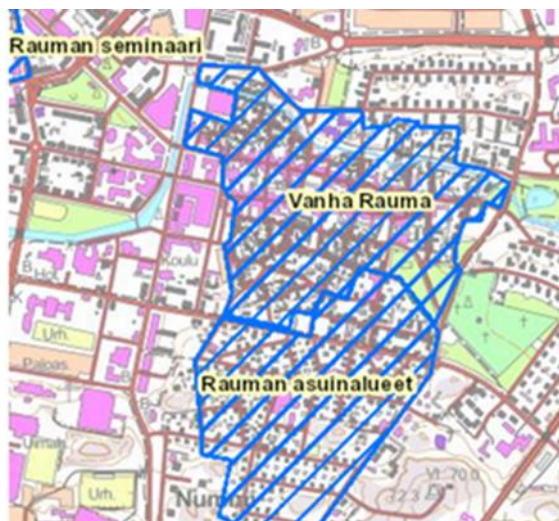
Kartta kuvasuunnista

Liite 11.1. Satakunnan maakuntakaava

Satakunnan maakuntakaava 2015, Rauman kaupungin karttapalvelu.

Liite 11.2. RKY-alue

Vanhan Rauman valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö 2015, Museovirasto.

Liite 12.1.

Rauman keskustan kehittäminen-suunnitelmassa Rauniopuistosta on esitetty kaadettavaksi puita, 2015, Rauman kaupunki.

Kuva 9. Rauniopuisto, ortokuva 1940, Rauman kaupunki.

Kuva 10. Rauniopuisto, ortokuva 1965, Rauman kaupunki.

Kuva 11. Rauniopuisto, ortokuva 1977, Rauman kaupunki.

Kuva 12. Rauniopuisto, ortokuva 1987, Rauman kaupunki.

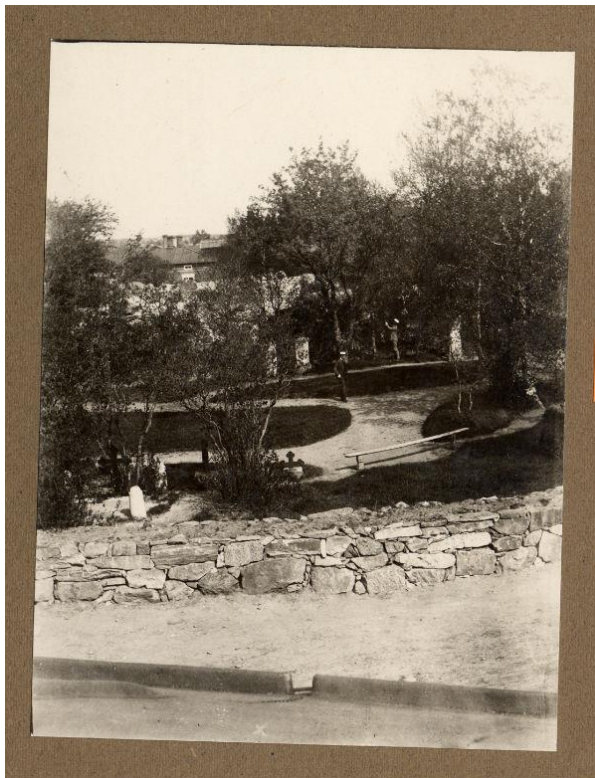
Kuva 13. Rauniopuisto, ortokuva 2014, Rauman kaupunki.

Kuva 14. Vuoden 1900 kuvassa Rauniopuistossa näkyvät yhä 1905 kaadetut haavat. Raunioiden kivaitaa on jo alettu korjaamaan. Rauman museo.

Kuva 15. Kuva raunioiden keskeltä 1900-luvun alussa. Rauniolta on irronnut paljon kiviä ja ne ovat metsittyneet. Ympärillä näkyvät puut ovat vielä pieniä. Rauman museo.

Kuva 16. Vuonna 1904 Rauniopuiston käytävät ovat selkeät ja puistossa näkyy suunnitelmallisuutta. Rauman museo.

Kuva 17. Vuonna 1905 puistosta on kaadettu vanhat haavat pois ja tilalle on pystytetty jaloja lehtipuita. Rauman museo.

Muut liitteet ovat tämän julkaisun lopussa erillisliitteinä.

27. Lähdeaineisto (kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Räikkönen, Jaakko, apulaiskaupunginpuutarhuri (ent.). Suullinen tiedonanto 10.11.2015

Kartat ja piirustukset

Kansallisarkisto, Helsinki.

Peruskartta. Haettu 14.11.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Rauman keskustan kehittäminen-suunnitelma. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupunki.

Rauman keskustan osayleiskaava. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Satakunnan maakuntakaava. Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY). Haettu 8.12.2015. Rauman kaupungin karttapalvelu.

Kirjalliset lähteet

Helomaa, Juho: *Muistelmia Rauman kaupungin muinaisista ja nykyisistä oloista*. Rauma, 1909.

Hyvönen, Heikki ja Knapas, Marja Terttu: *Rauman kirkot*, Suomen kirkot 16, Turun

Arkkihiippakunta 12, Rauman rovastikunta I. Museoviraston julkaisuja. 1990.

Koivula, Jukka, Nurmi-Nielsen Anna, Saarinen, Kalle & Tyllilä, Irma: *Vanha Rauma – Old Rauma*, Kaupunki saa hahmonsa – asemakaava. Rauman museo, Rauma, 1992.

Lähteenoja, Aina: *Rauma 1809–1917. Rauman kaupungin historia IV*. O.Y. Länsi-Suomen kirjapaino, 1939.

Rauman kaupungin kunnalliskertomus, 1925.

Rauman Rahatoimikamarin pöytäkirja vuodelta 1891 § 213 sekä Pöytäkirjan liite Rauman kaupungin Valtuusmiesten kirje 18.4.1891. Rauman kaupungin arkisto.

Kuvat

Rauman museo, Rauma.

Rauman kaupunki.

Sanomalehtiaineistot

Rauman Lehti, 10.9.1904. Nro. 103- 1904. Kaupungin puistot ja istutukset.
Rauman Lehti 1.4.1882 Nro. 13–1882 Raumalta ja kotimaalta
Rauman Lehti 5.11.1887 Nro. 44–1887 Raunioiden kunnostustöistä
Rauman Lehti 7.4.1888 Nro. 14–1888 Huutokauppailmoitus.
Rauman Lehti 5.6.1895. Nro. 45 - 1895. Sananen kaupunkimme puistosta.
Rauman Lehti 26.5.1906. Nro. 59–1906. Kaunistuskomitean kokouksesta.
Rauman Lehti 18.9.1907. Nro 104. 1907. Rauman Pyhän kolminaisuuden kirkko.

Selvitykset ja suunnitelmat

Hakanpää Päivi: *Rauma-Raumo – Kaupunkiarkeologinen inventointi*. Museovirasto, Rakennushistorian osasto, pdf. Haettu 27.10.2015
<http://www.nba.fi/fi/File/708/rauma-raumo.pdf>
Rauniopuiston puistokortti. Rauman kaupunki.
Räihä, Ulla: *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Raumalla – Satakunnan maakuntakaava*, 7.7.2008. Haettu 27.10.2015
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/kaav_002035liite_4_kulttuuriymparistot.pdf
Uusi-Seppä, Niina: *Vanhan Rauman Kalatori, Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniopuisto ja Katariina Westerlingin puistot*. Maisemahistoriallinen selvitys. 27.1.2014
Vuoristo, Katja: *Vanha Rauma – Kaupunkiarkeologinen täydennysinventointi 28.5.–8.6.2012*. Inventointiraportti, Museovirasto 2012. Haettu 14.10.2015
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114701&ttyyppi=pdf&kunta_id=684

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syyslukukausi 2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Arja Korpela & Iina Hellström
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

NORTAMONPUISTO

1. Kohteen nimi

Nortamonpuisto (aiemmin Posellinaukio, Posellinketo, Ruikantori, Ruikanpuisto, Nortamon aukio)

2. Kohdetyyppi

Puistikko

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Vanha Rauma

5. Osoite

Nortamonkatu—Kuninkaankatu

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

ETRSTM35FIN N/lat 6789587.000 E/lon 204355.000

7. Pinta-ala

90 m x 15 m, 1350 m²

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki, Kanalinranta 3
Postiosoite PL 41, 26101 Rauma
p. 02 834 11 (vaihde)

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

Julkinen

10. Kaavoitustilanne

Yleiskaavoitus käynnissä. Voimassa olevan yleiskaavan mukaan Sr-aluetta (Rakennuslainsäädännön nojalla suojeltu alue), asemakaavassa P₁ (istutettava puistoalue). Ei vireillä olevia kaavamuutoksia.

11. Suojelutilanne

Rakennuslainsäädännön nojalla suojeltu alue (yleiskaava).

12. Suunnittelutilanne

Hoitoluokituksen mukaan A1-luokan edustuspuisto

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

- 1926 Perustamisajankohta (tuolloin Posellinketo, myös Ruikanpuisto). Ruikan puistikkojen sivulle, Kuninkaankadun puolelle jalkakäytävät. Tällä kohdalla ollut kaupungin katuosuus kivettiin.
- 1927 Puiston korotus betonireunuksilla liikenteen ja lähellä olevien liikkeiden vuoksi.
- 1930 Hj. Nortamon rintakuva puistoon (ent. Posellin tori, paljastushetkellä Ruikan puisto)
- 1935 Nimenmuutos Nortamon puistoksi
- Puiston länsiosan Nortamonaukio nurmelle → kukkaistutuksia ja lipputanko
- 1957 Istutuksia: jalavat, serbiankuusi, tuhkamarjapensas (aita)
Kivireunukset betonisten tilalle
- 1968 Kuninkaankadun levennys → puiston pinta-ala pieneni
Istutuksia: poppeli, hevoskastanja
- 1972 Kuninkaankadun liikennevalot → puiston pinta-ala pieneni
- 1980-luvun loppu: keskimmäisen kentät poppelit kaadettiin
- 2010-luku: keskimmäisen kentän suuri hevoskastanja kaadettiin

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Rauman kaupunki

15. Keskeiset historialliset vaiheet

- 1915 Sonckin asemakaavassa nähtävissä keskimmäisen ja itäisen puistoalueen suunnitelma
- 1926 Puiston perustaminen Valtakadun ja Kuninkaankadun yhdistävän kanaalin sillan rakennustöiden yhteydessä.
- 1927 Puistoalueen korotus tietöiden täytemaalla
- 1928 Läntisestä kentästä sedumit (maksaruohot) pois. Saaduilla taimilla paikattiin itäisen kentän maksaruohoistutuksia. Läntiseen kenttään kylvettiin ruohonsiementä.
- 1929 Ruikan puisto (ent. Posellintori) valittiin Hj. Nortamon patsaan sijoituspaikaksi keskeisen sijaintinsa ja vilkkaan ohikulkuliikenteen vuoksi.
- 1930 Hj. Nortamon rintakuva puistoon. Paljastus Nortamon 70-vuotispäivänä 13.6.
- 1934 Kylmä ja lumeton talvi palellutti ruusuja, joiden tilalle istutettiin uusia. Patsaan ympäristö järjestettiin uudelleen: kulmiin istutettiin hopeapajuryhmät ja ruohokenttää laajennettiin suorakulmaiseksi. Patsaan ympärille istutettiin runkoyhdyksiä muita ruusuja.
- 1935 Puiston nimi muutettiin Nortamo-seuran aloitteesta Nortamon puistoksi. Kaupungin lipputanko siirrettiin Hallikadun kalliolta puiston länsiosaan Nortamon aukiolle, jonne tehtiin samalla kukkaistutusten ympäröimä nurmikenttä.
- 1936 Läntisen kentän järjestely: ruohokenttä kaksine ruusurivistöineen.
- 1945 Syksyllä käännettiin kaikki kolme nurmikenttää.
- 1946 Muokattiin ja kylvettiin kentät.
- 1949 Puistoon rakennettiin pergola
- 1957 Uudelleenjärjestely: Kivireunukset betonisten tilalle, istutusten uusinta, alueelle portaat ja käytävä liuskekivestä. Istutukset: serbiankuusi, jalava, Taalainmaan koivu, puistoruusu (punakelt), tuhkamarja (aita)

1959	Keskimmäisen osan kunnostus, ruusuistutukset
1960	Keskimmäisen osan ja teatterin väliin rakennettiin rautainen suoja-aita
1965	Lipputangon viereistä ruusuryhmää laajennettiin
1968	Kuninkaankadun levennys; puiston pinta-ala pieneni. Istutukset: Poppeli, hevoskastanja, tuomipihlaja, puistolehmus, hanhikki, kultaherukka, kanukka
1972	Kuninkaankadun ja Rantakadun risteykseen liikennevalot; puiston pinta-ala pieneni
1978	Pakkastalven seurauksena jaloruusuista luovuttiin. Jäljelle jäi 2 ruusuryhmää Kuninkaankadun ja Rantakadun kulmaukseen, muut kylvettiin nurmikolle.
1983	Uudelleenjärjestely (kaupungin puuprojektin yhteydessä)
1991	Osaksi Unescon maailmanperintökohdetta

Nortamonpuisto on historialliselta arvoltaan merkittävä puistoalue Vanhan Rauman alueella. Puistoon liittyy raumalaisia perinteitä, kuten esimerkiksi Nortamo Seuran järjestämä vuotuinen juhlapäivä Hj. Nortamon syntymäpäivänä 13. kesäkuuta (yleinen liputuspäivä Raumalla). Aamupäivän seremonioiden jälkeen klo 17.30 seuran edustajat marssivat Ankkuripuistosta Nortamon patsaalle, jossa suoritetaan kukitus ja kunnianosoitukset.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Puisto sijaitsee Nortamonkadun ja Kuninkaankadun kulmauksessa Vanhan Rauman maailmanperintökohteen reunassa. Kuninkaankadulta alkavat Kiviniemenkatu ja Posellinkatu jakavat puiston kolmeen eri osa-alueeseen. Ympäristö on rakennettu. Puiston pohjoispuolella on vanhempaa rakennuskantaa:

Ruikk (Kuninkaankatu 4), rakennus 1800-luvun puolivälistä. Lyhytnurkkainen hirsirunkoinen asuintalo, vaakalaudoitettu, aumakatto, suuret näyteikkunat vuodelta 1968. Pihan puolen laajennus 1980-luvulta, nykyinen ulkoasu Arvi Leikarin suunnitelman (1909) mukaan, nykyään liikerakennus.

Kiwelä (Kiviniemenkatu 2). Kivirakennus edustaa 1920-luvun klassismia. Elokuvateatteri-, asuin- ja liikerakennus, suunnittelija arkkitehti Väinö Vähäkallio (1926). Teatteriosan päälle rakennettiin Kaino Karin suunnitelmien mukaan uusi asuintilakerros vuonna 1939. Vuonna 1999 elokuvateatterisali jaettiin kahdeksi kerrokseksi, joista molempiin avattiin uusia ikkunoita.

Kulttuuritalo Poselli (Nortamonkatu 12). Rakennettu 1885 rukoushuoneeksi, laajennus vuonna 1925. Vuonna 1985 Rauman kaupunki osti ja kunnosti rappeutuneen rakennuksen. Nykyään rakennus toimii kulttuuritalona, jossa voi järjestää erilaisia tilaisuuksia. Rakennus edustaa Raumalle tyypillistä purjelaivakauden loistoaikojen uusrenessanssiarkkitehtuuria. Kuninkaankadun eteläpuolelle rakennettiin 1960-luvulla kerrostaloja. Nortamonkadun länsipuolella sijaitsee kanaali ja sen ylittävä silta.

17. Sommitelman keskeiset piirteet

A: Osaksi katutasosta korotettu puistomainen alue. Aluetta hallitsevat vanhat jalavat ja kuuset. Jalopuut peittävät osaksi H.J. Nortamon rintakuvan näkymän. Pensasaita reunustaa aluetta pohjois- ja länsisivuilta. Istutusalueet sijaitsevat molemmin puolin Nortamon patsasta. Kaksi penkkiä, joilta näkymä Kuninkaankadulle. Pensasaidan takana viheralueen kiertävä ajorata.

B: Katutasosta korotettu nurmialue, jolla ei muuta kasvillisuutta. Takana oleva rakennus dominoi näkymää. Osa-alueen kohdalla Kuninkaankadun jalkakäytävällä on kaksi penkkiä, joilta näkymä kadulle.

C: Katutasosta korotettu nurmi- ja istutusalue. Sijaitsee Nortamonkadun ja Kuninkaankadun kulmassa kanaalia vastapäätä. Alueen takana vanha rukoushuone, joka ympäristöineen jatkaa puistoalueen tilaa. Alueella sijaitsee Rauman kaupungin virallinen lipputanko, jonka juurella istutusalue, lisäksi havupuita sekä jalopuita.

18. Rakennetut elementit

Puiston osa-alueiden välissä pohjois-eteläsuuntaiset käytävät, joissa punainen sauvakiveys tiililadonnalla. Läntisemmän käytävän (B-C) muodostaa Posellinkatu, idemmän (A-B) Kiviniemenkatu.

Puiston eteläreunalla (Kuninkaankatu) leveä jalkakäytävä/pyörätie vaaleaa parkettiladontaista sauvakiveä, joukossa harvakseltaan punaisilla noppakivillä (4 kpl) muodostettuja neliökuvioita.

A: Nortamon rintakuvan edusta luonnon liuskekilviltä, aukio pyöreämuotoista mukulakiveä. Osittain korotettu luonnonkivireunuksella. Keskellä Hj. Nortamon rintakuva (veistänyt Väinö Aaltonen). Ajoina päällystetty mukulakivillä.

B: Ympäristöstään korotettua nurmialuetta kiertää luonnonkivireunus.

C: Luonnonkivireunus, lipputanko.

19. Kasvillisuus

A: Alueella 5 jalavaa ja 2 kuusta. Itä- ja pohjoispuolta reunustaa tuhkarapensaita. Patsaan molemmin puolin länsi-itäsuuntaiset suorakaiteen muotoiset kukkapenkit (vaihtuvat kausi-istutukset). Osa alueesta nurmikkoa.

B: Nurmikkoa, ei istutuksia.

C: Alueella 2 serbiankuusta ja hevoskastanja. Lipputangon juurella epäsymmetrinen, länsi-itäsuuntainen kukkapenkki (vaihtuvat sini-valkoiset kausi-istutukset), muuten nurmikkoa.

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät

Kaikin puolin hyväkuntoinen puistoalue vaikuttaa Kuninkaankadun vilkkaan liikenteen vuoksi rauhattomalta. Liikenteen äänet kuuluvat selvästi joka puolelle puistoa. Puiston osa-alueiden pieni koko vaikeuttaa puiston jäsentymistä kokonaisuudeksi; itäosan Nortamon patsas on jäänyt vanhojen jalavien varjoon eivätkä osa-alueet ole lohkomisten jälkeen symmetrisiä.

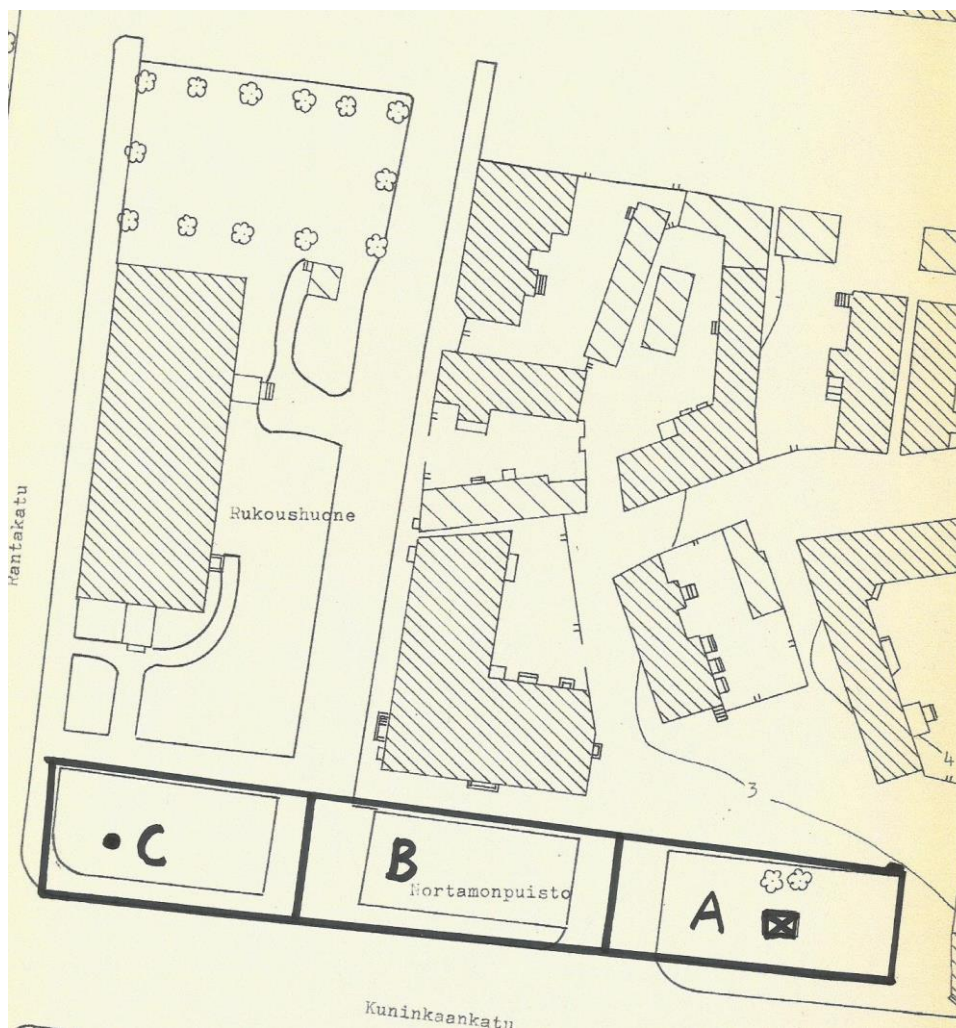
Keskimmäisen osa-alueen mieltää helposti viereisen ravintolan terassin jatkeeksi. Osa-alueiden kohottaminen muuta ympäristöä korkeammalle ohjaa läpikulkuliikenteen kulkemaan käytäviä pitkin. Itäosan aukion pohjoisreunassa on kaksi levähtämiseen varattua penkkiä rauhallisella sijainnilla, kun taas keskiosan viereiset kaksi penkkiä ovat selin puistoalueeseen

Kuninkaankadun jalkakäytävän reunassa. Alue on ehkä hieman vaikea mieltää puistoksi, varsinkin osat B ja C. Inventoinnin aikaan merkittävän häiriön puistolle toi viereinen kanaalin sillan rakennustyömaa (melua, pölyä).

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä

Liitteet:

22. Peruskartta ja alueen rajausta (1:500)

A-osa-alueeseen merkitty Hj. Nortamon rintakuva
C-osa-alueeseen merkitty Rauman kaupungin lipputanko
Rauman kaupunki

23. Pohjakartta

Kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

24. Valokuvat

Kuva 1. Rauma n. 1908, Kustantaja M.L.Carstens, Museovirasto, HK19900208:335/Finna.

Kuva 2. Rauma, Rauma ennen ja nyt- Facebook-ryhmä.

Kuva 3. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 4. Nortamon patsaan paljastus 1930, Raumakuvasto.

Kuva 5. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 6. Nortamon patsaan paljastus 1930, Raumakuvasto.

Kuva 7. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 8. Nortamonpuisto 1930-luvulla, Raumakuvasto.

Kuva 9. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 10. Nortamonpuisto 1938, Raumakuvasto.

Kuva 11. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 12. Nortamon patsas 1938, Raumakuvasto.

Kuva 13. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuva 14. Nortamon patsas, puistikko ja Ruikan talo, Berndt Aminoff, Museovirasto HK19481120:24/Finna.

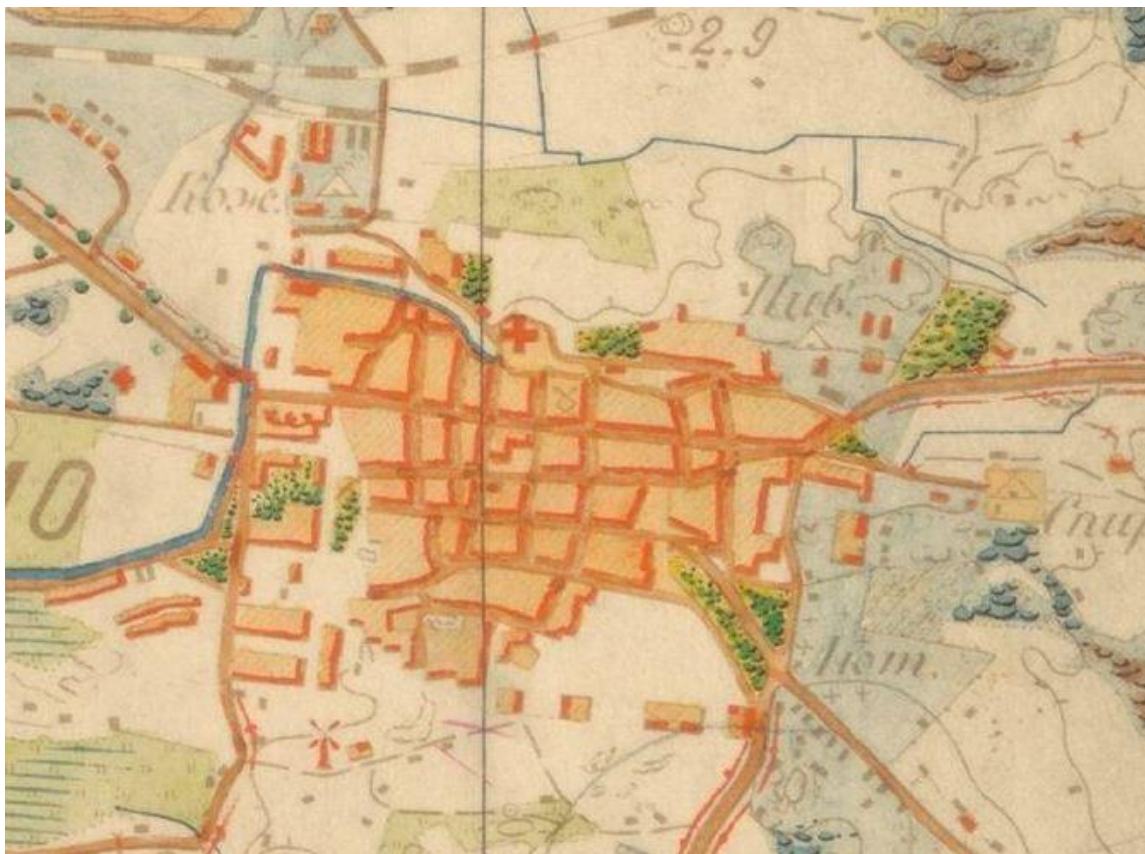

Kuva 15. Nortamonpuisto 2015, Johanna Lumme-Tamminen, KTMT.

Kuvaussuunnat kartalla

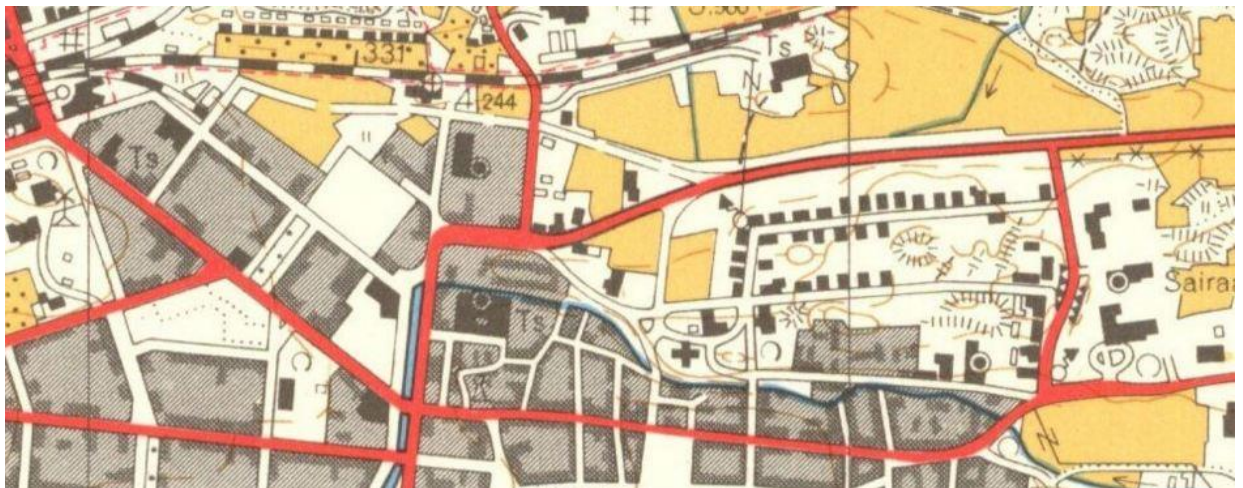
25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

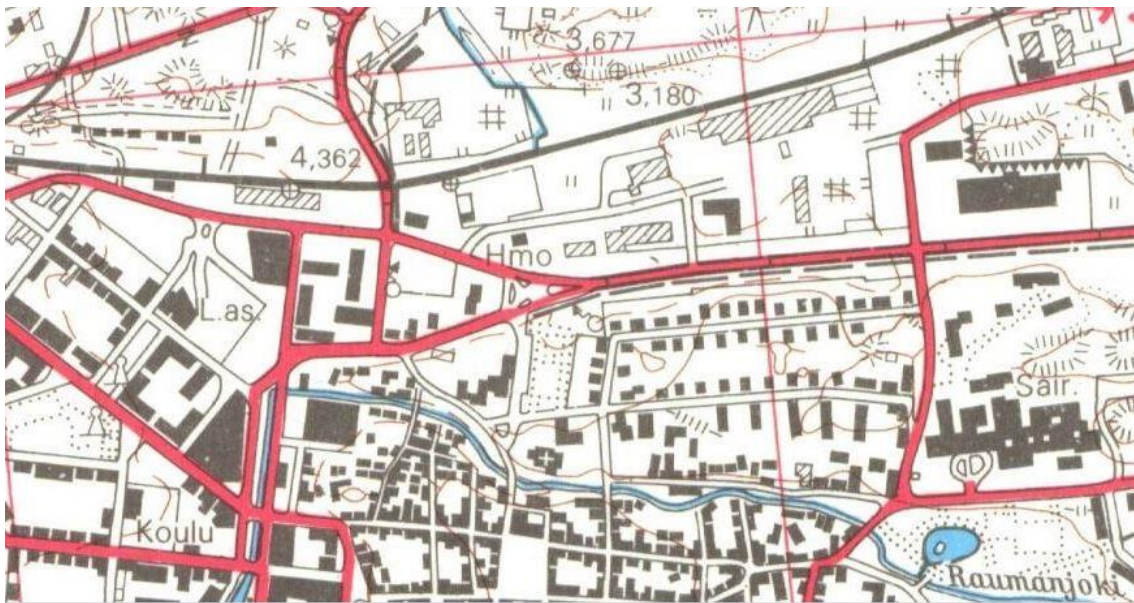
Senaatinkartta Rauma XVI_13 1903, Kansallisarkisto.

Sonckin asemakaavaluonnos 1915, Rauman kaupunki.

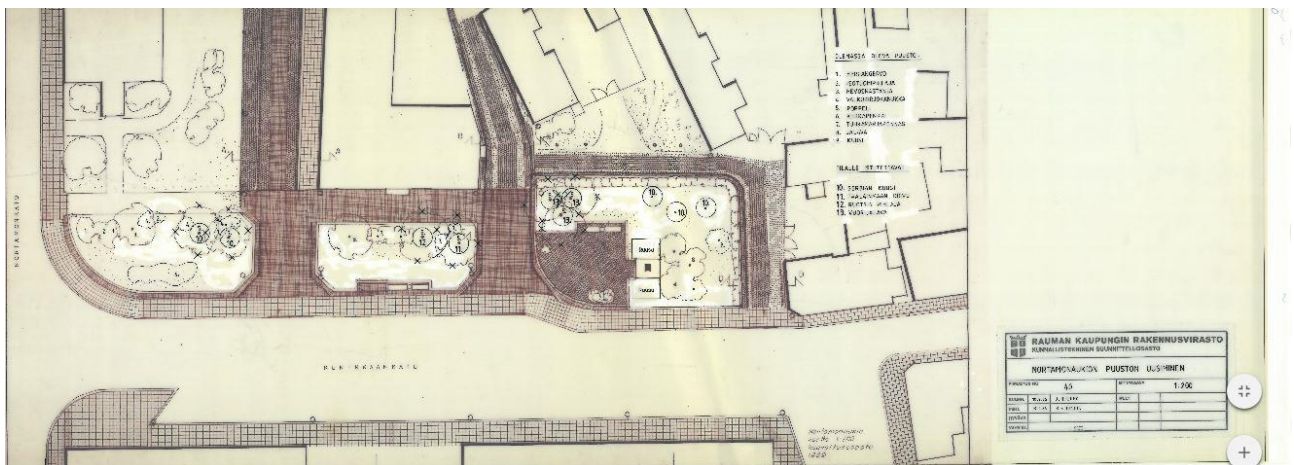

Vanha peruskartta 1962, Maanmittauslaitos.

Vanha peruskartta 1985, Maanmittauslaitos.

26. Muut liitteet

Nortamonpuiston puuston uusiminen, suunnitelma 1986, Rauman kaupunki.

27. Lähdeaineisto (kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Räikkönen, Jaakko, apulaiskaupunginpuutarhuri (ent.). Haastattelu 10.11.2015.

Kartat ja piirustukset

Kansallisarkisto, Helsinki.

Maanmittauslaitos.

Rauman kaupunki.

Kirjalliset lähteet

Hautamäki, Ranja: *Portti puutarhaan. Historiallisten puutarhojen inventointiopas*.

Museovirasto, Edita Oy, Helsinki, 2000.

Koivula, Jukka, Nurmi-Nielsen, Anna, Saarinen, Kalle & Tyllilä, Irma: *Vanha Rauma – Old Rauma*. Rauman museo, 1992.

Nortamo-seor. http://www.nortamo-seor.fi/nortamo-seor_fi/index.html

Nurmi-Nielsen, Anna (toim.): *Rauman kaupunginpuutarha 100 vuotta. Juhlanäyttely Vanhalla Raatihuoneella 19.10.1992 – 5.1.1993*. Rauman museo, 1992.

Rauman kunnalliskertomukset vuosilta 1926, 1927, 1928, 1929, 1934, 1936.

Rauman taidemuseo. <http://www.raumantaidemuseo.fi/julkiset/>

Suunnitelmat ja selvitykset

Nortamonaukion puuston uusiminen, suunnitelma. Rauman kaupunki / Wihertoimi.

Nortamonpuiston puistokortti. Rauman kaupunki / Wihertoimi.

Raumakuvasto.

<http://www.raumakuvasto.fi/index.php?url=http://www.raumakuvasto.fi/kortti.php?id=124>

Vanhan Rauman talot katujen mukaisessa järjestyksessä. Rauman kaupunki.

<http://www.rauma.fi/vanhan-rauman-talot-katujen-mukaisessa-jarjestyksessa>

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syksy 2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Johanna Lumme-Tamminen jmluta@utu.fi & Paula Wallin paalwa@utu.fi

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Turun yliopisto

PL 124

28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

TARVONSAARENPUISTO

1. Kohteen nimi

Tarvonsaarenpuisto

2. Kohdetyyppi

Kaupunkipuisto ja esplanadi (katkaistu).

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Tarvonsaari

5. Osoite

Tarvonsaarenpuisto, 26100 Rauma

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

TM35-lehtijako M3143E, koordinaatit N6789788 E204100 (Vapaudenpatsaan kohdalla)

7. Pinta-ala

1749 m²

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki, Rauman Wihertoimi, Kasvitarhanpolku, 26100 Rauma

9. Käyttö

Pieni kaupunginosapuisto.

10. Kaavoitustilanne

Maakuntakaava

Alue on maakuntakaavassa osoitettu keskustatoimintojen alueeksi (C) ja sijaitsee Vanhan Rauman maailmaperintökohteen suojavyöhykkeellä (sv-3). Maakuntakaavassa alue sijoittuu myös **matkailun kehittämisvyöhykkeelle** (mv2).

Yleiskaava

Oikeusvaikutteisessa keskustan osayleiskaavassa kaava-alue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi (C) ja puistoalueeksi (VP). Alue on UNESCO:n maailmanperintökohteen suojavyöhykkeellä (sv2).

Alueella on vireillä koko kaupungin kattava yleiskaava. Yleiskaavan strategisen vaiheen Visio 2025 -kartassa alue on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C).

Asemakaava

Virkistysalueet: Puistoalue

Puistoalueella on voimassa 26.11.1990 vahvistettu **asemakaava** nro 156

ja AK 02-307 Sofronoffin huvilan **asemakaavamuutos**. KVJ:n päätös 3.2.2015.

Puistoalue, jolla sijaitsee vapaussodan muistomerkki, Rauman vapaudenpatsas, nimetään asemakaavan muutoksen yhteydessä Tarvonsaarenpuistoksi. Tarvonsaarenpuisto niminen katu koostuu kahdesta puiston itä- ja länsireunalla olevasta osasta ja niitä yhdistävästä katualueesta. Eri puoliskoja yhdistävä kadunosa nimetään Tarvonsaarenpuistoksi. Kaava-alueeseen sisältyy 2940 m² puistoa (VP).

11. Suojelutilanne

Puisto kuuluu Unescon [maailmanperintökohteen suojavyöhykealueeseen](#). Puisto kuuluu Vanhan Rauman suojavyöhykkeeseen joka on määritelty 25.8.2003 hyväksytyssä keskustan osayleiskaavassa ja se on hyväksytty Maailmanperintökomiteassa kesäkuussa 2009.

12. Suunnittelutilanne

Puistoalue on otettu mukaan asemakaavan muutokseen, jotta alue voidaan nimetä Tarvonsaarenpuistoksi ja jotta Sofronoffin tontille johtavaan ajoyhteyteen saadaan riittävä kääntösäde. Tontille on osoitettu ajoyhteys jalankululle ja pyöräilylle varatun kadun ja virkistysalueen kautta. Käyttötarkoituksen muutoksen edellyttämät toimenpiteiden toteutus käynnistyy välittömästi asemakaavan tultua lainvoimaiseksi. Ajoyhteys tontille edellyttää kantavuuden parantamista viereisellä kevyen liikenteen väylällä ja puistoalueella.

Alueella on vireillä koko kaupungin kattava yleiskaava. Yleiskaavan strategisen vaiheen Visio 2025 -kartassa alue on merkittykeskustatoimintojen alueeksi (C). ”Uusi keskusta”-niminen alue jonka alueella puisto sijaitsi ja Uusi kauppakeskus ”Länsiranta” tulossa kiinni Tarvonsaarenpuistoon.

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

1909–1931 (uudistettu 1949, 1990, 2005).

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

puutarha-arkkitehti Paul Olssonin (s. 11.9.1890 – k. 24.10.1973) 1. suunnitelma 1931.

Arvi Tynyksen Vapaudenpatsas pystytettiin 1937.

Olssonin 2. suunnitelma 25.2.1949.

Olssonin 3. suunnitelma 30.5.1949.

maisema-arkkitehti Leena Iisakkilan suunnitelma 1990.

Isto Pursiheimon piirustus 1992.

Byman & Ruokonen 2002.

kaupunginpuutarhuri Juhani Hulkon suunnitelma 2005.

kaupunginpuutarhuri Mari Pohjalaisen suunnitelma 2014.

Toteuttaja Rauman kaupunki.

15. Keskeiset historialliset vaiheet

Tarvonsaaren puisto perustettiin 1909. Vasta vuonna 1930 tehtiin kuitenkin puiston perustamistyöt. Puiston ensimmäisen suunnitelman ”Raumo Esplanad” teki puutarha-arkkitehti Paul Olsson vuonna 1931. Arvi Tynyksen Vapauden patsas pystytettiin puistoon vuonna 1937. Olsson teki puistoon kaksi uutta suunnitelmaa, joista ensimmäinen on päivätty helmikuussa 1949

ja toinen suunnitelma toukokuussa 1949. Vuonna 1956 istutettiin perennaryhmät uudelleen. Nurmikot ja käytävät uusittiin 1966. 1970–80 -luvuilla puiston kunto oli huono. 1980-luvulla puistoon teetettiin vanhanaikaiset puupenkit Porin mallin mukaan. Keskustaan tehtiin 1989 asemakaavan muutos. Kulkuväyliä satamaan järjesteltiin uudelleen, puistokadut katkaistiin ja yhdistettiin siten, että autoliikenne kulkee puiston poikittaisakselin kautta. Maisema-arkkitehti Leena Iisakkila teki puiston lounaispään uuden suunnitelman vuonna 1990. Vuonna 1992 Isto Pursiheimo teki Vapaudenpatsaan ympärille kiveys- ja istutussuunnitelman. Näkymäakselin Keskuspuiston suuntaan on katkaissut Keskuspuistoon vuonna 1992 rakennettu kahvilarakennus. Arja Korpela inventoi puiston 1994. Vuonna 2002 Byman & Ruokonen teki puistoon kiveyssuunnitelman. Kaupunginpuutarhuri Juhani Hulkko teki puiston koillispään oman suunnitelmansa vuonna 2005.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Puisto sijaitsee keskustassa Valtakadun ja Tehtaankadun välisellä alueella. Tehtaankadun puolella puisto rajautuu linja-autoasemarakennukseen ja Valtakadun puolelta on yhteys Kolmiopuistoon ja Keskuspuistoon. Puiston lounaispäätyä reunustavat jalkakäytävät ja koillispäätyä ajoväylät.

Puiston koillispäätyä reunustavat uudisrakennukset, sekä lounaispäätyä kaksi kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennusta: vuonna 1932 valmistunut funktionalistista tyyliä edustava suojeluskuntatalo (Raumanlinna) ja vuonna 1912 valmistunut jugend-tyylinen Sofronoffin talo (vanha raatihuone) sekä koillispäätyä uudisrakennukset.

17. Sommitelman keskeiset piirteet

Suorakaiteen muotoinen kaksikorttelinen puisto, jonka katkaisee keskeltä yksisuuntainen katu. Keskiakselisommitelma (koillinen) A: Akselisommitelma. Keskiakselilla on kaksi kuusikulmaista kuvioistutusta. Diagonaalisommitelma (lounas) B: Akselisommitelma, joista keskiakselin yksi sakara ei johda mihinkään eli näkymäakseli katkeaa seinään. Keskiakselilla on patsas.

18. Rakennetut elementit

Keskiakselisommitelma (koillinen) A:

Keskiakselilla on kaksi betonireunakivellä rajattua kuusikulmaista kuvioistutusta, joiden katemateriaalina tiilenpunaista koristehaketta. Istutusalueita ympäröivä alue on päällystetty pyöreänurkkaisilla ”Klassikko”-betonikivillä. Aukion päällysteen ladonnassa ulkosivuilla on punainen raidoitus, ja puita reunustavat betonikiviset kaarresarjat. Puiston reunoilla on penkkejä

ja jäteastioita sekä yksittäinen koiranjätösastia. Puolikorkeat puistovalaisinpylväät on sijoitettu riviin puiston aukion keskiakselin molemmin puolin. Puiston ulkolaidoilla kadun varrella korkeat katuvalaisimet.

Diagonaalisommitelma (lounas) B:

Puiston keskellä on Vapaudenpatsas. Käytävät on päällystetty harmailla pyöreänurkkaisilla ”Klassikko”-betonikivillä, päällysteen ladonnassa ulkosivuilla on *punainen* raidoitus. Olssonin suunnitelmassa on hiekkakivikäytävät, jotka olivat ennen muutosta kivituhkalla tiivistettyjä ja pintakerrokseltaan vesiseulottua *soraa*. Iisakkilan suunnitelmassa on suositeltu betonikiviksi kahta *harmaan* eri sävyä. Valaisinpylväät sijaitsevat reunoilla (matalat kohdevalaisimet) ja keskiakselin molemmin puolin rivissä (puolikorkeat puistovalaisimet). Puiston keskiakselilla ovat roska-astiat, ei penkkejä.

Olssonin suunnittelema muotopuutarha on muuttunut olennaisesti kun puisto muuttui esplanadista kaksiosaiseksi puistoksi, jonka halkoo poikittainen ajoväylä. Vapaudenpatsaan puoleinen osa on levennetty ajoratojen poistuttua ja keskiakselin lisäksi on rakennettu poikittais- ja diagonaalikäytäviä, joita reunustavat muotoonleikatut korkeat marjakuusaidat (suunnitelmassa lukee matalat). Toinen osa puistoa on täysin muutettu: istutettu uudet puut ja pensasryhmät sekä rakennettu istutusalueet keskiakselille joka on muutettu aukioksi. Mari Pohjalaisen mukaan Juhani Hulkko teki Tarvonsaarenpuiston pohjoisosan saneeraussuunnitelman, mikä sitten toteutettiin. Puiston muttereita pienennettiin alkuperäisestä suunnitelmasta ja mehikasvi-istutukset muttereihin on Mari Pohjalainen suunnitellut.

Liitteenä ovat valokuvat vapaudenpatsaasta ja puiston muista elementeistä.

19. Kasvillisuus

Nykytila 2015:

Kasvillisuus:

Keskiakselisommitelma (koillinen) A: Aluetta rajaa nelirivinen nuori kuusialta. Puistossa on nuoria lehmuksia paririvissä katujen suuntaisesti. Keskiakselilla sijaitsee kaksi pääasiassa mehikasveja koostuvaa kuusikulmaista kuvioistutusta.

Kuusialdat

Keijuangervo

Kesäkukat mutteri-istutuksissa:

agaavet, mehitähti, hopealanka.

Diagonaalisommitelma (lounas) B: Puiston käytäviä rajaavat leikatut marjakuusimassat. Tässä osassa puistoa on eri-ikäisiä ja myös isoja vanhoja lehmuksia.

puistolehmut

japaninmarjakuusialdat

Patsaan ympärillä: kesällä sinivalkoiset kukat, syksyllä punaiset ja valkoiset kanervat.

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät

Puiston osat ovat tyyliään ja kasvivalinnoiltaan erilaiset.

Kunto: Betonikiveykset rikki (koneellinen kunnossapito?), kasvillisuudessa on paikattavaa ks. kuvaliitteet.

Puistossa oleskelevat päihtyneet henkilöt ja pensaiden katveisuus vaikuttavat puistossa koettuun turvallisuuden tunteeseen. Ensivaikutelmat ovat liitteenä.

Uhkana osa-alueen muutos Sofronoffin talon puolella.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä

Puistolla on erityisen merkittävä historiallinen arvo. Puisto on erityisen vanha, kerroksellinen ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Kohde liittyy merkittäviin aatteisiin ja tapahtumiin.

Liiteluettelo:

22. Peruskartta ja alueen raja

23. Pohjakartta

24. a) Valokuvat

24. b) Kuvaparit

25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

kartat

- 25. a) Gyldenin kaupunkikartta 1841
- 25. b) Kaupunginaseman muutos- ja laajennusehdotus 1896
- 25. c) Rauman asemakaavaehdotus 1925
- 25. d) Vanhan Rauman Unescon suojavyöhyke-kartta
- 25. e) Kauppakeskus
- 25. f) Ortokuvat

suunnitelmat

- 25. g) Paul Olssonin suunnitelma 1931
- 25. h) Paul Olssonin suunnitelma 1949a
- 25. i) Paul Olssonin suunnitelma 1949b
- 25. j) Leena Iisakkilan suunnitelmat 1990
- 25. k) Isto Pursiheimo Vapaudenpatsaan alueen kiveys- ja istutussuunnitelma 1992
- 25. l) Juhani Hulkon suunnitelma 2005a)
- 25. m) Juhani Hulkon suunnitelma 20015b)

26. Muut liitteet

- 26. a) Aikajana
- 26. b) Kasvillisuuden historia
- 26. c) Kunto ja mahdolliset häiriötekijät
- 26. d) Uhkana kauppakeskus suojavyöhykkeelle
- 26. e) Osa-alueen kaavamuutos
- 26. f) Tarvonsaarenpuiston historia

27. Lähdeaineisto

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Elsilä, Kustaa, 13.11.2015.

Imppu, Kai, puistotyönjohtaja (ent.). Haastattelu 30.10.2015.

Korpela, Arja, 24.10.2015.

Pohjalainen, Mari, 11.9.2015.

Siltavuori-Ilmer, Kirsi-Marja. Luentodiat, syyskuu 2015.

Kartat ja piirustukset

Kansallisarkisto, Helsinki.

Rauman kaupunki / Wihertoimi.

Rauman Museo, Rauma.

Kuvat

Jaakkola, Liisa
Museovirasto, Helsinki.
Rauman kaupunki / Wihertoimi.
Rauman Museo, Rauma.
Uusitalo, Jaana
Virtanen, Katrina

Kirjalliset lähteet

Heino, Ulla: *Rauma. Idylliä ja tehokkuutta 1875 – 2000*. Pori: Rauman kaupunki. 2002.
Häyrynen, Maunu (Päätoim.): *Hortus Fennicus – Suomen puutarhataide*. Puutarhataiteen seura ry, julkaisu nro 1 ja Viherympäristö- liitto ry, julkaisu nro 17.
Lähteenoja, Aina: *Rauma 1809–1917. Rauman kaupungin historia IV*. Rauma, 1939.
Maailmanperintökohteen suojavyöhykkeellä Rauman tuulensuun täydennysrakentaminen. Haettu 17.11.2015. <http://herkules oulu.fi/thesis/nbnfioulu-201405271509.pdf>.
Olsson, Paul: *Suomen puutarhataidetta*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki, 1946.
Rauman kaupungin kunnalliskertomukset vuosilta 1930, 1931, 1932, 1950 ja 1957.

Selvitykset ja suunnitelmat

Rauman kaupunki / Wihertoimi
Rauman Museo , Rauma.
Räihä, Ulla: *Satakunnan maakuntakaava Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Raumalla*. 2008.
Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki. Olssonin kokoelmat

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syksy 2015.

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Liisa Jaakkola, Jaana Uusitalo & Katrina Virtanen
Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

Liitteet:

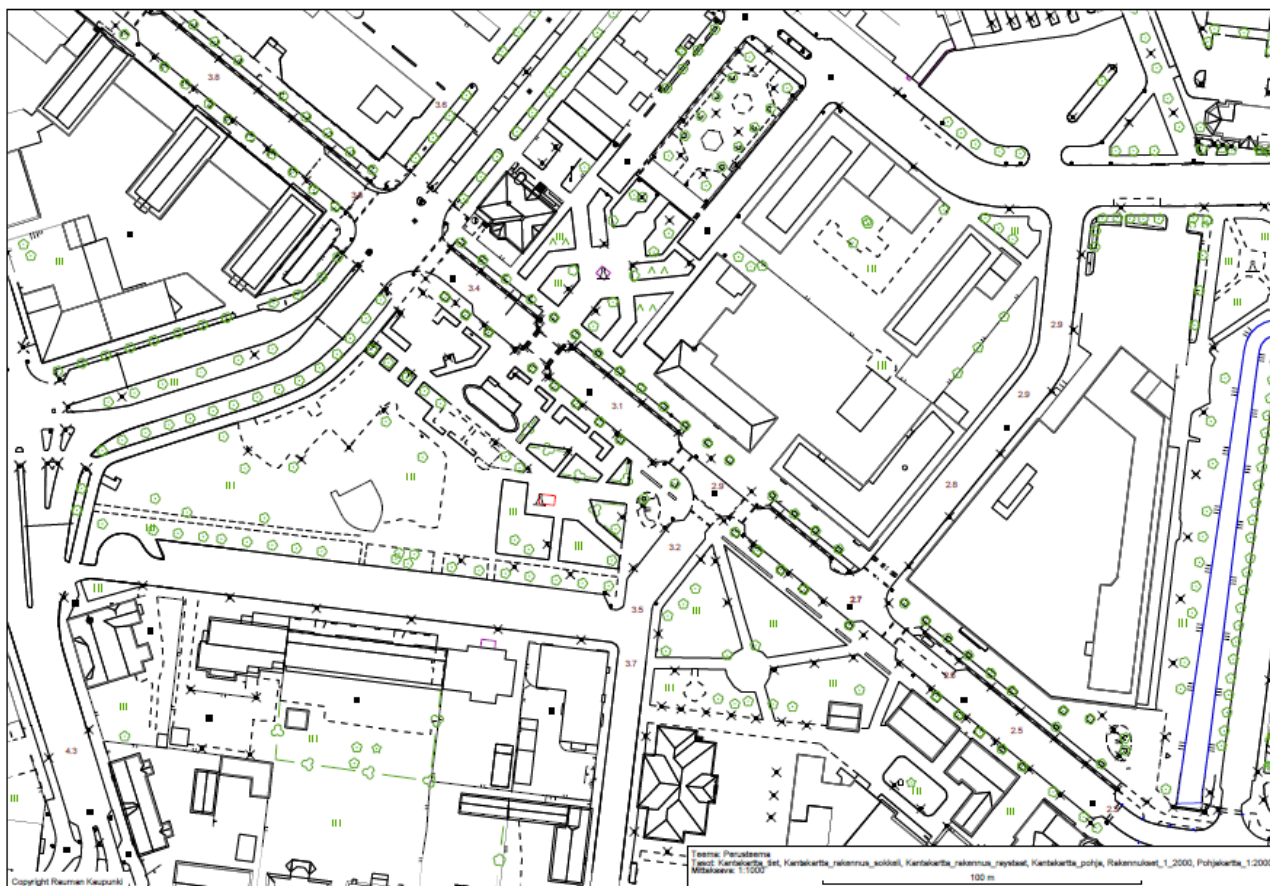
Liite 22. Peruskartta ja alueen raja

1:5000

Rauman kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

Liite 23. Pohjakartta

Rauman kaupungin kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

Liite 24. a) Valokuvat

I	näkymä Valtakadulta	II	vapaudenpatsas	III	vapaudenpatsas
IV	vapaudenpatsas	V	kiveys	VI	talvi-istutukset
VII	penkkirivi	VIII	penkkirivi	IX	reunakiveys

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

Tarvonsaarenpuisto 2015, Katrina Virtanen, KTMT.

Liite 24. b) Kuvaparit

KUVAPARIT ENNEN JA NYT

1.

2.

3.

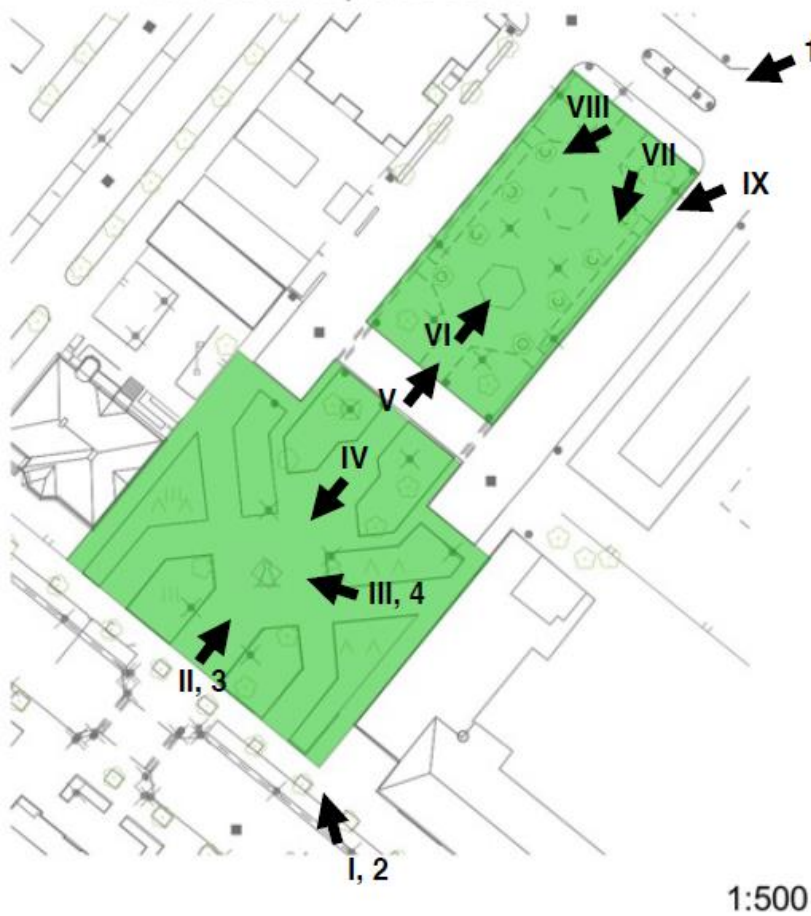

4.

Tarvonsaarenpuisto, uudet kuvat 2015, Katrina Virtanen, KTMT.
Tarvonsaarenpuisto, vanhat kuvat, Rauman museo.

Tarvonsaarenpuisto 2015

1:5000

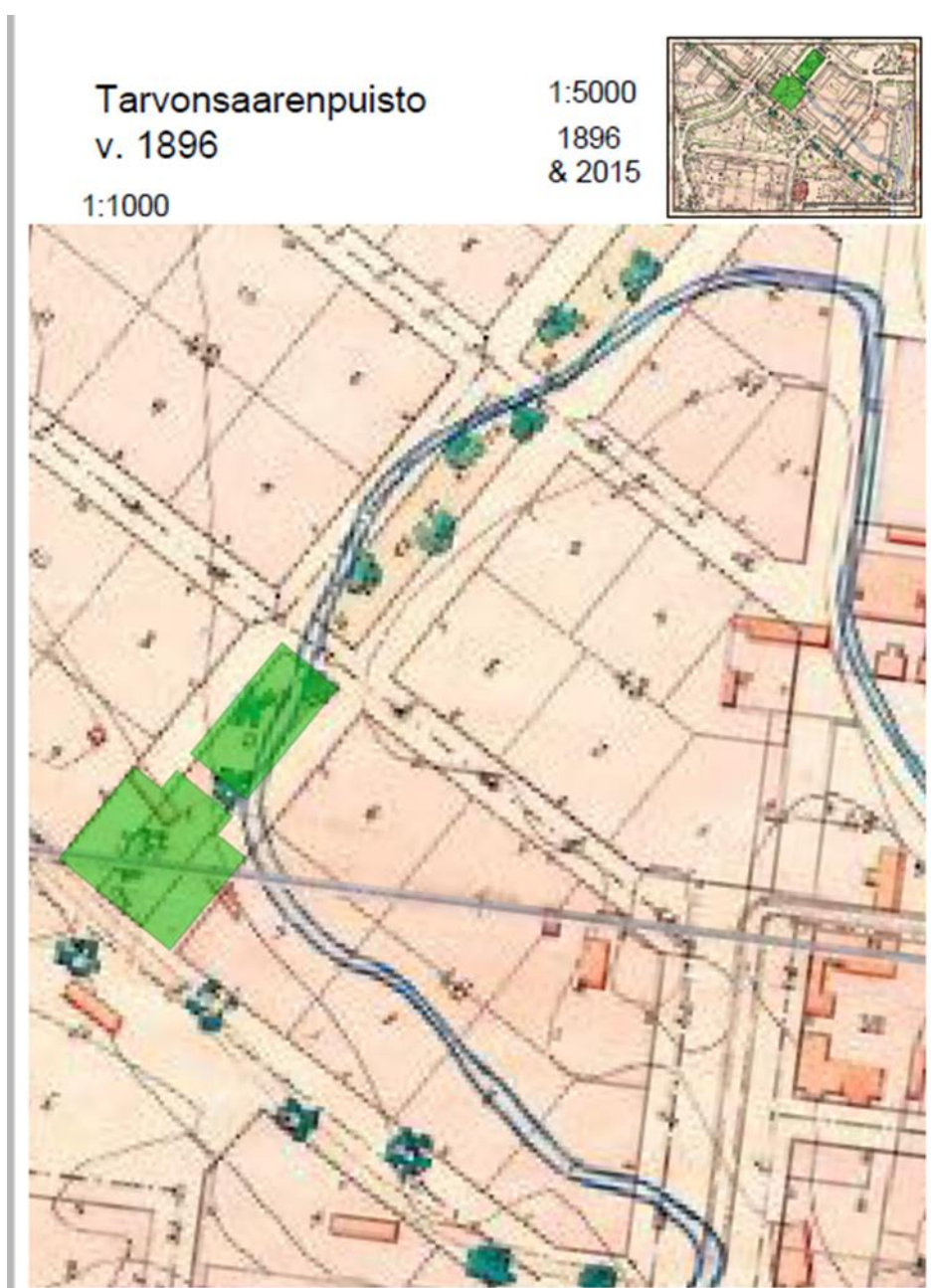
VALOKUVAT NYKYTILASTA

- I Näkymä Valtakadulta
- II Vapaudenpatsas
- III Vapaudenpatsas
- IV Vapaudenpatsas
- V Kiveys
- VI Talvi-istutukset
- VII Penkkirivi
- VIII Penkkirivi
- IX Reunakiveys

KUVAPARIT ENNEN JA NYT

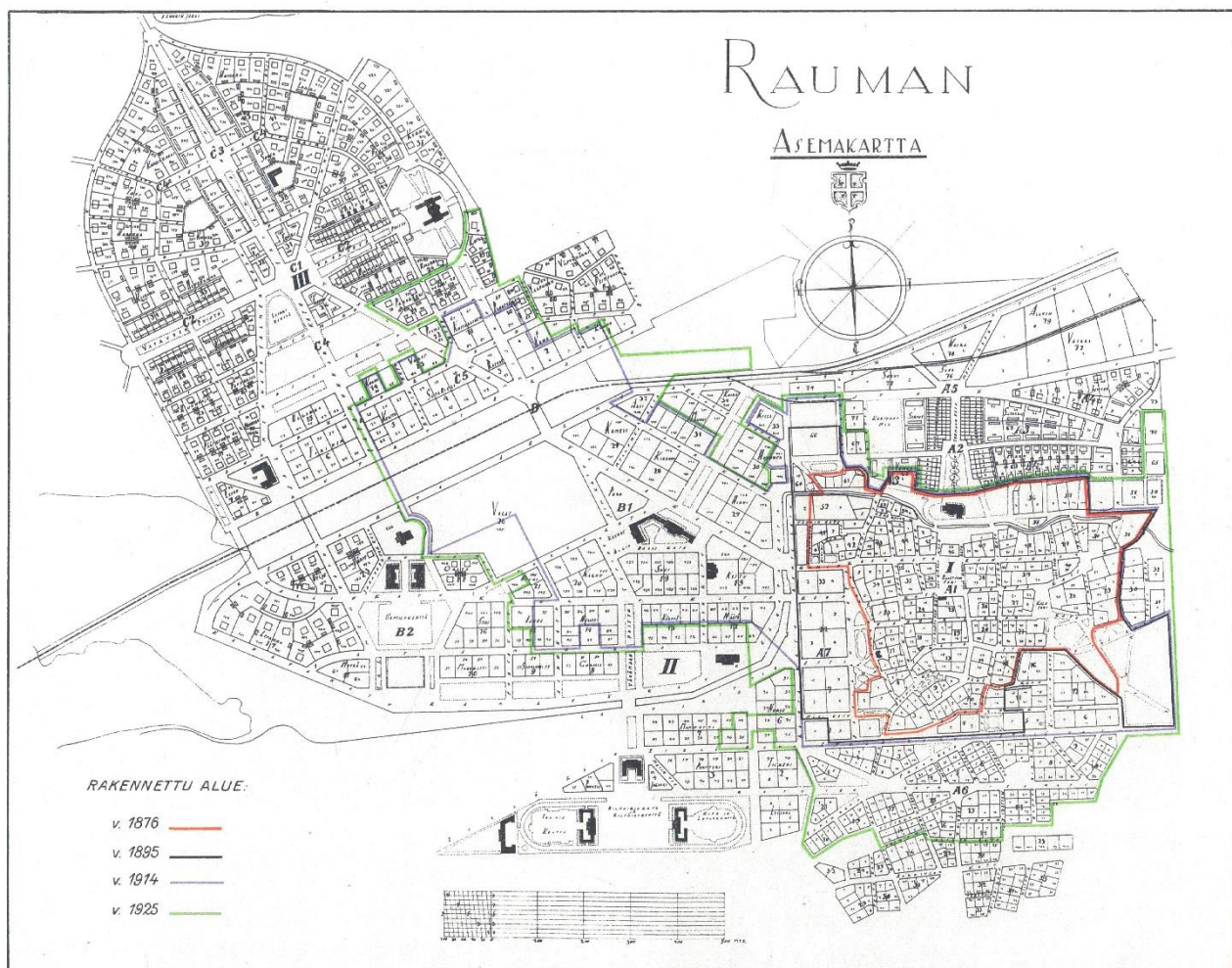
- 1 Näkymä Tehtaankadulta
- 2 Näkymä Valtakadulta
- 3 Vapaudenpatsas
- 4 Vapaudenpatsas

Liite 25. b) Kaupunginaseman muutos- ja laajennusehdotus 1896

Kaupunginaseman muutos- ja laajennusehdotus 1896, Rauman kaupunki.

Liite 25. c) Rauman asemakaavaehdotus 1925

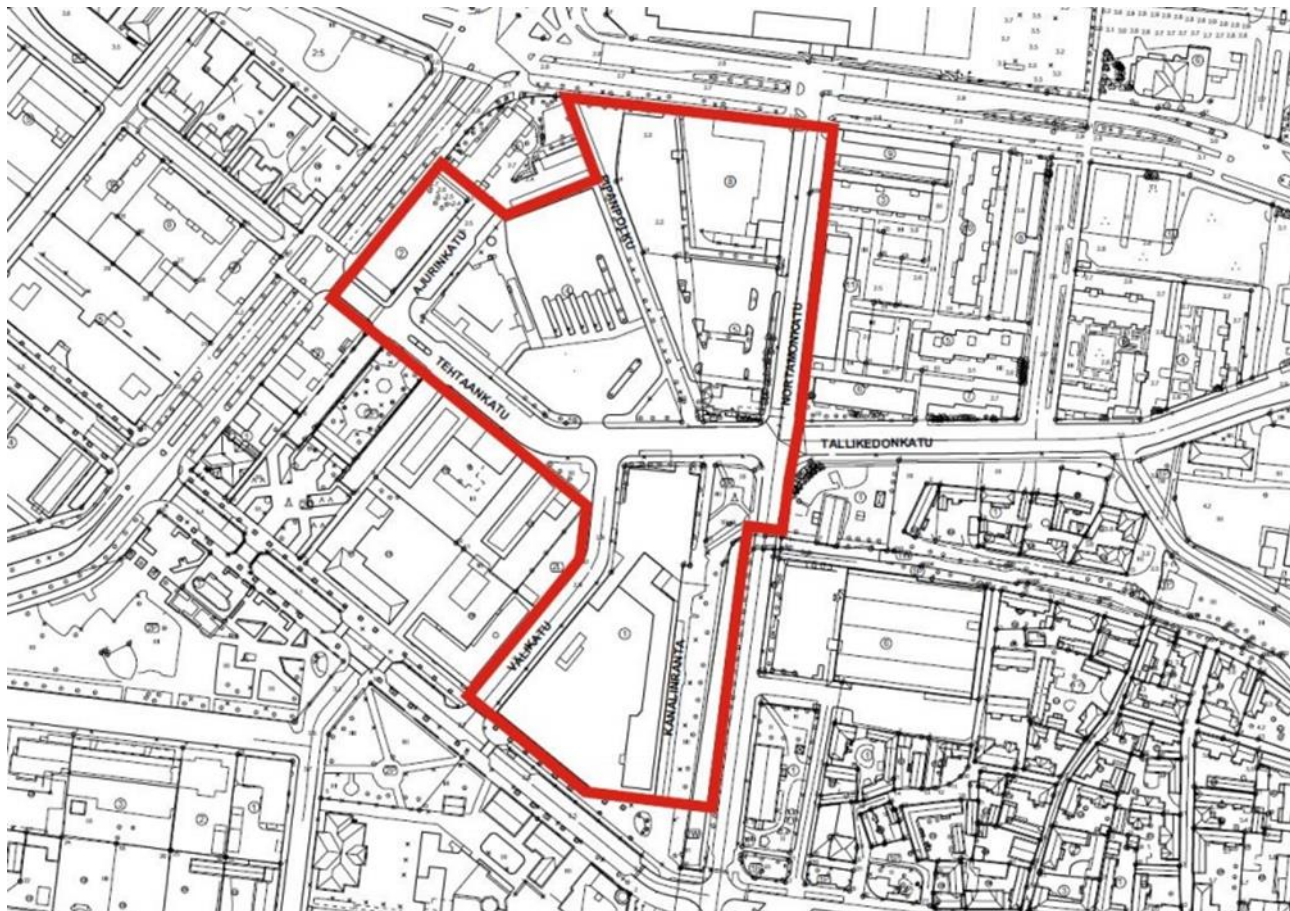
Rauman asemakaavaehdotus 1925, Rauman kaupunki.

Liite 25. d) Vanhan Rauman Unescon suojavyöhyke-kartta

Vanhan Rauman Unescon suojavyöhyke-kartta, Keskustan osayleiskaavan muutos - osallistumis- ja arviointisuunnitelma 2015, Rauman kaupunki.

Liite 25. e) Kauppakeskus

Kauppakeskus, suunnitelma 2015, Rauman kaupunki.

Liite 25. f) Ortokuvat

Tarvonsaarenpuisto, historiailmakuva 1940, Rauman kaupunki.

Tarvonsaarenpuisto, ortokuva 1977, Rauman kaupunki.

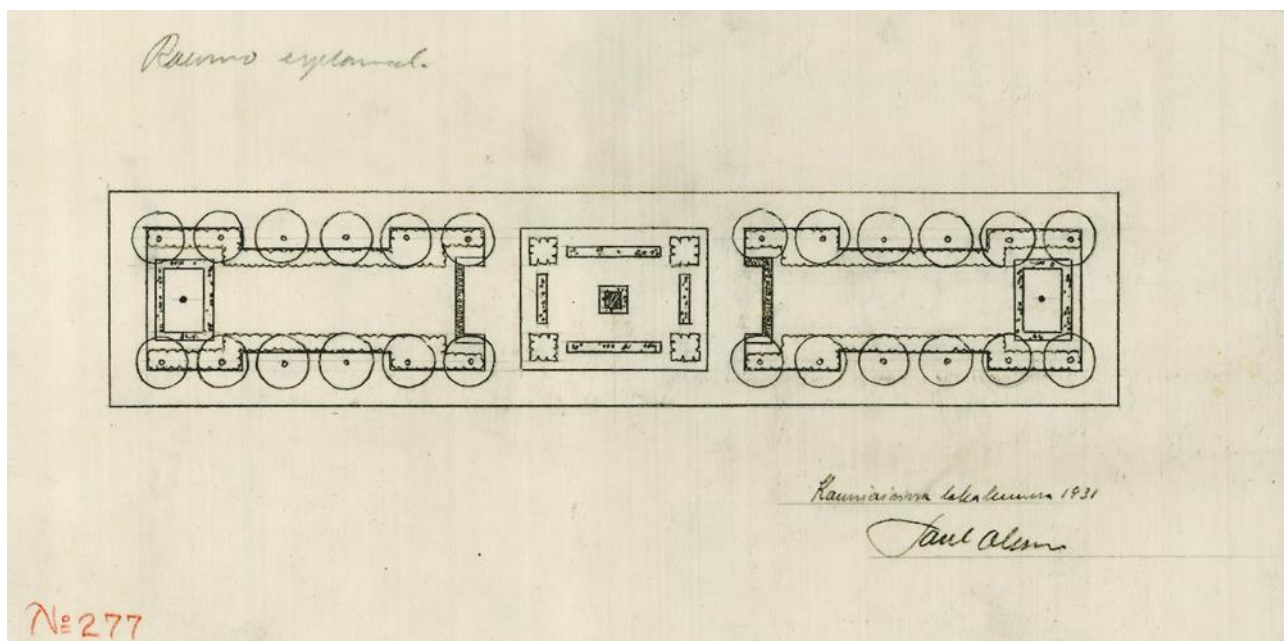
Tarvonsaarenpuisto, historiaortokuva 1965, Rauman kaupunki.

Tarvonsaarenpuisto, ortokuva 2014, Rauman kaupunki.

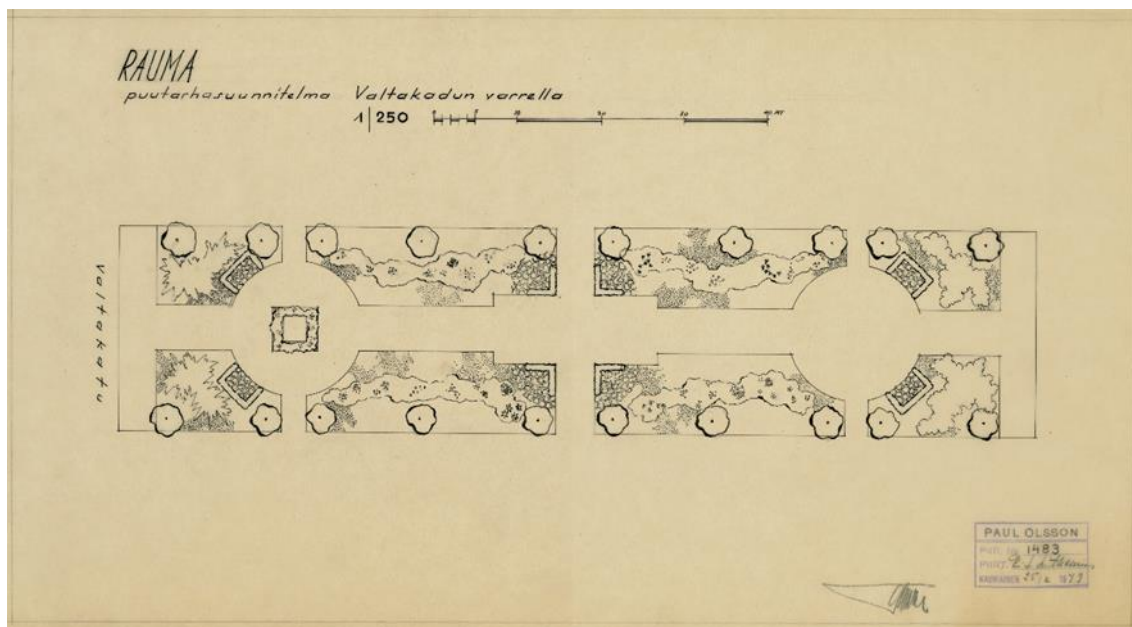
Suunnitelmat

Liite 25. g) Paul Olssonin suunnitelma 1931

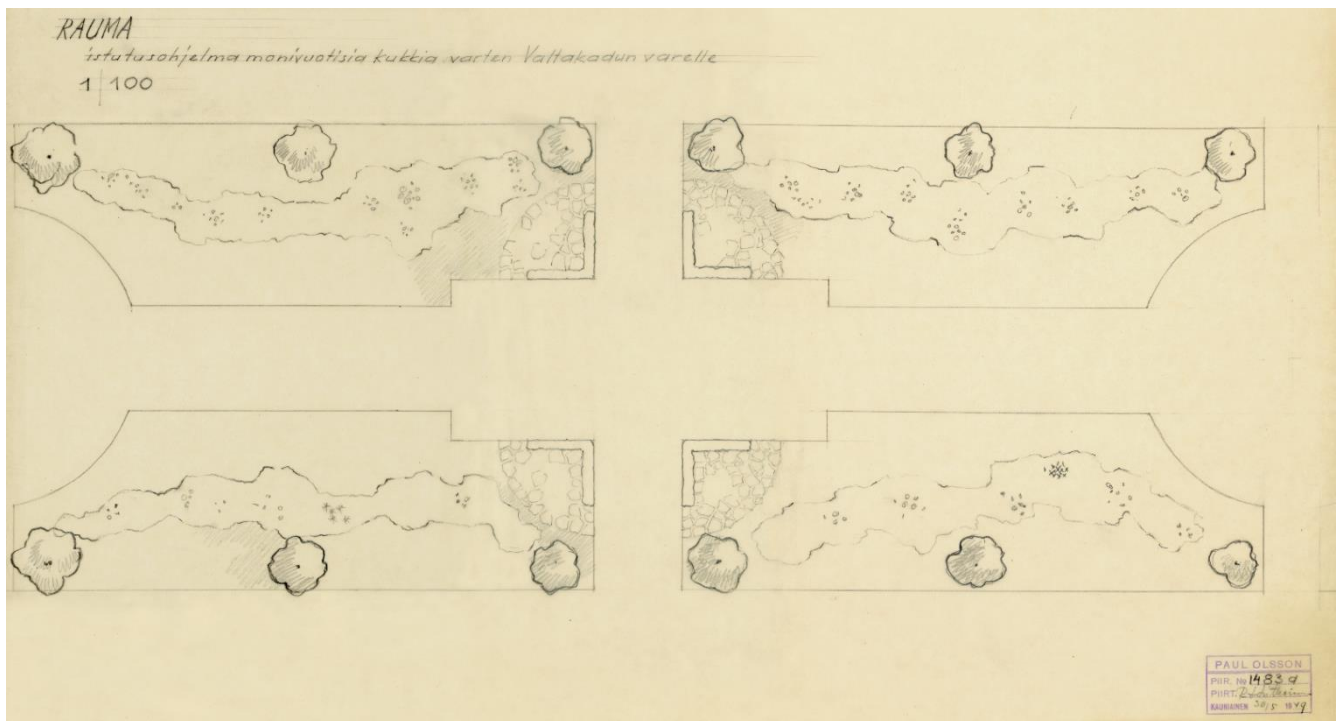
Raumo Esplanad 1931, suunnitelma, Paul Olsson, Suomen Rakennustaiteen museo.

Liite 25. h) Paul Olssonin suunnitelma 1949a

Puutarhasuunnitelma Valtakadun varrella 1949a, Paul Olsson, Suomen Rakennustaiteen museo.

Liite 25. i) Paul Olssonin suunnitelma 1949b

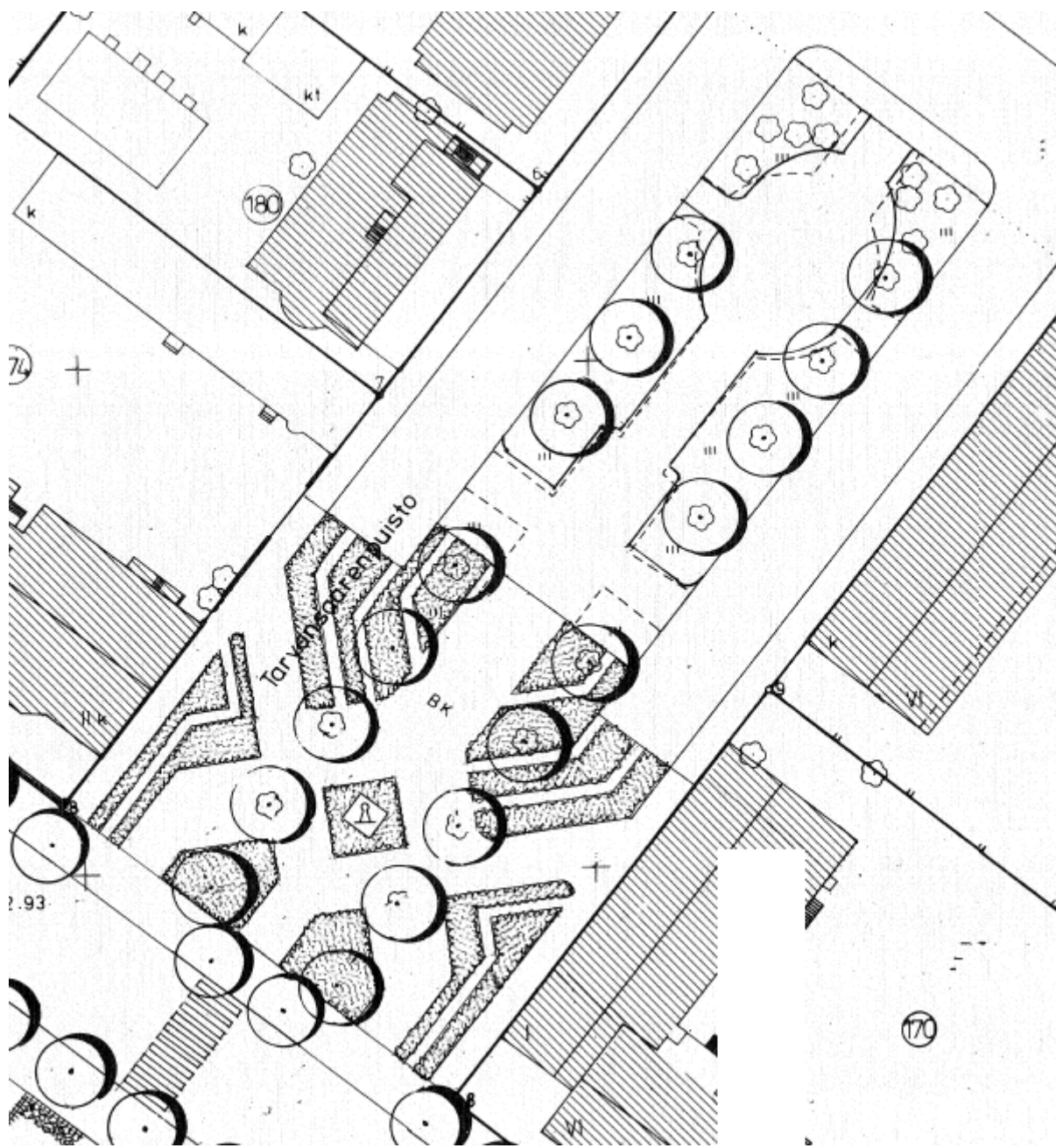
Istutusohjelma monivuotisia kukkia varten Valtakadun varrelle 1949b, Paul Olsson, Suomen Rakennustaiteen museo.

Vuoden 1950 Kunnalliskertomuksen mukaan Tarvonsaaren puistoon istutettiin 4 ryhmää monivuotisia kukkia, yhteensä 46 eri kukkalaatua, jotka kukkivat eri aikoina.

Puiston keskellä oleviin kulmiin istutettiin 80 kpl hopeapajua sekä puiston Tehtaankadun puoleiseen päähän 20 kpl koristepajupensaita.

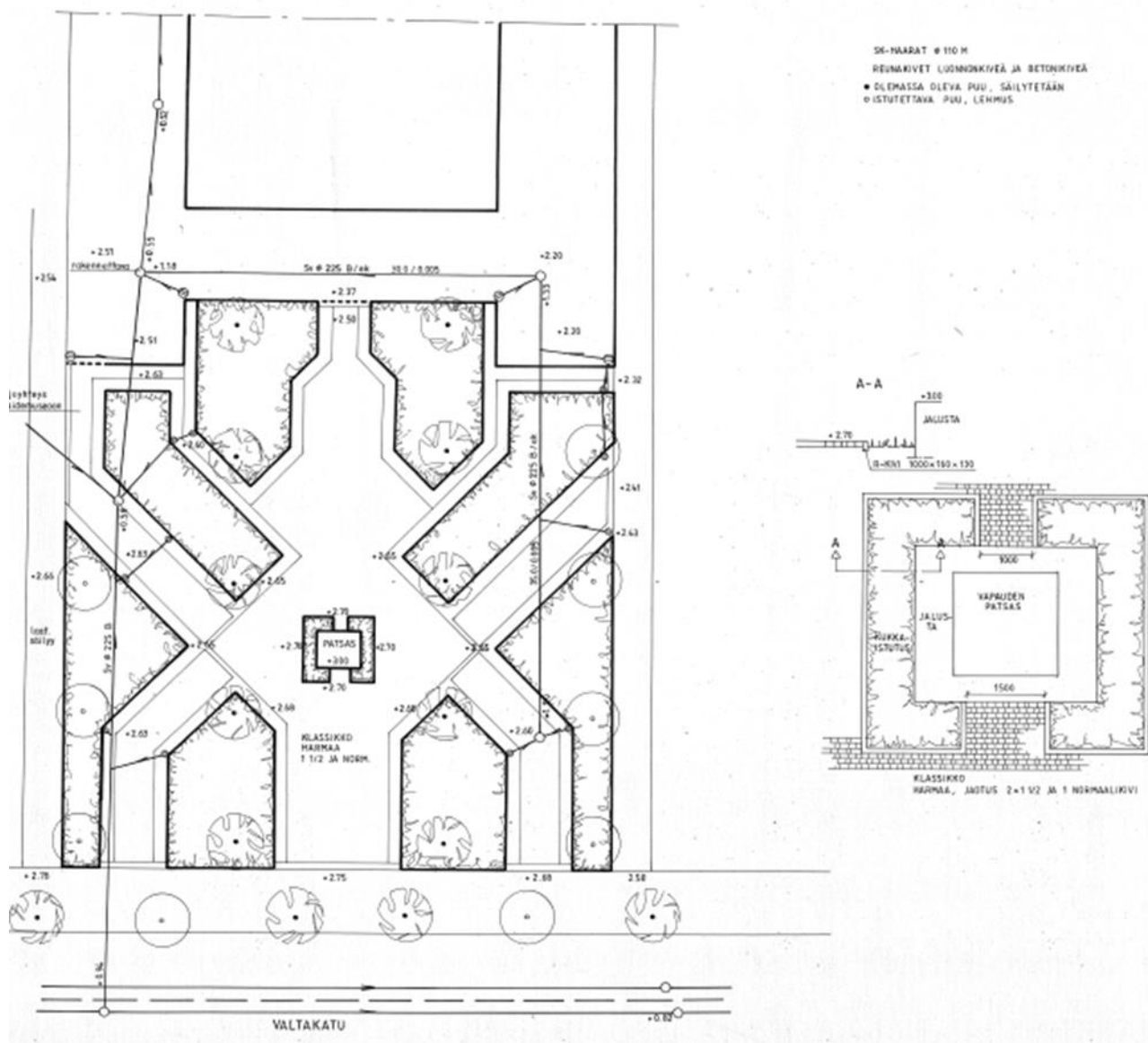
Istutussuunnitelman laati puutarha-arkkitehti Olsson.

Liite 25. j) Leena Iisakkilan suunnitelmat 1990

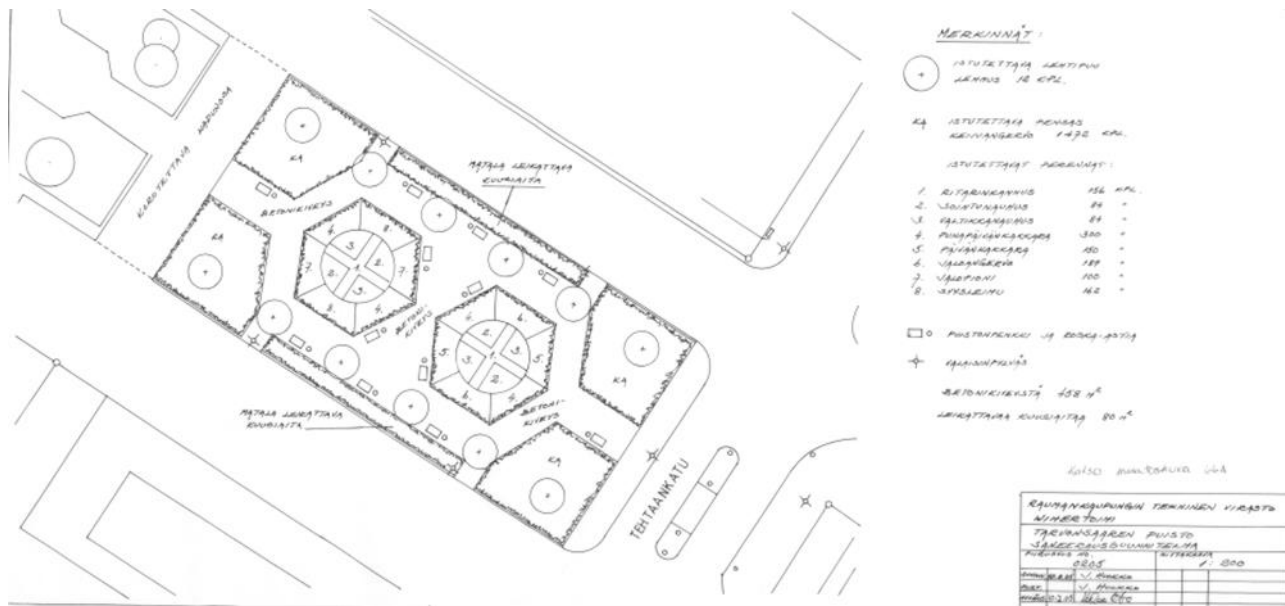
Tarvonsaarenpuisto, Leena Iisakkilan suunnitelmat 1990, Rauman kaupunki.

Liite 25. k) Isto Pursiheimo Vapaudenpatsaan alueen kiveys- ja istutussuunnitelma 1992

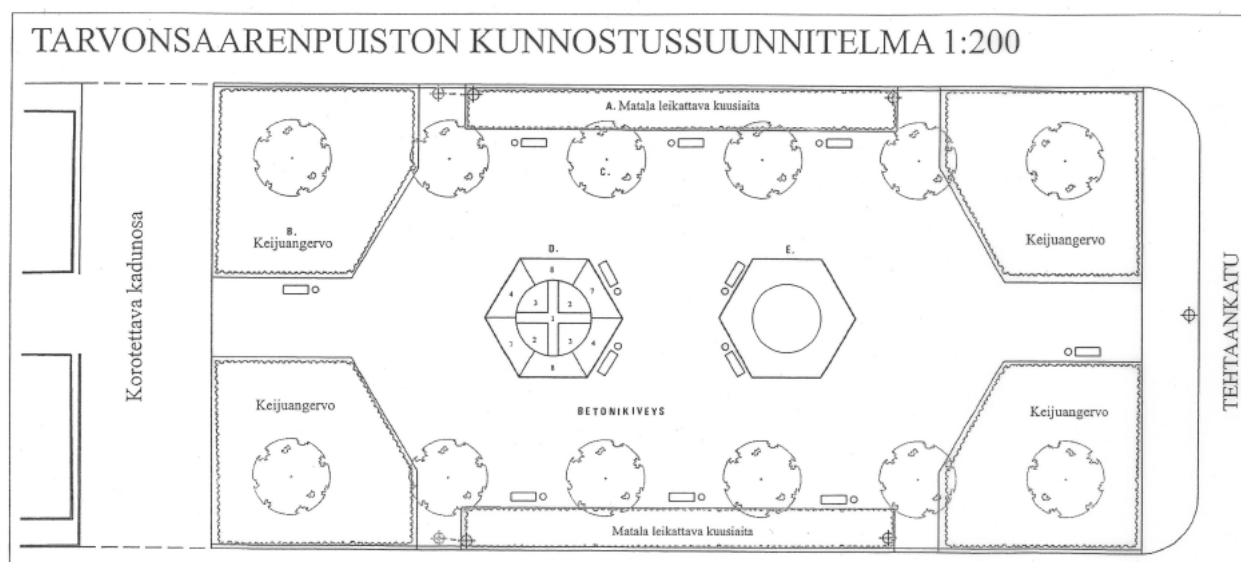
Vapaudenpatsaan alueen kiveys- ja istutussuunnitelma 1992, Isto Pursiheimo, Rauman kaupunki.

Liite 25. l) Juhani Hulkon suunnitelma 2005a)

Tarvonsaarenpuisto, suunnitelma 2005a), Juhani Hulkko, Rauman kaupunki.

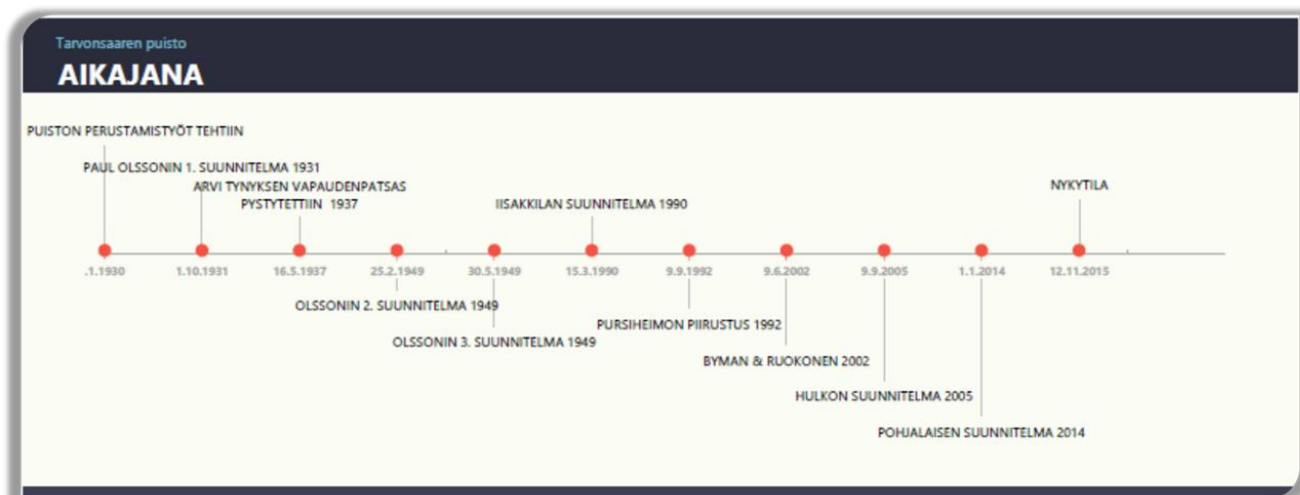
Liite 25. m) Juhani Hulkon suunnitelma 20015b)

Tarvonsaarenpuiston kunnostussuunnitelma 20015 b), Juhani Hulkko, Rauman kaupunki.

26. Muut liitteet

Liite 26. a) Aikajana

Aikajana 2015, Jaana Uusitalo, KTMT.

Liite 26. b) Kasvillisuuden historia

Puut ja pensaat:

Cotoneaster lucidus, kiiltotuhkapensas

puistokortissa lukee kiiltävälehtinen tuhkaraja
ei ole enää 2015

Crataegus intricata, amerikanorapihlaja

puistokortissa lukee *Crataegus intricata*, orapihlaja
ei ole enää 2015, Kai Impun mukaan nämä pienet muotoonleikatut
pensaat ovat Olssonin suunnitelman toteutuksessa.

Tilia x europaea, puistolehmus

puistokortissa lukee puistolehmus, *Tilia europaea*
(ilman x-merkkiä)
Tilia x europaea, on yleisesti puistopuuna käytetty metsälehmuksen,
Tilia cordata ja isolehtilehmuksen, *Tilia platyphyllos* risteytys.

Salix alba var. *sericea*, hopeasalava

puistokortissa lukee *Salix alba* 'Sericea', hopeapaju.
Ilmeisesti venäläistä alkuperää, tuotu Suomeen autonomian kaudella.
Pietarin keisarikunnassa puutarhassa viljeltiin tällaista puuta ainakin jo
ennen vuotta 1880 *Salix alba* 'Splendens' –nimellä.
1950 kunnalliskertomuksen mukaan Tarvonsaaren puistoon istutettiin
puiston keskellä oleviin kulmiin istutettiin 80 kpl hopeapajua sekä
puiston Tehtaankadun puoleiseen päähän 20 kpl koristepajupensaita.
Istutussuunnitelman laati puutarha-arkkitehti Olsson.
ei ole enää 2015, Korpelan ja Impun mukaan olivat loppuaikoina
huonokuntoisia.

Tilia cordata metsälehmus

istutettu 2 kpl v. 1982. Kustaa Elsilän mukaan mahdollisesti
sijaitsivat uudistetussa osassa ja on poistettu 90-luvulla.
Pursiheimon suunnitelmassa näkyy uudet lehmusrivit
Suojeluskuntatalon ja Raatihuoneen vierellä. Ne ovat olemassa 2015.
Puiston läheisen uusimman kerrostalon vierelle on istutettu
lehmusrivi lähelle taloja, näkyy 2009 Google maps Streetviewssä.
Toiselle puolelle puistoa ei ole puita istutettu. Symmetria?

Perennat

Leena Iisakkilan suunnitelmassa on suositeltu patsaan ympärille
valkoisia ja vihreitä vuodenaikojen mukaan vaihtuvia kasveja.
1950 kunnalliskertomuksen mukaan Tarvonsaaren puistoon istutettiin
4 ryhmää monivuotisia kukkia, yhteensä 46 eri kukkalaatua, jotka
kukkivat eri aikoina. Istutussuunnitelman laati puutarha-arkkitehti
Olsson.
1957 Kunnalliskertomuksen mukaan perenna-alueet istutettiin
uudelleen.
2005 uudet perenna-alueet Hulkan suunnitelman mukaan.

Olsson teki kolme eri suunnitelmaa, ensimmäinen 1931 on nimetty 'Raumo Esplanad', toiset
suunnitelmat on tehty v. 1949 helmikuussa ja toukokuussa, mutta näiden suunnitelmien
kasvillisuusluetteloita ei ole säilynyt.

Hulkan istutussuunnitelman vuodelta 2005 kasvit olivat
keijuangervo 1472 kpl

leikattava kuusiaita 80 m²

Perennat

- ritarinkannus 156 kpl
- soihtunauhus 84 kpl
- valtikkanauhus 54 kpl
- punapäivänkakkara 300 kpl
- päivänkakkara 150 kpl
- jaloangervo 189 kpl
- jalopioni 100 kpl
- syysleimu 162 kpl

Mari Pohjalaisen suunnitelmassa oli 2105 mehikasveja ja agaaveja. Jatkossa muttereihin ei istuteta enää orvokkeja eikä callunoita. Myös mehikasvien istutus jatkossa ei ole mitenkään varmaa, sillä nyt pikkuagaavat talvetetaan, 2015 kasvihuonetoiminnan päätyttyä, ruukutushallin pöydällä ja mehitähdet Porin kaupunginpuutarhalla. Mutterit istutetaan myöhemminä vuosina mahdollisesti koristeheinillä.

Lähteet:

Elsilä, henkilökohtainen tiedonanto 13.11.2015.
Iisakkila, puistosuunnitelman selostus 1990.
Imppu, Kai, puistotyönjohtaja (ent.), haastattelu 10.11.2015.
Kunnalliskertomus 1950. Rauman kaupungin arkisto.
Korpela, Arja, henkilökohtainen tiedonanto, 2015.
Mustila <<http://www.mustila.fi/kasvit/SalixAlbaSericeaSibirica>>.(15.11.2015)
Pohjalainen, Mari, sähköpostitiedonanto 16.11.2015
Puistokortti. Viimeksi päivitetty 1982. Rauman kaupunki.

Liite 26. c) Kunto ja mahdolliset häiriötekijät

VALOKUVAT EPÄKOHDISTA

1. Kiveys rikki keskeltä	7. Marjakuusi puuttuu kulmauksesta
2. Kiveys rikki kulmauksesta	8. Marjakuusi puuttuu kulmauksesta
3. Kiveys rikki kulmauksesta	9. Keijuangervoja puuttuu kulmauksesta
4. Puuttuva lehmus	10. Marjakuusia puuttuu kulmauksesta
5. Aukko marjakuusaidassa	11. Keijuangervoja puuttuu kulmauksesta
6. Aukko marjakuusaidassa	12. Lehmukset kiinni seinässä

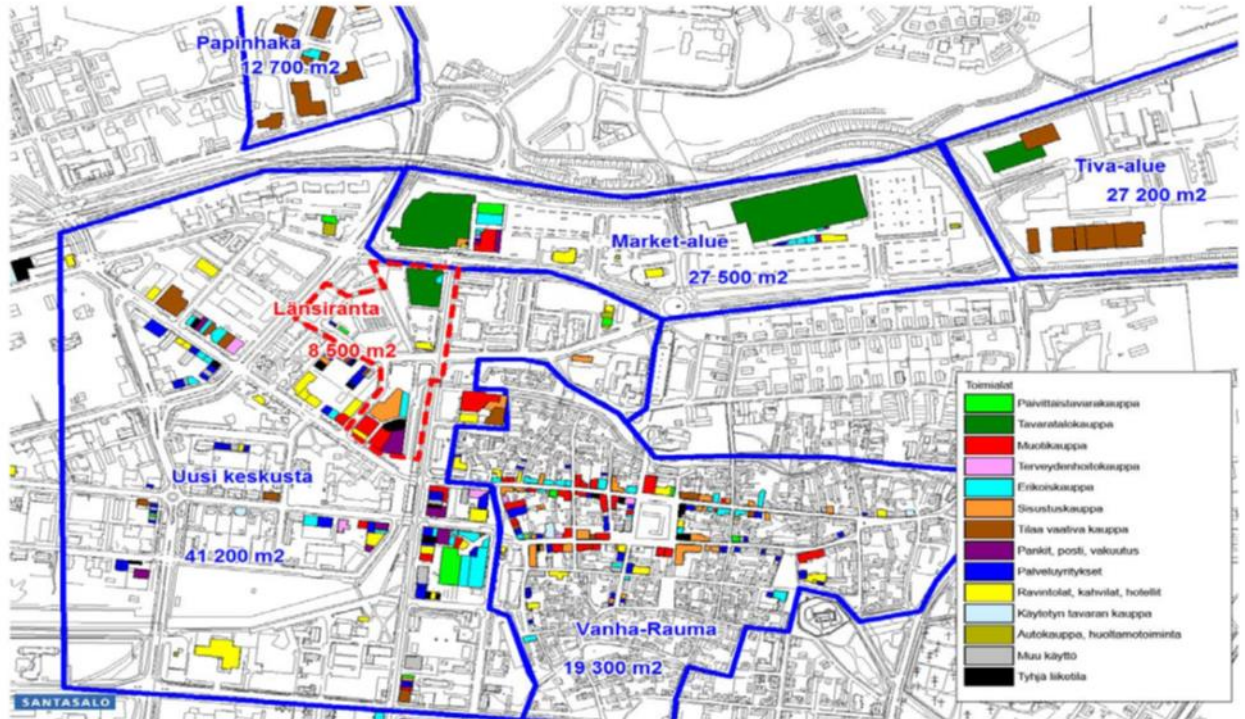

Tarvonsaarenpuisto 2015, Katrina Virtanen, KTMT.

26. d) Uhkana kauppakeskus suojavaöhykkeelle

Tarvonsaarenpuisto sijaitsee Vanhan Rauman suojavaöhykkeellä ja Uusi Kauppakeskus Länsiranta on tulossa kiinni Tarvonsaarenpuistoon sekä Uusi keskusta-niminen alue jonka alueella puisto sijaitsisi.

Vanhan Rauman suojavaöhyke on määritelty 25.8.2003 hyväksytyssä keskustan osayleiskaavassa ja se on hyväksytty Maailmanperintökomiteassa kesäkuussa 2009.

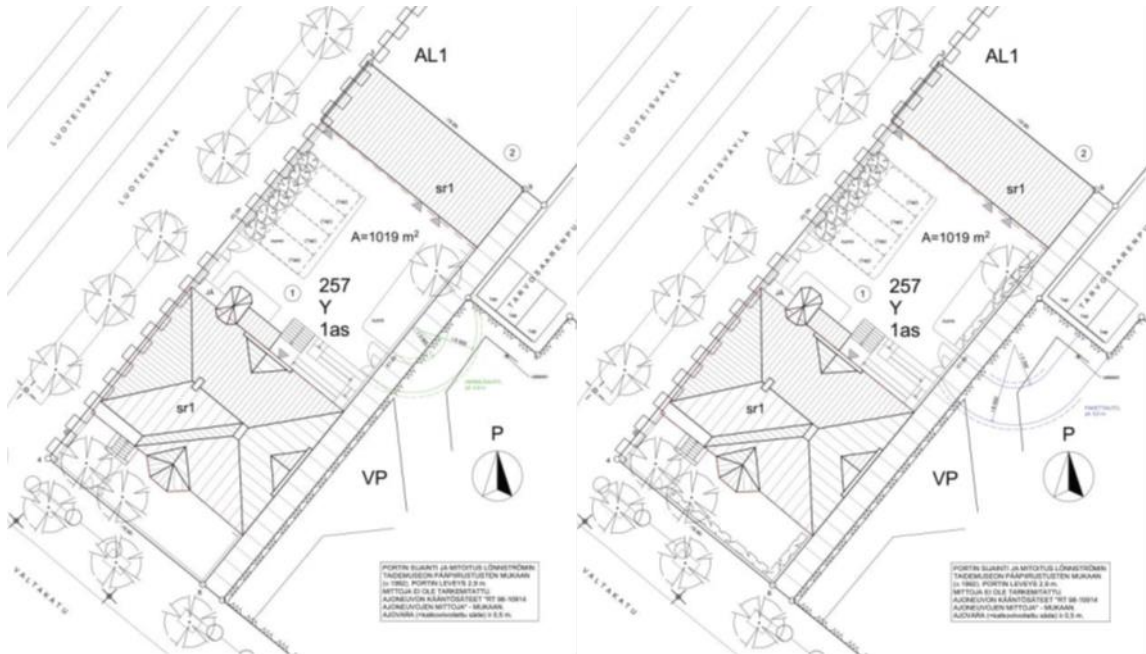

Rauman keskustan kaupalliset palvelut ja niiden pinta-alat. Uuden keskustan pinta-alaan sisältyy Länsirannan liiketilat. Rauman kaupallisen selvityksen päivitys Kanalin Länsirannan asemakaavan muutosta varten 2014, Santasalo Ky:n kartoitukset 2010–2012 ja Satakunnan museon inventoinnit 2013, Rauman kaupunki. Lisätietoja: http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/ak01-097_selvitys_rakauppa_paivitys070514.pdf

Liite 26 e) Osa-alueen kaavamuutos

linkki asemakaavamuutokseen: <http://www.rauma.fi/node/45641>

Ajoliikenne pihaan tulee muuttamaan Tarvonsaaren puiston symmetriaa.

Suunnitelmaluonnokset 2015, Suunnittelustudio Odea, Rauman kaupunki.

Suunnittelustudio Odea (Outi Aho) on laatinut alustavia suunnitelmaluonnoksia kohdetontille. Yllä olevissa kuvissa on esitetty vaihtoehtoiset ajoyhteysjärjestelyt tontille. Kaava on laadittu vasemmanpuoleisen suunnitelman mukaan. Siinä muutokset Tarvonsaarenpuistoon ovat vähäisemmät. Lähde Selostusehdostus liitteineen 02-307_sofronoff_selostus_liitteineen_ehdotus_0.pdf

Liite 26. f) Tarvonsaarenpuiston historia

Vuonna 1756 esiintyy Gadolinin kartassa Tarvonsaarenpuiston kohdalla merkintä: Likari Ängarne. Karttakopiassa vuoden 1756 kartasta, jonka tekijä on myös maanmittari D. Gadolin, samassa kohdassa on merkintä Leikari ängorne. Vuoden 1841 Gyldenin kartassa sama paikka on nimetty Lokari ängar. 1830-luvulla Tarvonsaarta kiersi vielä joki tehden suuren kaaren pohjoiseen päin. Tämä mutka oikaistiin myöhemmin, kun kanaali kaivettiin. Vuoden 1865 asemakaavaan oli suunniteltu puistokatuja, esimerkiksi Valtakadulle, joka on kiinni Tarvonsaarenpuistossa. Vuonna 1878 tehtiin kaupunginaseman muutos- ja laajennusehdotus. Vuoden 1896 kartassa on joen kaari nykyisen Tarvonsaaren puiston kohdalla. Vuonna 1881 John Leander on kopioinut vuoden 1876 Henr. Wahlroosin karttaa ja siinä näkyy vielä joenmutkaa, mutta kartta rajaa saaren pois, samoin on vuodelta 1891 olevasta V.O.W. Johanssonin kartassa. Venäjänkielisessä Senaatinkartassa vuodelta 1902 ei ole enää joenmutkaa ja siihen on piirretty puistokatu nykyisen Valtakadun kohdalle ja Tarvonsaarenpuiston kohta on väritetty vihreäksi.

Kirjallisuuslähteiden mukaan Tarvonsaaren puisto perustettiin 1909. Vuonna 1930 tehtiin puiston perustamistyöt. Pohja tasoitettiin, paikalle tuotiin täytemaata ja ruokamultaa. Käytävät tehtiin jäykästä savesta joka hiekoitettiin. Puiston ensimmäisen suunnitelman Raumo Esplanad teki Paul Olsson vuonna 1931. Vuonna 1931 kylvettiin myös nurmikko, sillä puistossa oli kasvanut maatalousnäyttelyä varten vilja- ja juurikasveja. Vuonna 1932 istutettiin 16

lehmusta, orapihlajia ja monivuotisia kukkia. Arvi Tynyksen Vapauden patsas pystytettiin puistoon vuonna 1937. Olsson teki puistoon kaksi uutta suunnitelmaa, joista ensimmäinen on päivätty helmikuussa 1949 ja toinen suunnitelma toukokuussa 1949. Vuonna 1956 istutettiin perennaryhmit uudelleen. Nurmikot ja käytävät uusittiin 1966. 1960-luvulla Tarvonsaaren puistokadulle tulivat ensimmäiset parkkipaikat. 1972 linja-auto katkaisi lehmuksen puiston lounaiskulmasta ja 1974 samankokoinen lehmus istutettiin tilalle. 70- 80-luvuilla puiston kunto oli huono. 80- luvulla puistoon teetettiin vanhanaikaiset puupenkit Porin mallin mukaan.

Keskustaan tehtiin 1989 asemakaavan muutos. Kulkuväyliä satamaan järjesteltiin uudelleen, puistokadut katkaistiin ja yhdistettiin siten, että autoliikenne kulkee puiston poikittaisakselin kautta. Leena Iisakkila teki puiston lounaispäähen uuden suunnitelman vuonna 1990. 1992 Isto Pursiheimo teki Vapaudenpatsaan ympärille kiveys- istutussuunnitelman. Näkymäakselin Keskuspuiston suuntaan on katkaissut Keskuspuistoon vuonna 1992 rakennettu kahvilarakennus. Arja Korpela inventoi puiston 1994. Huonokuntoiset hopeapajut (inventointikartassa valkoisella) poistettiin. Vuonna 2002 Byman & Ruokonen teki puistoon kiveyssuunnitelman. Kaupunginpuutarhuri Juhani Hulkko teki puiston koillispäähen oman suunnitelmansa vuonna 2005.

Jatkossa muttereihin ei istuteta enää orvokkeja eikä callunoita. Myös mehikasvien istutus jatkossa on epävarmaa, sillä Rauman kaupunki luopui kasvihuoneistaan vuonna 2015. Nyt pikkuagaavat talvetetaan ruukutushallin pöydällä ja mehitähdet Porin kaupunginpuutarhalla. Mutterit istutetaan myöhempinä vuosina mahdollisesti koristeheinillä.

Lähteet:

- Gadolinin kartta 1756. Kansallisarkisto, Helsinki.
Gyldenin kartta 1841. Kansallisarkisto, Helsinki.
Heino, Ulla: *Rauma. Idylliä ja tehokkuutta 1875 – 2000*. Pori: Rauman kaupunki, 2002.
Hulkko 2005, suunnitelma. Rauman kaupunki.
Iisakkila 1990, suunnitelma. Rauman kaupunki.
Imppu, Kai, puistotyönjohtaja (ent.). Suullinen tiedonanto 30.10.2015.
Kaupunginaseman muutos ja laajennusehdotus 1896, Rauman kaupunki.
Leander 1881 kartta, kopioitu Wahlroosin 1876 kartan mukaan. Rauman museo, Rauma.
Lähteenoja, Aina: *Rauma 1809–1917. Rauman kaupungin historia IV*. Rauma, 1939.
Olsson 1931, Raumo Esplanad, suunnitelma. Olssonin kokoelmat, Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki.
Olsson 1949, suunnitelmat 2/1949 ja 5/1949. Olssonin kokoelmat, Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki.
Pohjalainen, Mari, Rauman kaupungin Wihertoimi. Tiedonanto.
Puistokortti 1982. Rauman kaupunki.
Pursiheimo 1992 piirustus. Rauman kaupunki.
Rauman kaupungin Keskuspuiston, Kolmiopuiston ja Tarvonsaarenpuiston lounaisosan uudistussuunnitelma, suunnitelmaselostus 29.12.1989, Rauman kaupunki.
Rauman kaupungin kunnalliskertomus 1930
Rauman kaupungin kunnalliskertomus 1931
Rauman kaupungin kunnalliskertomus 1932
Rauman taidemuseon arkisto
Senaatin kartta 1902. Kansallisarkisto, Helsinki.
V. O. W. Johanssonin kartta 1891. Rauman museo, Rauma.

KESKUSPUISTO

1. Kohteen nimi

Keskuspuisto (Keskusaukio)

2. Kohdetyyppi

Kaupunkipuisto, leikkipuisto

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Tarvonsaari

5. Osoite

Hallikatu, 26100 Rauma

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

P: 6780090 I: 22473078 (keskikoordinaatit)
Peruskarttalehti M3143R

7. Pinta-ala

n. 0,7 ha (v. 1962 n. 1,1 ha)

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki
Käyntiosoite Kanalinranta 3, puh. 02 834 11 (vaihde)

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

Julkinen

10. Kaavoitustilanne

VP (Viheralue puisto). Yleiskaavoitus on käynnissä.

11. Suojelutilanne

Keskuspuisto ei kuulu Vanhan Rauman suojelualueeseen. Se kuuluu kuitenkin alueen suojavyöhykkeelle, jolla kaikessa suunnittelussa tulee ottaa huomioon suojeltu kulttuuriperintöalue.

12. Suunnittelutilanne

Yleiskaavoitus kesken.

Keskuspuistoon on ideatason muutos suunnitelmia. Keskuspuistossa oleva Rojohoppeluulaivan keula on todettu epäkäytännölliseksi ja vaaralliseksi, koska se houkuttelee lapsia leikkimään olematta kuitenkaan leikkiväline. Rojohoppesta halutaan tulevaisuudessa eroon. Se mahdollistaisi mm. leikkikentän uudelleenjärjestelyn; kulku puistoon ja sen poikki voitaisiin suunnitella järkevämmäksi. Lisäksi leikkikenttä tulisi aidata. (Kaupungin puutarhuri Mari Pohjalainen.)

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

1800–1900 luvun vaihteessa Keskuspuisto sai alkunsa, kun se jäi rakentamatta Tarvonsaaren kaupunginosan kohotessa ympärille. Keskuspuisto miellettiin tuolloin toriksi tai aukioksi (Keskusaukio).

1940- ja 1950-luvun vaihteesta lähtien ollut myös leikkipuisto. Ensimmäiset leikkivälineet 1947.

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Puutarha-arkkitehti Paul Olsson 1950-l, maisema-arkkitehti Leena Iisakkila 1990-l, Suunnittelutoimisto Byman Ruokonen 2000-l, kaupungin puutarhuri J. Hulkko 2000-l, kesäkahvilan suunnittelu arkkitehti Jukka Koivula 1990-l. (Puutarha-arkkitehti Jaakko Wegelius mainittiin v. -66 Puutarha -lehdessä Keskuspuiston suunnittelijana, mutta hänen suunnitelmiaan ei löytynyt inventointia tehdessä.)

15. Keskeiset historialliset vaiheet (eri osa-alueiden, tärkeimpien rakennusten perustamisajankohdat ja suunnittelijat)

Keskusaukio alkoi saada puistomaisia piirteitä 1900-luvun alkupuoliskolta lähtien, jolloin aluetta alettiin tasoittaa ja järjestellä, mutta kuitenkin silloinen aukiolla oleva kallio jäi paikoilleen ja sen ympärille pistettiin istutuksia. 1930 -luvulla Keskuspuiston kallio louhittiin ja lipputanko siirrettiin louhinnan yhteydessä pois Keskusaukiolta Nortamonpuistoon. (Kuva 13). Satamakadun, Seminaarikadun ja Valtakadun väliin jäävä kortteli, joka sijaitsee Keskuspuiston länsipuolella, oli tuolloin vielä rakentamatta. Aukiota reunustivat jo tuolloin puuistutukset ja kävelyväylät. 1940- ja 1950-luvun vaihteessa Keskuspuisto sai ensimmäiset leikkikenttävälineensä, joita lisättiin rakentamisohjelman myötä 1950-luvulla. (kuva 14) V. 1952 arkkitehti Olsson teki puistosuunnitelman Keskuspuistoon, josta puiston perusrakenne sora- ja nurmikenttineen toteutettiin, ja säilyi aina 1990 -luvulle asti. Vuonna 1960 pystytettiin HJ Nortamon syntymän 100-vuotis juhluvuoden kunniaksi pronssiin valettu, Kauko Räiken suunnittelema Tasala Vilkun ja Hakri Iiron patsas. (Kuva 11) Patsaan pystyttämisen myötä leikkivälineiden paikkaa muutettiin ja Keskusaukiolla jouduttiin tekemään uudelleenjärjestelyjä. 1970-luvulta lähtien leikkipuisto onkin pysynyt suunnilleen samoilla kohdilla, missä se nykyään on. Tällöin vielä Satamakadun tielinja kulki nykyistä kauempaa. 1990 -luvulla koko 80-luvun vireillä ollut Keskuspuiston uudistus toteutettiin. Leena Iisakkilan piirustuksissa (v. 1990) näkyy pääpiirteittäin samana nykyäänkin puistossa vaikuttava osa-aluejako ja erityisesti ns. ”kuviopuisto” (kahvila-patsasalue) mukailee Iisakkilan suunnitelmia. 1990- ja 2000-luvulla lisäyksinä puistoon ovat tulleet puinen Rojohoppelu-laivalava ja kivikatsomo, joiden kohdalla on ollut monenlaisia kehitysvaiheita (katsomon kohdalla ollut mm. maavalli kukkaistutuksineen). Vuonna 1992 puistoon tuli Valtakadun puoleiselle nurmialueelle Jukka Koivulan suunnittelema kahvila, jonka tieltä raivattiin pois kukkaistutuksia. Kaupungin puutarhurin J. Hulkon piirustukset Keskuspuistosta

vuodelta 2000 vastaavat sitä, mitä puisto on nykyään, vaikka Keskuspuiston uudistusprosessi on ollut sekava ja suunnitelmat muuttuneet jatkuvasti.

Puistossa on elinaikanaan ollut paljon tapahtumia: vapun tapahtumia vaihtelevasti, maatalousnäyttely (kuvat 15 & 16), tivolin vierailut (kuva 12). Rojohoppe -lava on houkutellut lastentapahtumia, esimerkiksi konsertteja Keskuspuistoon. Puisto on aina alkuajoiltaan nykypäivään asti ollut eräänlainen kaupunkilaisten kokoontumispaikka ja luonteeltaan toiminnallinen.

(Katso Liite 26)

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Keskuspuisto sijaitsee keskeisellä paikalla Rauman keskustassa, Tarvonsaareissa. Puistoa ympäröivät merkittävät kadut ovat Valtakatu, Satamakatu, Seminaarikatu, Hallikatu ja Lyseokatu, joista erityisesti Valtakatu ja Satamakatu ovat liikenteeltään melko vilkkaita. Satamakatu on lisäksi vaikuttanut puiston muotoon. Keskuspuistoa reunustaa myös, Hallikatua lukuun ottamatta, pyörä- ja kävelytie. Keskuspuiston voi katsoa muodostavan kokonaisuuden kahden muun puiston kanssa: Tarvonsaaren puisto Valtakadun puolella ja Kolmiopuisto Lyseokadun puolella, jotka ovat vaikuttaneet osaltaan myös Keskuspuiston kulkureittien muodostumiseen ja suunnitteluun. Keskuspuisto kuuluu suoja-aluevyöhykkeeseen ja sen ympärillä onkin muutama suojattu rakennus (mm. Raumanlinna, Nuortentalo). Puistoalue on erotettu muusta ympäristöstään selvillä verhoistutuksilla, mutta kuitenkin puiston päät ovat jätetty melko avoimiksi: Seminaarikadun päässä on vain muutama puu ja Lyseokadun puolella istutukset avaavat näkymän patsaaseen.

17. Sommitelman keskeiset piirteet (osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

Puiston voi jakaa kolmeen osa-alueeseen: 1. Toiminnallinen alue puiston keskellä, johon kuuluu leikkikenttäalueet ja Rojohoppe -lava katsomoineen. 2. "Kuviopuisto", johon kuuluu puiston kivetty Valtakatu myötäilevä reuna, kahvila terasseineen, shakkilaudat ja Tasala Vilkun patsaan alue. 3. Seminaarikatuun ja Satamakatuun rajautuva länsikärki, joka on alueen rauhallisin ja puistomaisin osa, ja jota nurmialueet, puuistutukset ja kävelyväylät määrittävät. Rojohoppe ja katsomo peittävät näkymän puiston läpi lounais-kaakkosuunnassa. Puiston akseli menee keskellä puistoa, aikasemmissa suunnitelmissa ei ollut merkintää puiston keskellä menevästä polusta. Akseli menee läpi puiston kaikki osa-alueet. Kahvila katkaisee yhteyden ja näkymän Tarvonsaaren puistoon Hallikadun puoleisessa puistoreunassa lehtipuiden reunustama näkymä koko puiston poikki. Puiston "edustavin" osa-alue kuviopuisto on se, mikä määrittää näkymää puistoon keskustan suunnasta katsottuna. Satamakadun liikennettä on erotettu puistosta puu- ja pensasistutuksilla, Valtakadun liikenteeseen luo etäisyyttä puistokahvila.

18. Rakennetut elementit (vesiaiheet, huvimajat, veistokset, pergolat, terassit, käytävät, ym.)

Idästä keskustan suunnasta puistoon tullessa kivetty, korotettu kukka-aihe. Kauko Räiken suunnittelema pronssiin valettu Tasala Vilkun patsas, johon liittyy myös jalusta ja vesiallas (suunnitellut arkkitehti Eero O. Kari). Kuviopuiston kivetty kulkuväylät ja reunakiveyksellä rajatut pensas- ja kukkaistutukset. Puurakenteinen, laivan nokan muotoinen äänentoistotekniikkaa sisällään pitävä Rojohoppe -lava. Lavaan lautalattialla yhdistetty ja siihen kohdistettu, kivipaasirakenteinen katsomo "valli", kivrakenteiden päällä istuinpäällysteet puuta. Kahvila ja sen terassi. Leikkivälineet hiekka-alustalla, erillisiä

leikkialueita rajaavat lauta”laiturit” tai puupöllit. Puistoa Valtakadun ja Satamakadun puolella reunustavat asfalttiset kevyenliikenteen väylät. Puistoa halkovat käytävät kivituhkaa. Kuviopuiston kiveyksen shakkilaudat. Valaisimet (spottivalo patsaaseen, erilaiset lamput patsasalueella kuin muualla puistossa), puiston penkit, roska-astiat.

19. Kasvillisuus (tärkeät kasvualustat, puukujat, aidanteet, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

Patsaan ja kahvilan alue (“kuviopuisto”): Puistoalueen yhtenäinen kasvillisuusteema toimii alueen rajaajana. Kuviopuistoa rajaa siistit ja leikatut muotoistutukset, jotka erottavat alueen omakseen ja rajaavat sekä muodostavat myös puistokäytäviä. Patsaan puoleisen puistoalueen kasvillisuus koostuu lisäksi kolmikulmaisista kukkaistutuksista, joissa löytyy mm. syyshortensioita. Kahvilan terassia rajaa samat puiston teeman mukaiset leikatut pensasaidat, jotka jatkuvat myös Valtakadun ja Satamakadun kulmaan. Samaisessa kulmassa aluetta muusta puistoalueesta rajaa lisäksi muutamia puuistutukset. Valtakadun puoleista puistoa suojaa kadun varrella olevat lehmusrivistö. Nurmi vähäistä.

Leikkipuistoalue: Leikkipuistoalueen kasvillisuus on vähäistä, muutamia yksittäisiä puistolehmuksia lukuun ottamatta. Päällisin puolin kasvillisuus painottuu Hallikadun puoleiseen puistoaluetta rajaavan lehmuksesta ja rauduskoivuista koostuvaan puurivistöön ja kivireunustaan. Myös Satamakadun puoleista puistoa reunustaa puu- ja pensasaitauksia. Lisäksi Satamakadun puoleista pyörätietä on eroteltu puistoalueesta pensasrivistöllä. Rojohoppelaivan ja kivistä ulkoreunoja ympärille on istutettu yksittäisiä ja yhtenäisiä kukkaistutuksia.

Puiston Seminaarikadun puoleinen pää: Alueen istutukset ovat, Hallikadun puurivistöä lukuun ottamatta, hyvin hajanaista ja ns. luonnonläheistä. Pääosin yksittäisiä vaahteroita ja lehmuksia. Vaahterat (myös mongolianvaahteroita) ja lehmukset muodostavat ns. portin polun ympärille leikkipuistoalueelle siirtyessä. Puiston pää on jätetty kasvillisuudeltaan vähäiseksi, eikä puistoaluetta erota Seminaarikadusta nurmen lisäksi muu kuin yksittäinen pensas.

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät (omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät, ym.)

Koonti opiskelijoiden ensivaikutelmista Keskuspuistosta: Toiminnallinen ja eläväinen sosiaalinen kohtauspaikka. Toisaalta tukkoinen ja sekava monien toimintojensa ja vaihtelevien osa-alueidensa johdosta. Vilkkaan liikenteen äänet eivät kuulu häiritsevästi puistoon ja äänimaailma on melko rauhallinen. Hoidettu vaikutelma. Vihreä keidas kaupunkiympäristössä. Patsas keskeisellä paikalla huomion kiinnittäjänä. Lavarakennelma katkaisee vapaan näkymän puiston halki.

Tarkempi tarkastelu paljastaa kulumia puiston rakenteissa: tikkuuntuneet, töhrityt, irtoilleet ja halkeilleet puuosat Rojohoppe -lavassa, pintakäsitteltyt ja puhtaat puistonpenkit Rojohoppen itäpuolella, mutta läntisen Seminaarikadun puolella penkit lahonneita ja likaisia. Istutusten reunukset vaihtelevia materiaaleja (puu, betoni, kivi), osittain kuluneita ja pois paikoiltaan. Lavarakenteen kukkapenkeissä istutusten “pohjakangas” vilkkuu paikoittain sorakatteen alta. Pohjoiskärjen kuviopuiston kiveys paikoittain kuprulla. Nurmikentällä näkyy oikopolun kulumaa länsikärjessä.

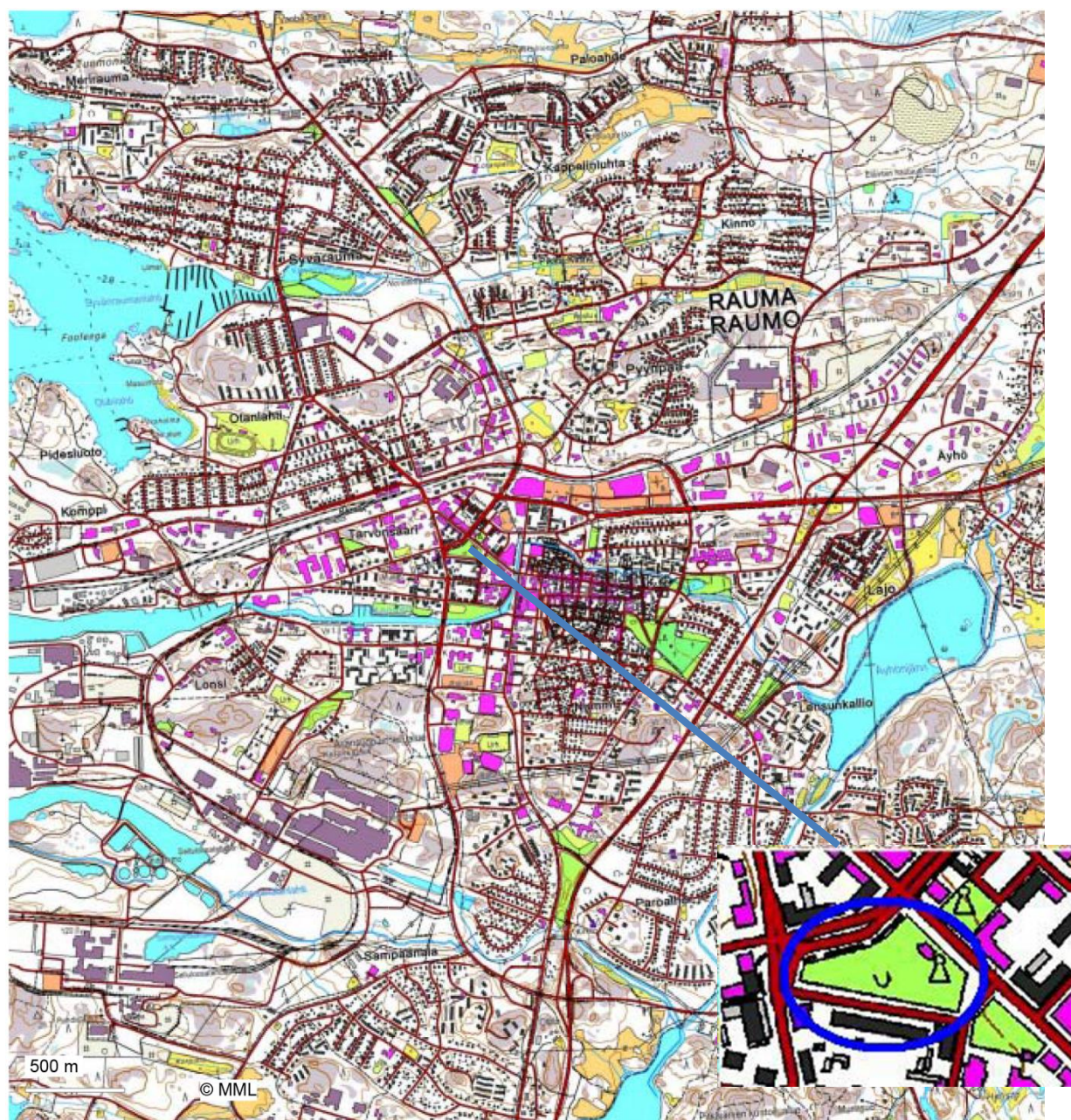
Näin suurta käyttöä ja kulutusta kohtaavaksi puistoksi on yleiskunto ja vaikutelma siitä

erittäin hyvä.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä (historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemallinen ja puutarhahoidollinen arvo)

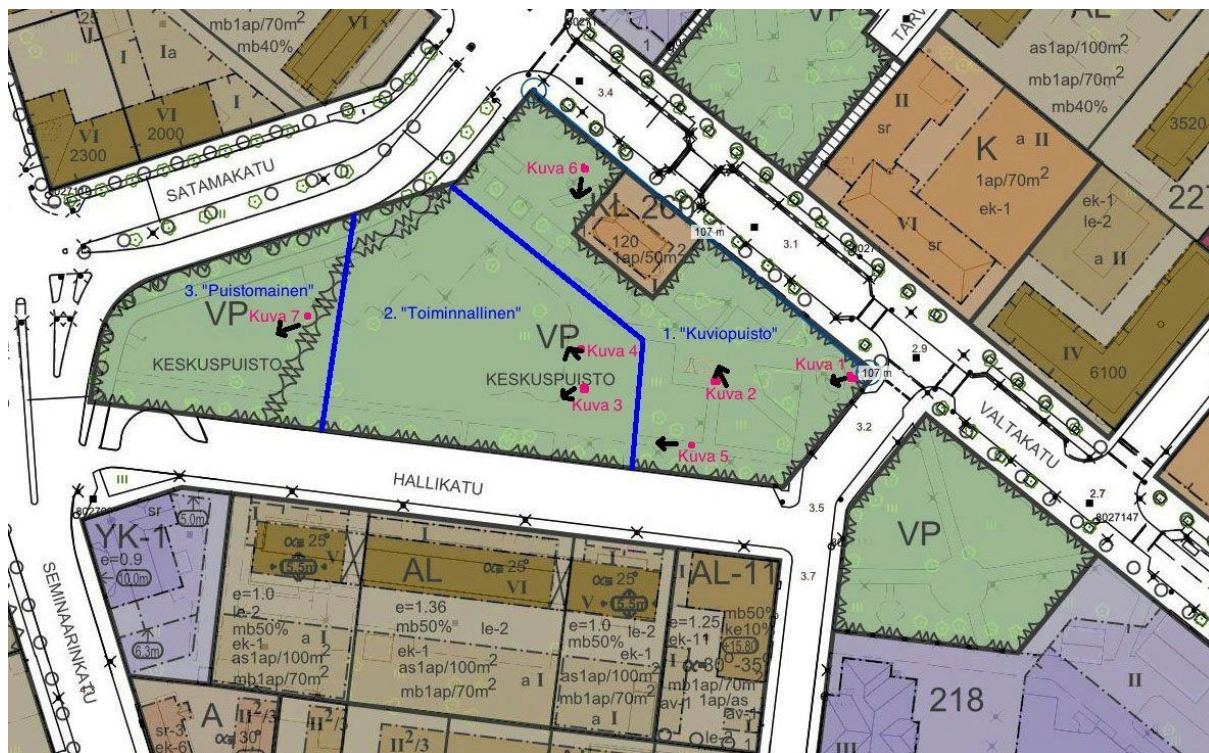
Liitteet:

22. Peruskartta ja alueen raja

Peruskartta 2014, Rauman kaupungin karttapalvelu.

23. Pohjakartta

Asemakaavakartta 2015, Rauman karttapalvelu.

24. Valokuvat

NYKYTILANNE

Kuva 1. Puiston yleisnäkymä Keskustasta tullessa, muotoistutus puiston edustalla, 2015, Zagryda Sandholm, KTMT.

Kuva 2. Tasala Vilkon ja Hakri Iiron patsas vesiaiheineen, muotoistutuksia, puistokahvila Cafe Passion, 2015, Meri-Tuuli Suorsa,KTMT.

Kuva 3. Rojohoppe -lava laudoitus, 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

Kuva 4. Katsomo kivipaasista ja kerrostetut kukkapenkit, 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

Kuva 5. Näkymä puiston halki Hallikadun reunalla, leikkikentät keskellä ja Rojohoppe –lava, 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

Kuva 6. Näkymä pohjoisesta kohti leikkialuetta ja Rojohoppe -lavia, keskellä leikkialuetta rajaavat ”laiturit”, 2015, Adele Halttunen, KTMT.

Kuva 7. Keskuspuiston länsipää, nurmikentät ja puut leimaavat osa-aluetta, 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

VANHAT VALOKUVAT

Kuva 8. Mäenlaskussa 1920 –luvulla, Rauman museo.

Kuva 9. Luistelukenttä Raumalinnan edessä 1940 –luvulla, Rauman museo.

Kuva 10. Oikopolut itäpäässä Keskusaukiota ja Valtakadun nuoret lehtipuuistutukset (Ennen 1930-lukua), Rauman museo.

Kuva 11. Vilkun patsas 1961. Liuskekivet ympärillä, puisto muotoutuu.. Rauman museo.

Kuva 12. Tivoli Keskusaukiolla 1931, Rauman museo.

Kuva 13. Lipunnostossa 1930, Rauman museo.

Kuva 14. Leikkipuisto v. 1954, Rauman museo.

Kuvat 15. ja 16. Maatalousnäyttely 1932, Rauman museo.

Ennen ja nyt

Keskuspuisto 1954, Rauman museo.

Keskuspuisto 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

Keskuspuisto 1961, Rauman museo.

Keskuspuisto 2015, Dunya Haouzi, KTMT.

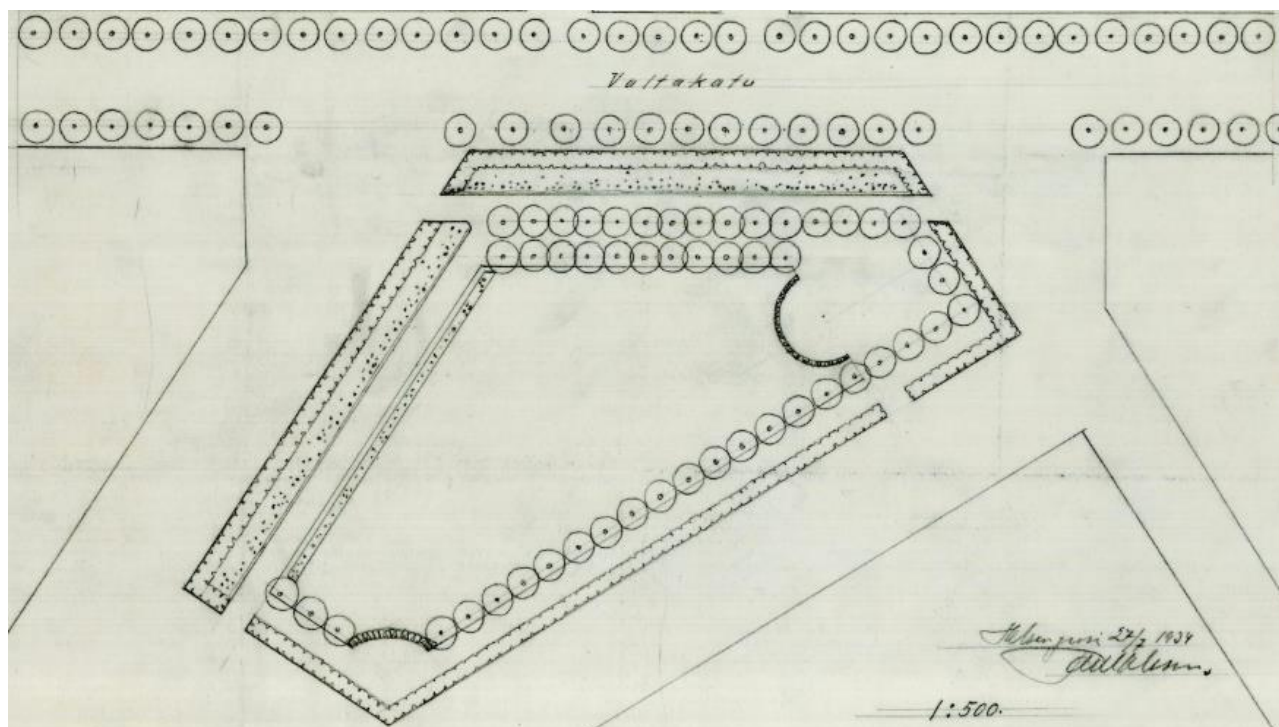

Keskuspuisto 1963, Rauman museo.

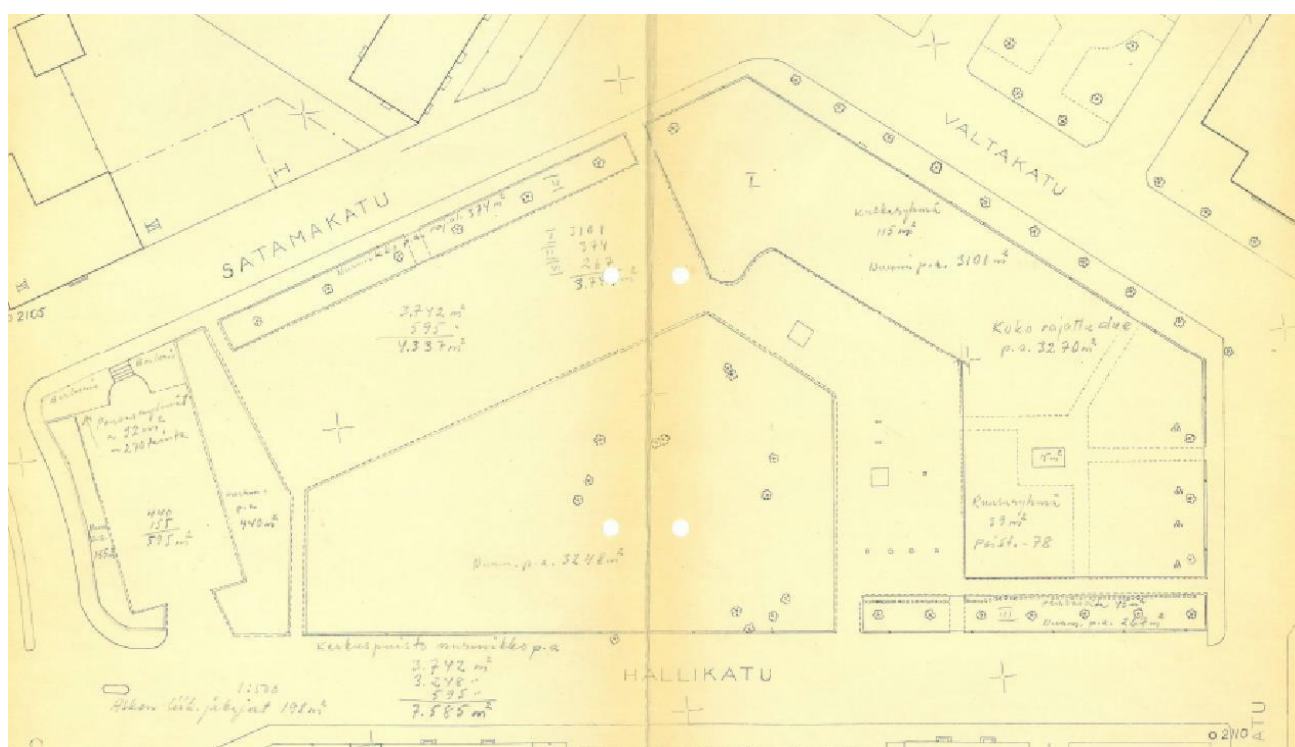

Keskuspuisto 2015, Meri-Tuuli Suorsa, KTMT.

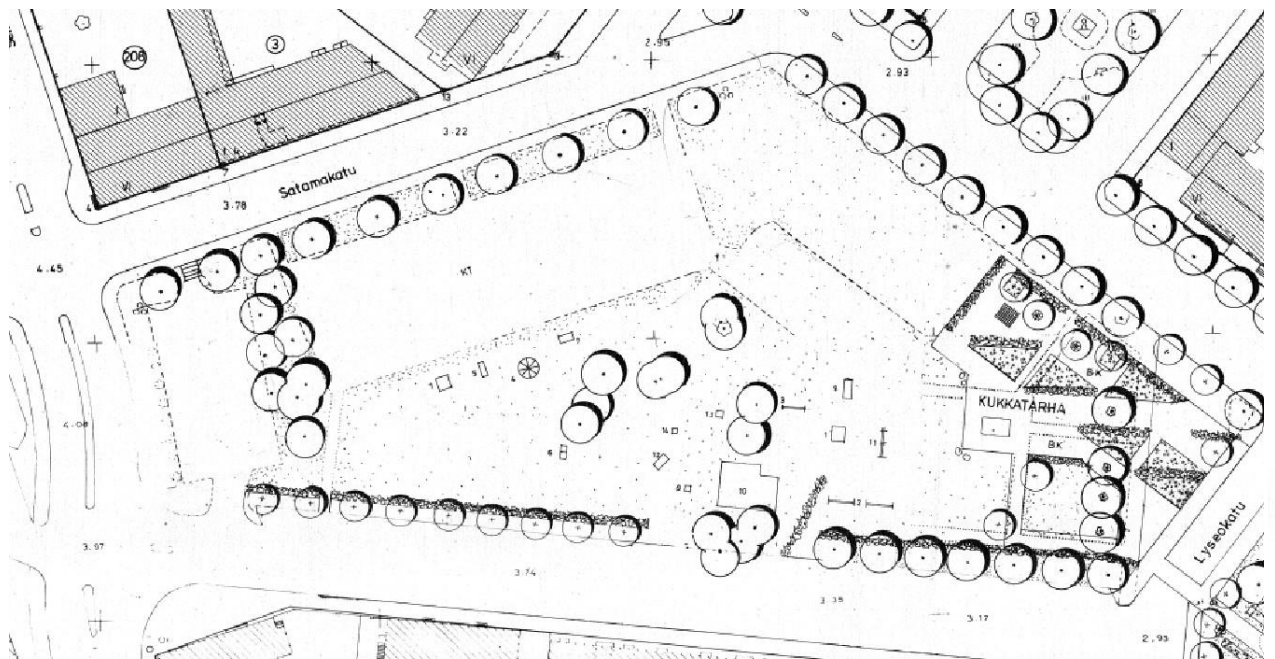
25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

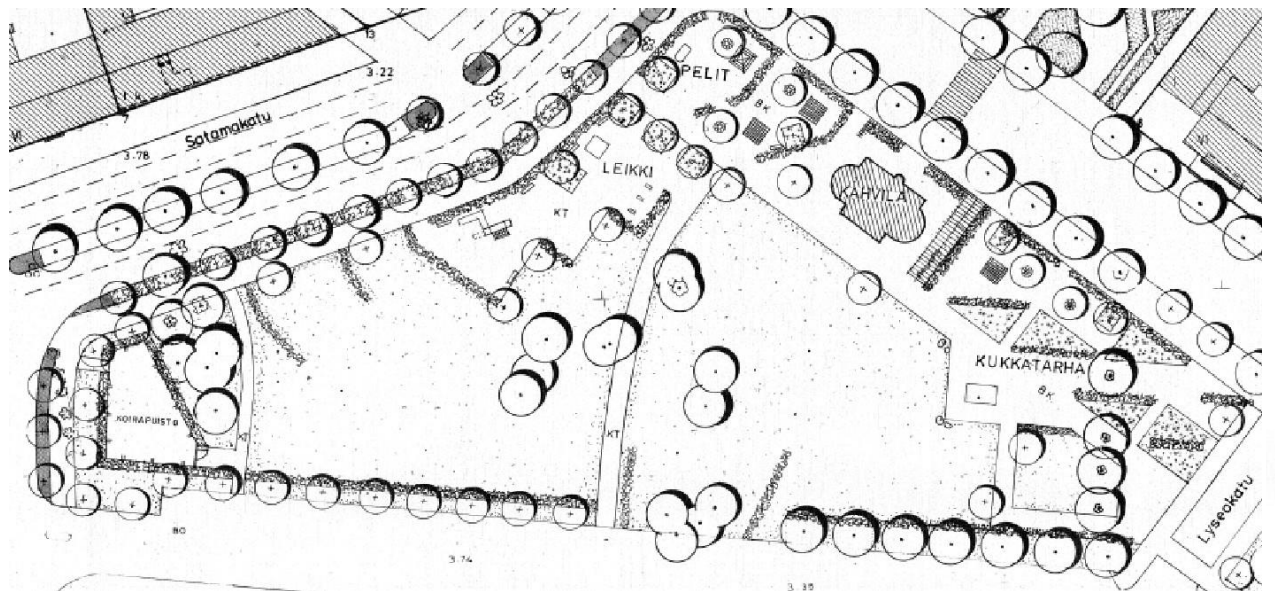
Keskuspuiston puistosuunnitelma 1934, Rauman kaupunki.

Keskuspuiston puistosuunnitelma n.1960–1980, Rauman kaupunki.

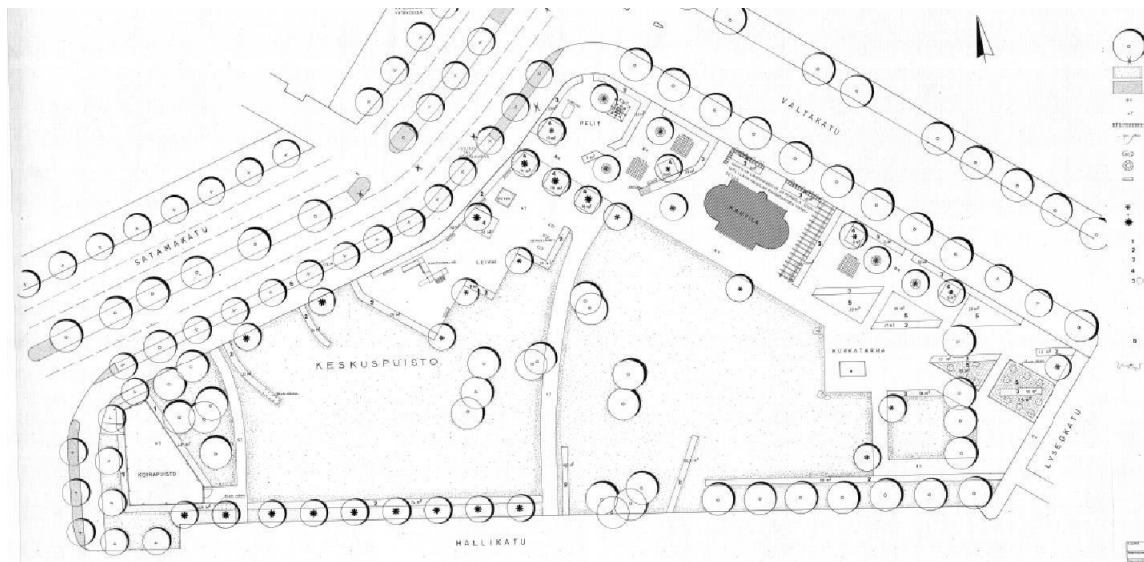

Vihersuunnitelma vaihe 1 1.3.1990, Leena Iisakkila, Rauman kaupunki.

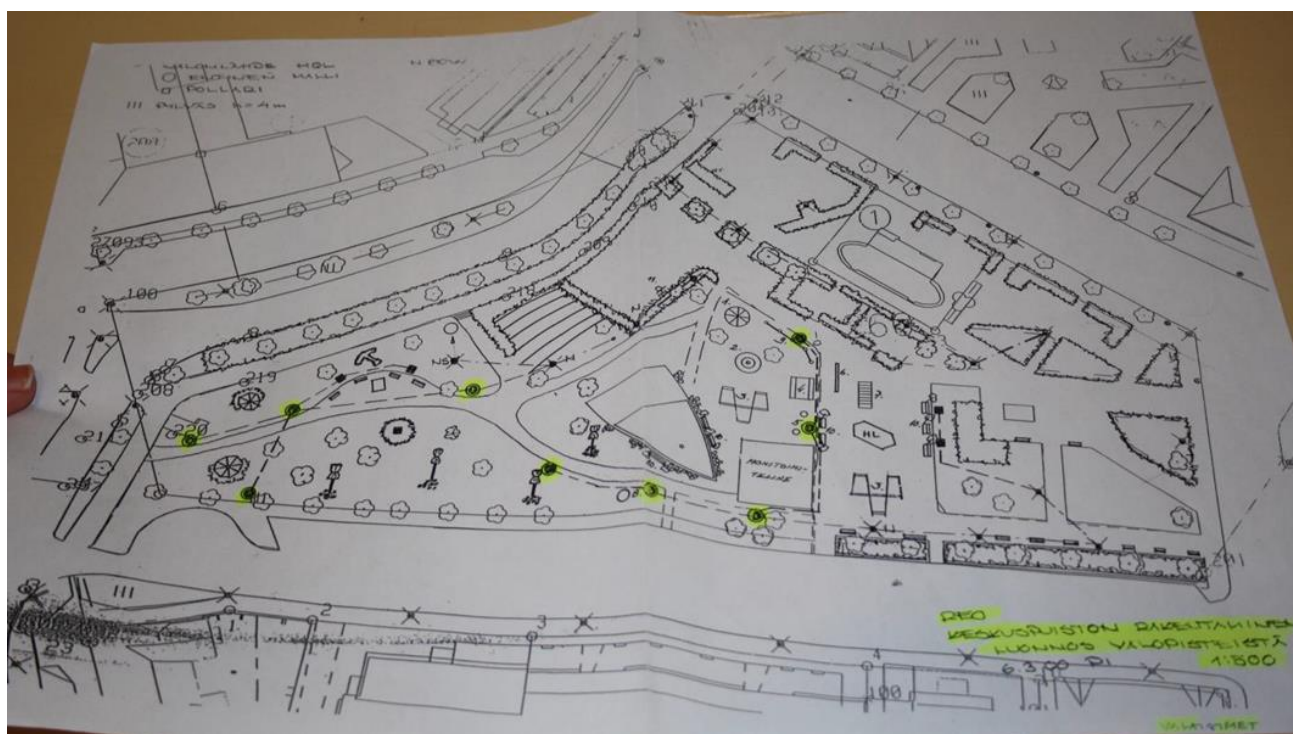

cvu

Vihersuunnitelma vaihe 3. 1990, Leena Iisakkila, Rauman kaupunki.

Puistosuunnitelma 1990, Leena Iisakkila, Rauman kaupunki.

Luonnos valopisteistä 2000, Rauman kaupunki.

Kantakartta 2015, Rauman kaupunki.

26. Muut liitteet

Keskeiset historialliset vaiheet

1890–1960 Keskusaukiona tunnettu Keskuspuisto jäi rakentamattomaksi alueeksi Tarvonsaaren kaupunginosan kohotessa 1800 -luvun lopulla sen ympärille. Vuonna 1912 aluetta alettiin tasoittamaan ja järjestelemään, mutta paikalla oleva kallio jäi vielä paikalleen ja istutuksia istutettiin sen ympärille. 1916 tehtiin päätös kelkkamäen perustamisesta talvisin Keskusaukiolle. Kelkkamäki sijaitsi nykyisen Rojohoppen lavan kohdalla olleella kalliolla. (Kuva 8)

1930 -luvulla Keskuspuiston kalliota louhittiin ja lipputanko siirrettiin louhinnan yhteydessä pois Keskusaukiolta Nortamonpuistoon. (Kuva 13). Satamakadun, Seminaarikadun ja Valtakadun väliin jäävä kortteli, joka sijaitsee Keskuspuiston länsipuolella, oli tuolloin vielä rakentamatta. Valtakadun varrella oli jo lehtipuuistutukset, aukiota reunustivat niinkään puuistutukset ja kävelylväylät.

1947 Pelastaa lapset ry:n paikallisosasto kustansi Keskusaukiolle hallikadun varteen hiekkalaatikot ja keinut. Aukio oli tuolloin paljasta nurmi- ja paikoittain kallioaluetta, jota itäpäässä halkoivat tallatut oikopolut. (Kuva 10) 1950 -luvulla toteutettu mittava leikkikenttien rakentamisohjelma lisäsi myös Keskuspuiston leikkivälineiden määrää. Puiston pohjoispuolella Satamakadun varrella oleva sorakenttä toimi talvisin aina -80 -luvun loppuun saakka luistelukenttänä. Luistelukenttä on sijainnut myös puiston itäkärjessä vielä -40 -luvulla. (Kuva 9) Leikkikenttä oli aidattu pensasaidoilla ja sijaitsi vähän länteen siitä, missä Vilkun patsas nykyään sijaitsee. (Kuva 14)

V. 1952 teki arkkitehti Olsson puistosuunnitelman Keskuspuistoon, josta puiston perusrakenne sora- ja nurmikenttineen toteutettiin, ja säilyi aina 1990 -luvulle asti. Vuonna 1960 pystytettiin HJ Nortamon syntymän 100-vuotis juhluvuoden kunniaksi pronssiin valettu, Kauko Räiken suunnittelema Tasala Vilkun ja Hakri Iiron patsas. (Kuva 11) Hanketta

varten v. -59 perustettuun toimikuntaan kuuluivat Rauman kaupunki, Rauman ammatillinen paikallisjärjestö ry, Rauman kilta ja Nortamon seura. Patsaan pystyttämisen myötä leikkivälineiden paikkaa muutettiin ja Keskusaukiolla jouduttiin tekemään uudelleenjärjestelyjä. Siitä tuli ensikertaa puistomaisempi. V. 1966 Puutarha -lehdessä mainittiin puutarha-arkkitehti Jaakko Wegeliuksen tehneen puistosuunnitelman Keskuspuiston uudelleenrakentamiseksi, mutta suunnitelmia ei inventoinnin yhteydessä löytynyt. Tuolloin Keskuspuisto ulottui Valtakadun ja Satamakadun puiston reunaa nykyään kiertävien kävelyväylien yli, ja länsikärjen Satamakadun tielinja kulki kauempaa.

V. -73 perustettiin kokeiluna Keskuspuiston Hallikadun reunalle koirille "käymälä", eli tolppa ja hiekka-alue, johon koirat sai viedä asioilleen. 70 -luvulla Keskuspuistoon asennettiin runsaasti lisää leikkivälineitä- Leikkivälineet olivat 1970–80 -luvuilla Hallikadun puolella puistoa suunnilleen siinä, missä suuri osa leikkivälineistä on nykyäänkin. Osa leikkivälineistä sijaitsi hiekalla ja osa nurmikentällä. Satamakadun ja Valtakadun risteyksen kohdilla Keskuspuistossa oli aikuisten kuntoiluvälineitä.

1990 -luvulla koko 80-luvun vireillä ollut Keskuspuiston uudistus toteutettiin. Leena Iisakkilan piirustuksissa vuodelta 1990 näkyy pääpiirteittäin samana nykyäänkin puistossa vaikuttava osa-aluejako. Länsiosa rakentamattomin, puistomaisin osa, valtakadun varren ja Vilkun patsasalueen "kuviopuisto" - tällä osa-alueella näkyy yhä Iisakkilan kädenjälki. Keskellä puistoa toiminnallinen alue leikkikenttineen ja nykyisine Rojohoppe -lavoineen. Iisakkilan suunnitelmien länsikärjen koirapuisto ei toteutunut, ja Valtakadun varteen suunniteltu leikkipuiston paikka tyrmättiin tienläheisen sijaintinsa vuoksi. Ennen kuin piirustuksissakin ollut ja kaavoitukseen varattu kahvila perustettiin -92, paikalla oli nurmikenttää. Kahvilan suunnitteli arkkitehti Jukka Koivula. Tuolloisen kaupungin puistotyönjohtajan Kai Impun mukaan Keskuspuiston uudistusprosessi on ollut sekava ja suunnitelmat muuttuivat jatkuvasti. 2000 -luvulla Keskuspuistoon on tullut useita uusia leikkivälineitä. Kaupungin puutarhurin J. Hulkan piirustukset Keskuspuistosta vuodelta 2000 vastaavat sitä, mitä puisto on nykyään. Rojohoppe -lavan ja katsomon kohdalla on ollut useita kehitysvaiheita. Katsomon kohdalla on ollut esimerkiksi maavalli kukkaistutuksineen ja vesiaiheineen, ja pidempi ja loivempi kivipaasikatsomo.

Puistossa on elinaikanaan ollut paljon tapahtumia: vapun tapahtumia vaihtelevasti, maatalousnäyttely (kuvat 15 & 16), tivolin vierailut (kuva 12). Rojohoppe -lava on houkuttellut lastentapahtumia, esimerkiksi konsertteja Keskuspuistoon. Puisto on aina alkuajoiltaan nykypäivään asti ollut eräänlainen kaupunkilaisten kokoontumispaikka ja luonteeltaan toiminnallinen.

Ilmakuvat

Keskuspuisto, historiailmakuva 1940, Rauman kaupunki.

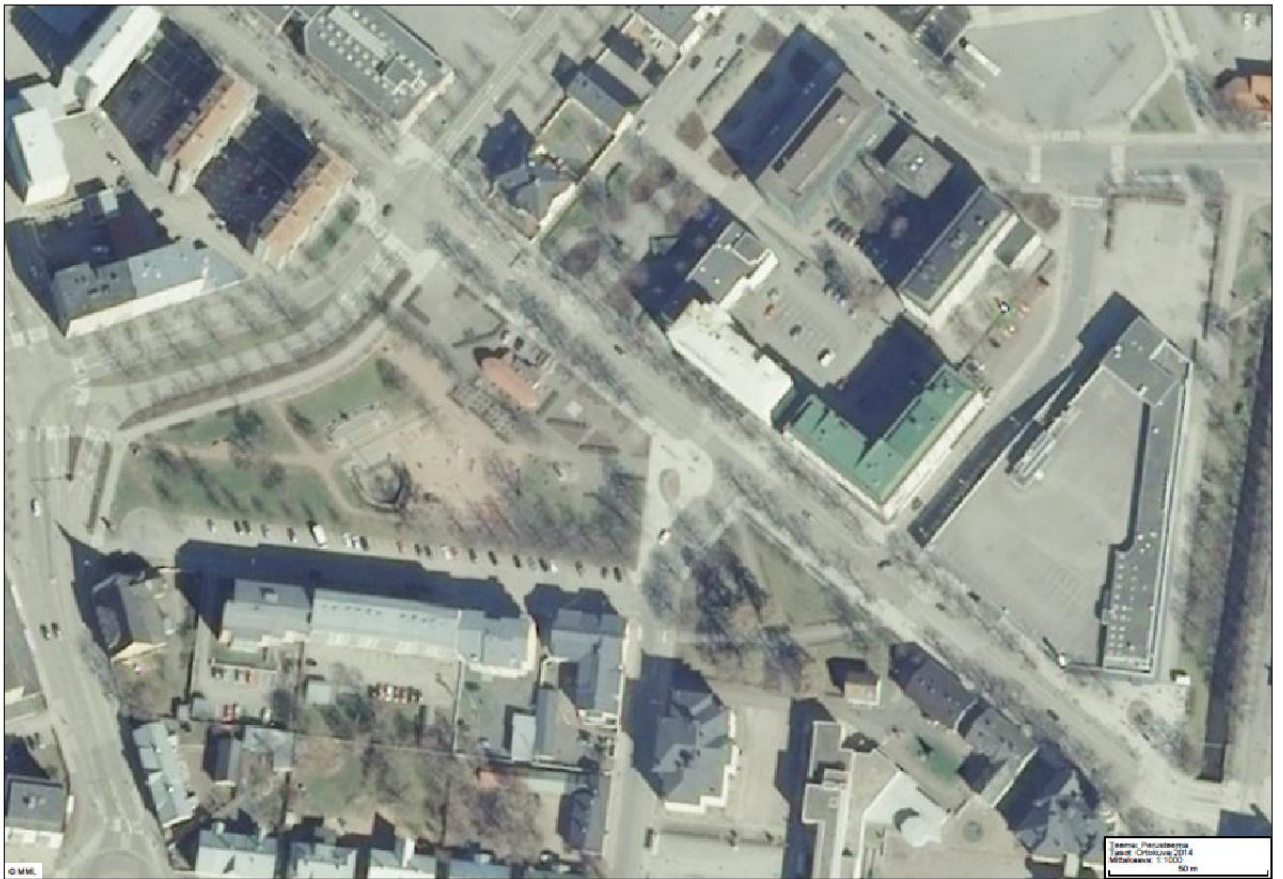
Keskuspuisto, historiaortokuva 1965, Rauman kaupunki.

Keskusuisto, ortokuva 1977, Rauman kaupunki.

Keskusuisto, ortokuva 1987, Rauman kaupunki.

Keskuspuisto, ortokuva 2014, Rauman kaupunki.

27. Lähdeaineisto (kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Imppu, Kai, puistotyönjohtaja (ent.). Haastattelu 30.10.2015.

Siltavuori-Illmer, Kirsi-Marja, Rauman museonjohtajan. Esitelmä Rauman puistojen historiasta.

Kartat ja piirustukset

Peruskartta 2014, Rauman karttapalvelu.

Voimassaoleva yleis- ja asemakaava 2015, Rauman karttapalvelu.

Kirjallisuus

Rauman kaupungin puutarha 100 vuotta. Rauman museo, Rauma, 1992.

Kuvat

Rauman kaupunki.

Rauman museon arkisto, Rauma.

Yhteisöt esim. Rauma ennen ja nyt –facebook-ryhmä

Sanomalehtiaineistot

Lehtileikkeet 1954->

Selvitykset ja suunnitelmat

Iisakkila, Leena: Keskuspuiston puistosuunnitelma ja vihersuunnitelma 1990. Rauman kaupunki.

Keskuspuiston puistokortti 1960-l ->. Rauman kaupunki.

Olsson, Paul: Puistosuunnitelma 1952. Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki.

Kenttäkäynnit 11.9.2015 ja 12.10.2015.

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointikurssi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

Syksy 2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Meri-Tuuli Suorsa, Dunia Haouzi, Zagryda Sandholm & Adele Halttunen

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Turun yliopisto

PL 124

28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Turun yliopisto

PL 124

28101 PORI

KOLMIOPUISTO

1. Kohteen nimi

Kolmiopuisto

Käytetty myös seuraavia nimityksiä:

Lyseon puisto, Tarvonsaaren koulun viereinen puisto, Vanhan Lyseon puisto, kansanomaisesti ”venta lite” –puisto (26. korttelin tontti no 4)

2. Kohdetyyppi

Kaupunkipuisto

3. Kunta

Rauma

4. Kylä tai kaupunginosa

Tarvonsaari

5. Osoite

Lyseokadun ja Valtakadun kulma

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

ETRS-TM35FIN

N/lat 6789669.00

E/lon 204122.000

7. Pinta-ala

0,24 ha

8. Omistaja ja yhteystiedot

Rauman kaupunki

PL 41, 26101 Rauma

Käyntiosoite: Kanalinranta 3

Vaihde: 02 83411

9. Käyttö – yksityinen / julkinen

Kaupunkipuisto

10. Kaavoitustilanne

Kolmiopuiston kaavamerkinnot

VP = puisto

sv3=maailmanperintöalueen suojavyöhyke

Satakunnan maakuntakaava 30.11.2011.

Alueella on voimassa 25.8.2003 hyväksytty oikeusvaikutteinen Rauman keskustan osayleiskaava.

Maailmanperintöalueen pääosalla on voimassa 22.5.1981 vahvistettu asemakaava.

Vanhan Rauman suojavyöhyke on 25.8.2003 hyväksytyssä keskustan osayleiskaavassa ja se on hyväksytty Maailmanperintökomiteassa kesäkuussa 2009.

Rauman strateginen yleiskaava, visio 2025: sisältää mm. viherverkkoselvityksen.

Keskustan osayleiskaavan muutos ja laajennus (Vanha Rauma) 002039.

Vanhan Rauman hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos 2015 – 2020 on laadittu (luonnos elokuu 2015).

Koko kaupunkia koskevan yleiskaavan valmistelu on alkanut vuonna 2010.

Rauman Vanhan Rauman alueen luontoselvitys vuonna 2012.

Kolmiopuisto:

Kolmiopuiston kokoa on pienennetty 26.11.1990 vahvaksi tulleen asemakaavan muutoksen yhteydessä.

11. Suojelutilanne

Kolmiopuisto sijaitsee Vanhan Rauman maailmanperintökohteeseen nähden suojavyöhykealueella. Vanhan Rauman osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (2011) mukaan suojavyöhykkeellä tavoitteena on muodostaa toiminnallinen ja kaupunkitilallinen ja – kuvallinen turva maailmanperintöalueelle.

Vuonna 2005 julkaistussa versiossa suojavyöhykkeen tärkeyttä on korostettu. Vanhan Rauman suojavyöhyke on määritelty 25.8.2003 hyväksytyssä keskustan osayleiskaavassa ja hyväksytty Maailmanperintökomiteassa vuonna 2009. Suojavyöhyke on maakuntakaavassa osoitettu keskustatoimintojen alueeksi ja taajamatoimintojen alueeksi.

Maakuntakaavassa on maailmanperintöalueen suojavyöhykkeelle annettu suunnittelumääräys: alueen suunnittelussa on otettava huomioon Unescon maailmanperintökohteen kulttuurihistoriallisen erityisaseman vaaliminen. Merkittävistä aluetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista tulee Museovirastolle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

12. Suunnittelutilanne

Rauman kaupungin puutarhatoimella ei ole akuutteja, erityisiä suunnitelmia Kolmiopuiston varalle. Huomioitakoon, että Valtakadun puolelle ulottuva suunnitteilla oleva kauppakeskus tulee toteutuessaan sijaitsemaan Kolmiopuiston välittömässä läheisyydessä.

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

Arvioitu perustamisajankohta on 1900 -1916.

Seuraava iso muutos puistossa liittyy vasta 1990-lukuun ja Leena Iisakkilan suunnitelmaan, jonka pohjalta nykyinen puiston ilme on rakentunut.

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Ensimmäistä nimettyä suunnittelijaa ei puistolle lähteiden perusteella löydy.

Maisema-arkkitehti Leena Iisakkilan (1927–) luonnos ja suunnitelma vuodelta 1990 on toteutettu rakennuttajana ja toteuttajana Rauman kaupunki.

15. Keskeiset historialliset vaiheet

Perustamisajankohta sijoittuu vuosiin 1900–1916, jolloin tämä entisen Rauman Lyseon viereinen alue muodostettiin puistomaiseksi alueeksi hiekkakäytävineen ja istutuksineen. Puistoksi alue on osoitettu 5.10.1955 vahvistuneessa kaavassa. Sitä ennen tontti oli varattu kaupungin käyttöön.

Rauman kaupungin vuoden 1947 kunnalliskertomuksen mukaan kyseisenä vuonna puiston keskikenttään järjestettiin uudet kukkaistutukset.

Tärkeimmät tiedossa olevat muutokset perustamisvaiheen jälkeen näyttävät liittyvän Leena Iisakkilan suunnitelmiin 1990, jolloin puistossa tehtiin seuraavat keskeiset muutokset:

1. hiekkakäytävien muuttaminen kivipinnoitteeksi
2. käytäväakseliin muutos
3. puiston kehysten muuttuminen: koko puistoa kehystävän ja liikenteeltä suojaavan pensasaidan poistaminen kolmelta sivulta (länsi, pohjoinen, itä) ja pensasaidan istuttaminen puiston keskelle kehikseksi nykyiselle istuma-alueelle
4. muutos läpikulkupuistoksi

LIITE: Kolmiopuiston historiaa

16. Kohteen sijainti ympäristössä

Lyseokadun (länsi) ja Valtakadun (pohjoinen) kulmaus.

Etelässä puistoa rajaa Tarvonsaaren koulu (ent. Rauman Lyseo, valmistumisvuosi 1897) ja idässä vuodelta 1904 oleva vahtimestarin talo. Lännessä puistonäkymät avautuvat Keskuspuistoon päin ja pohjoisessa Valtakadulle. Keskuspuiston eteläpäädyssä sijaitsevat kerrostalot avautuvat näkymänä myös Kolmiopuiston suuntaan.

Vilkkaasti liikennöity Valtakatu on palvelujen katu. Viereinen Keskuspuisto on toimintojen ja palvelujen puisto, Kolmiopuisto sen vieressä rauhanomainen puisto.

Kolmiopuisto, Keskuspuisto ja Tarvonsaaren puisto muodostavat yhdessä Tarvonsaaren viherverkoston ja antavat kaupunginosalle vihreän ja elävän kaupunkikuvallisen ilmeen.

17. Sommitelman keskeiset piirteet

Hoidetut nurmialueet.

Kivetyt käytävät.

Istuma-alueen ja roskisten keskittyminen yhdelle rajatulle alueelle.

Käytävien reunuskukat (kesäkukat).

Pensasaidat, joista eteläreunan orapihlaja-aita lienee alkuperäinen noin 1900-luvun alkupuolelta. Kiiltotuhkapensasaita kehystää pyöreämuotoista istuma-aluetta.

Vanhat puut, joista eteläreunan lehtikuuset ja 1 kpl koivu muodostavat tilallisen elementin orapihlaja-aidan rinnalla.

Puiston muut selvästi iäkkäämmät puut (hevuskastanjat ja lehmukset), jotka luovat puiston historiallisen tunnelman.

18. Rakennetut elementit

Kivetyt käytävät ja kivetty aukio.

Kaivo, jonka ympärillä on tallella mukulakiveys ja kaivovettä johtava kiviränni.

Puistonpenkit (6 kpl), jotka kaikki sijoitettu pyöreälle keskiaukiolle.

Metalliroskikset, jotka sijoitettu penkkien viereen.
Molokit (isot roskalaatikot), jotka sijoitettu kaivon läheisyyteen.
Yleisvalaistus, joka valaisee käytäviä ja aukiota.

19. Kasvillisuus

Yksittäisiä puita

- 2 kpl hevoskastanja (iäkäs)
- 2 kpl koristeomenapuu
- yksittäinen koivu koillisessa puiston rajalla (sinisen talon vieressä)
- istuma-alueen eteläsuunnassa yksittäisiä lehtikuusia (3 kpl)

Puurivit

- pohjoisessa Valtakadun suuntainen lehmusrivi, joka muodostaa kujanteen Valtakadun reunaan Valtakadun lehmusten kanssa
- etelässä lehtikuusivaltainen puurivi + 1 koivu
- Lyseokadun suuntainen lehmus + hevoskastanjarivi (ei kujanne)

Pensasaidat

- istuma-aluetta kehystävä kiiltotuhkapensas
- etelässä Lyseon suuntaan puistoa rajaava orapihlajapensasaita

Kukat/kukkaryhmät

- käytävien reunoilla kesäkukkaistutukset ilmansuunnissa länsi, luode, koillinen

Avoimet nurmialueet

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät

Yleisvaikutelmaan vaikuttavat havainnot tehtiin pääasiassa lokakuussa 2015. Tarkempi kuvailu vaatisi havainnointia kaikkina vuodenaikoina.

Dynaamisen Keskuspuiston rinnalla Kolmiopuisto on rauhallisempi ”runoilijan puisto”. Puisto vaikuttaa hieman ”nimettömältä / tarinattomalta, vaikka johtolankoja menneisyyteen on olemassa (mm. kaivo, vanhat puut).

Kivettyjen käytävien ja puistonpenkkien ilme yhdistettynä kuluneisiin vihreisiin perusroskiksiin aivan penkkien vieressä luovat ei-houkuttelevan tunnelman. Tätä vaikutelmaa rikkovat suurikokoiset melko iäkkäältä vaikuttavat puut, jotka luovat puistoon ilmeikkyyttä ja toimivat johtolankoina puiston menneisyyteen. Korkeat jalopuut puhuvat samaa kieltä puistoa rajaavien vanhimpien rakennusten kanssa.

Melko vilkkaan Valtakadun varrella sijaitsevan puiston tunnelma on kuitenkin jokseenkin levollinen, jos katseen antaa kiinnittyä luonnon elementteihin kuten puustoon.

Keskelle puistoa on pyöreään tilaan pyritty luomaan levähtämiselle, joutilaisuudelle tarkoitettu istumatila.

Puiston nykyinen sommittelu pitkin, puistosta ulos johtavine käytävineen, voisi antaa tilaa puistonpenkkien sijoittelulle myös käytävien varsille luoden katseelle uusia näkymiä. Aivan ensimmäinen havainto liittyy kyllä juuri käytävien pinnoitteeseen: kontrasti näiden ja ympäröivän puuston ja nurmikentän välillä on raju. Puistossa on ”piilotettua” herkkyyttä ja tunnelmaa.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä

Inventoinnin tuloksena esitämme, että kohde on merkittävä Vanhan Rauman suojavyöhykkeellä sijaitseva kaupunkipuisto, joka yhdessä Keskuspuiston ja Tarvonsaaren puiston kanssa muodostaa sekä tärkeän vihervestoston Tarvonsaaren kaupunginosaan että edustaa Vanhan Rauman historiallisten puistojen jatkumoa. Historiallista merkittävyyttä lisää se, että Kolmiopuisto on Tarvonsaaren kaupunginosan vanhin olemassa oleva puisto.

Liitteet:

22. Peruskartta ja alueen raja

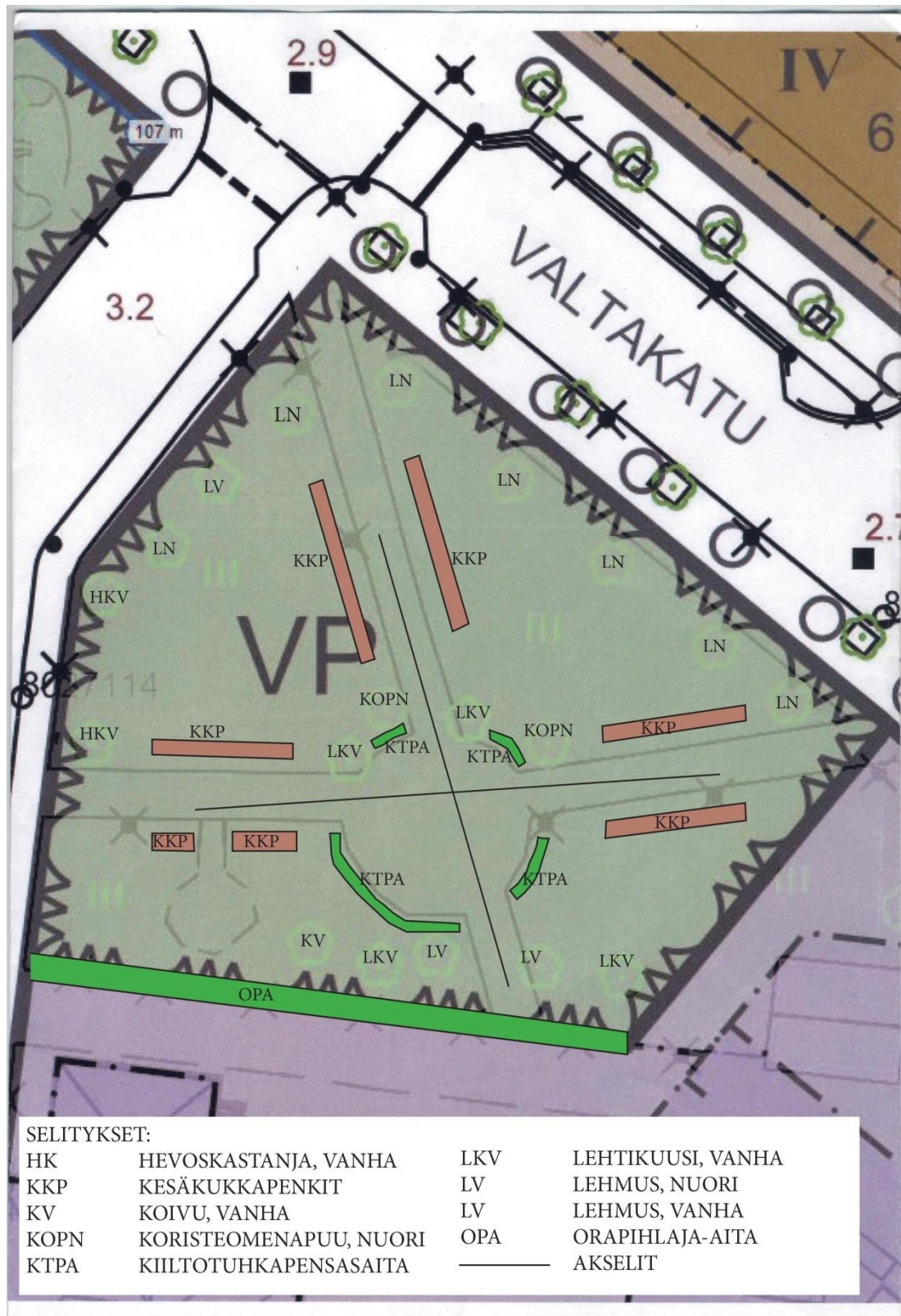
Liite 1. Kolmiopuiston sijainti.

Huom. kirkkaan vihreä alue ei kokonaisuudessaan ole virallista puistoaluetta, kaakkoispäädyssä nurmialueesta osa on puistosta kaavassa erotettu. Tarkennuskuva puiston varsinaisesta alueesta kuvan oikeassa alakulmassa.

23. Pohjakartta

Liite 2. Kasvillisuus- ja rakennekartta

Kasvillisuus- ja rakennekartta, pohjana asemakaavakartta 2015, Rauman kaupunki.

24. Valokuvat ja kuvaussuunnat kartalla

Liite 3. Valokuvat ja kuvaussuunnat kartalla (kuvat vuodelta 2015)

Kuva 1. Yleisilme itä-länsi suunnassa, Valtakadun puolelta. Vasemmalla vahtimestarin talo (1904), joka ei sijaitse puistossa nykyisen kaavan mukaan.. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 2. Yleisilme itä-länsi suunnassa, puiston rajalta. Yksittäiset koivut elävöittävät nurmialueita. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 3. Puistoilme koillinen-lounas suunnassa. Pyöreää keskusaukiota kehystävät pensaat ja lehtikuuset. Laajat nurmialueet. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 4. Havainnekuva Valtakadulta luode-kaakko suunnassa kohti puistoa. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 5. Havainnekuva länsi-itä suunnassa Lyseokadulta Keskuspuiston suunnasta kohti puistoa. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 6. Sisääntulo ja puistokäytävä Valtakadun suunnasta. Näkymä kohti pyöreää keskiaukiota. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 7. Puistokäytävä länsi-itä suunnassa. Näkymä Lyseokadulta kohti keskiaukiota. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

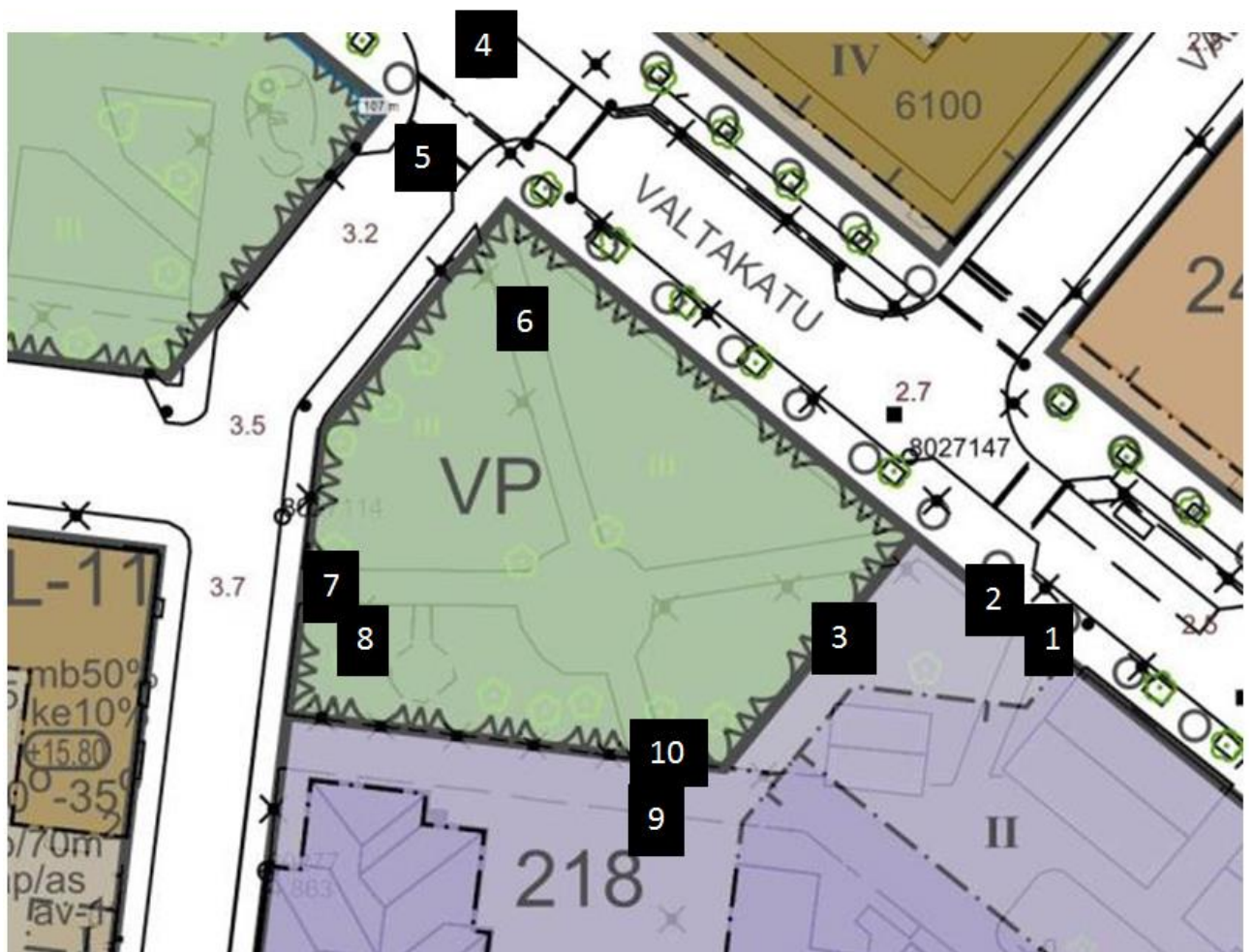
Kuva 8. 1990-luvulla uudelleen löytynyt kaivo ja sitä kehystävä mukulakivipinta sekä vesiränni (ks. liitteet: Kolmiopuiston historiaa). Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 9. Sisääntulo Tarvonsaaren koulun puolelta. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuva 10. Lehtikuuset kehystävät puiston istuinaluetta. Kolmiopuisto 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kuvaussuunnat

Liite 4. Kuvaparit, värivalokuvat ja Kolmiopuiston tarina valokuvin

Kuva vuodelta 1908.
Lyseo Tarvonsaaressa, rakennusvuosi 1897.
Lyseo rajoittui nykyiseen Kolmiopuistoon puisella aidalla.
Huom. hennot puuntaimet aidan vieressä. Museovirasto.

Kuva vuodelta noin 1936. Näkymä Kolmiopuistosta
kohti lyseota (nyk. Tarvonsaaren koulu).
Huom. lehtikuuset pensasaidan (entisen puuaidan)
vieressä. Rauman museo.

Näkymä vuonna 1908 olemassa ollut Lyseon puuaitaa kohti (vrt. yläkuva).
Vasen kuva länsi-itä suunnassa, oikea kuva itä-länsi suunnassa.
Kuvissa orapihlaja-aita ja lehtikuusista muodostuva puurivi. Lehtikuusien rinnalla yksi koivu. Kolmiopuisto 2015,
Elina Tuomarila, KTMT.

Näkymäsuunta itä-länsi kohti Keskuspuistoa. Kolmiopuisto vuonna 1938, Rauman museo.

Näkymäsuunta itä-länsi kohti Keskuspuistoa. Kolmiopuisto vuonna 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Kolmiopuisto vuoden 1953 jälkeen, Rauman museo.

Näkymäsuunta itä-länsi kohti Keskuspuistoa. Kolmiopuisto vuonna 2015, Elina Tuomarila, KTMT.

Muut vanhat kuvat vuosilta 1899–1937

Maatalousnäyttely vuonna 1932.

Kolmiopuisto kuvan keskellä: hiekkakäytävä ja puistomainen muoto nähtävissä.

Kolmiopuiston takana juhloristeltu nykyinen Keskuspuisto. Kuvan oikeassa laidassa Valtakatu. Rauman museo.

1920-luku. Kolmiopuisto kuvan vasemmalla puolella, keskellä kuvaa Valtakatu. Rauman museo.

Kuva vuodelta 1936–1937. Huom: käytävän, istutusten ja puistonpenkkien sijoittelu. Puistoa kehystää pensasaita, silti avoin tunnelma. T. Kuosmanen, Rauman museo

Kuva vuodelta 1899.
Kuvassa keskeisessä osassa Lyseo, jonka vasemmalla puolella nykyisen Kolmiopuiston ”alue”. Ida Berglund, Rauman museo.

25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

Liite 5. Ote Gyldenin kartasta vuodelta 1841.

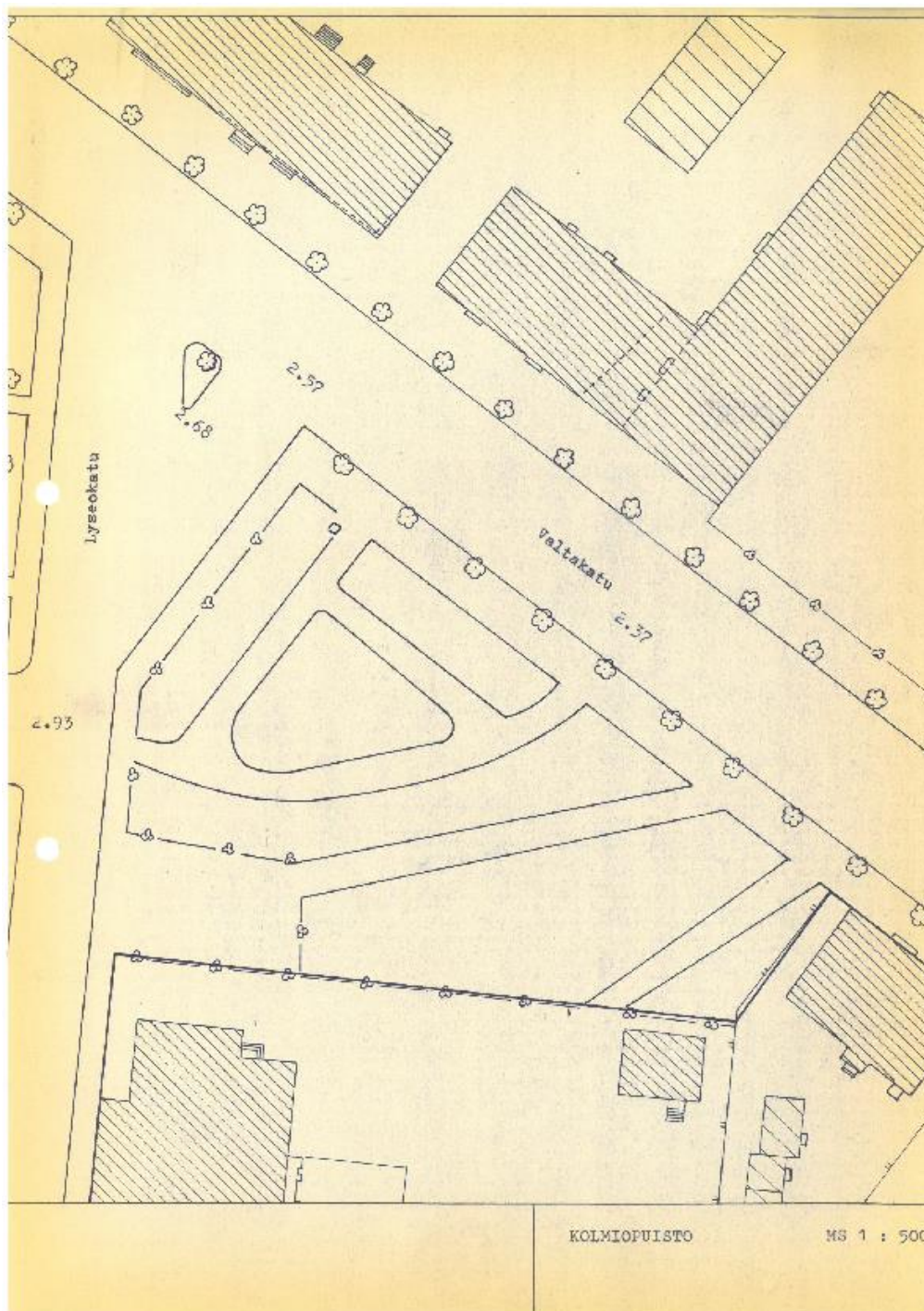
Kaupunki ei ole vielä laajentunut joen yli nykyisen Tarvonsaaren puolelle lännen suuntaan. Gyldenin kaupunkikartta 1841, Kansallisarkisto.

Liite 6. Toteutumaton asemakaavasuunnitelma vuodelta 1925

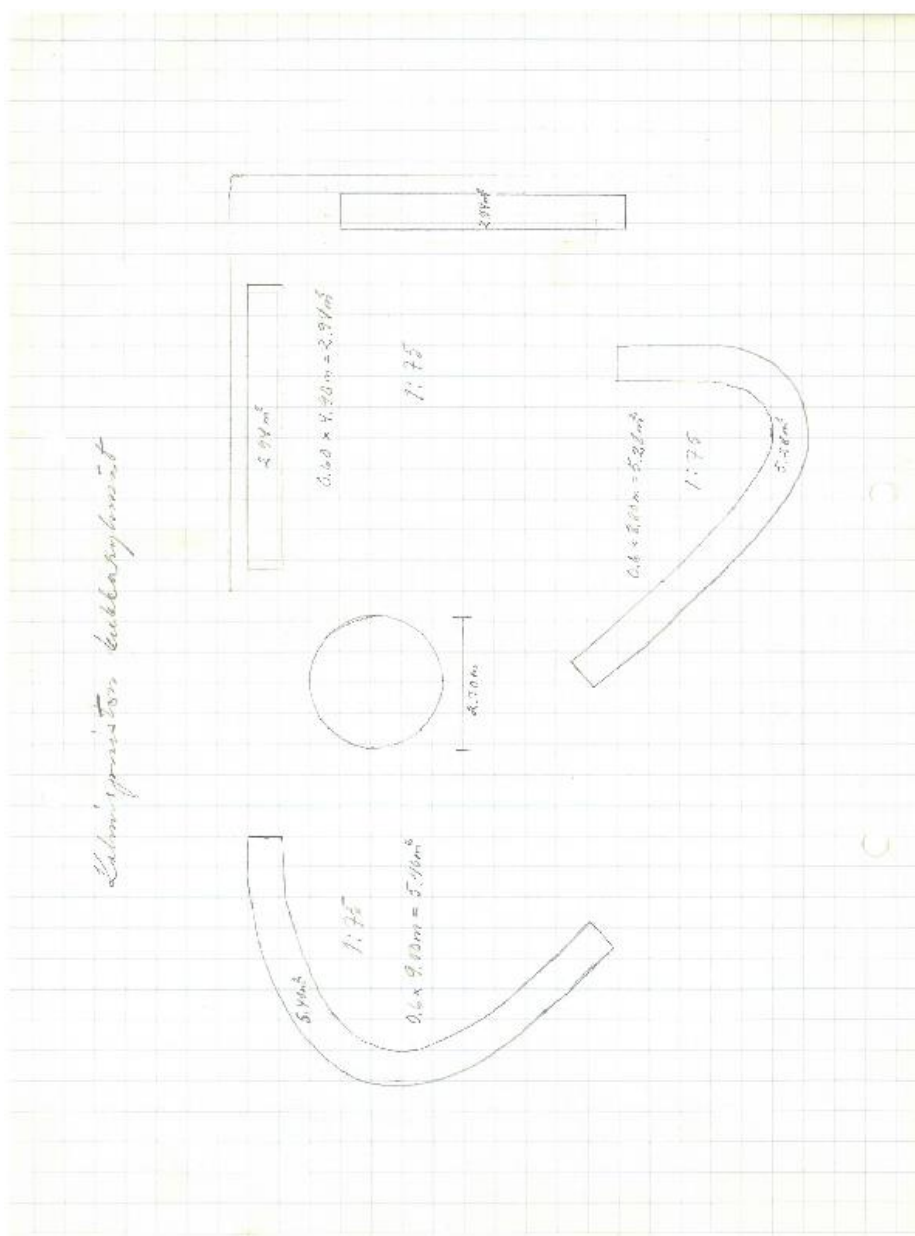
Siniseksi rajattu alue on tontti jolla Kolmiopuisto sijaitsee. Suunnitelmassa se on rajattu kuten muutkin tontit. Puistot ovat rajattu pisteiviivin. Toteutumaton asemakaavasuunnitelma vuodelta 1925, Rauman kaupunki.

Liite 7. Karttaote Rauman kaupungin arkistosta, karkea vuosilukuarvio 1940–1960

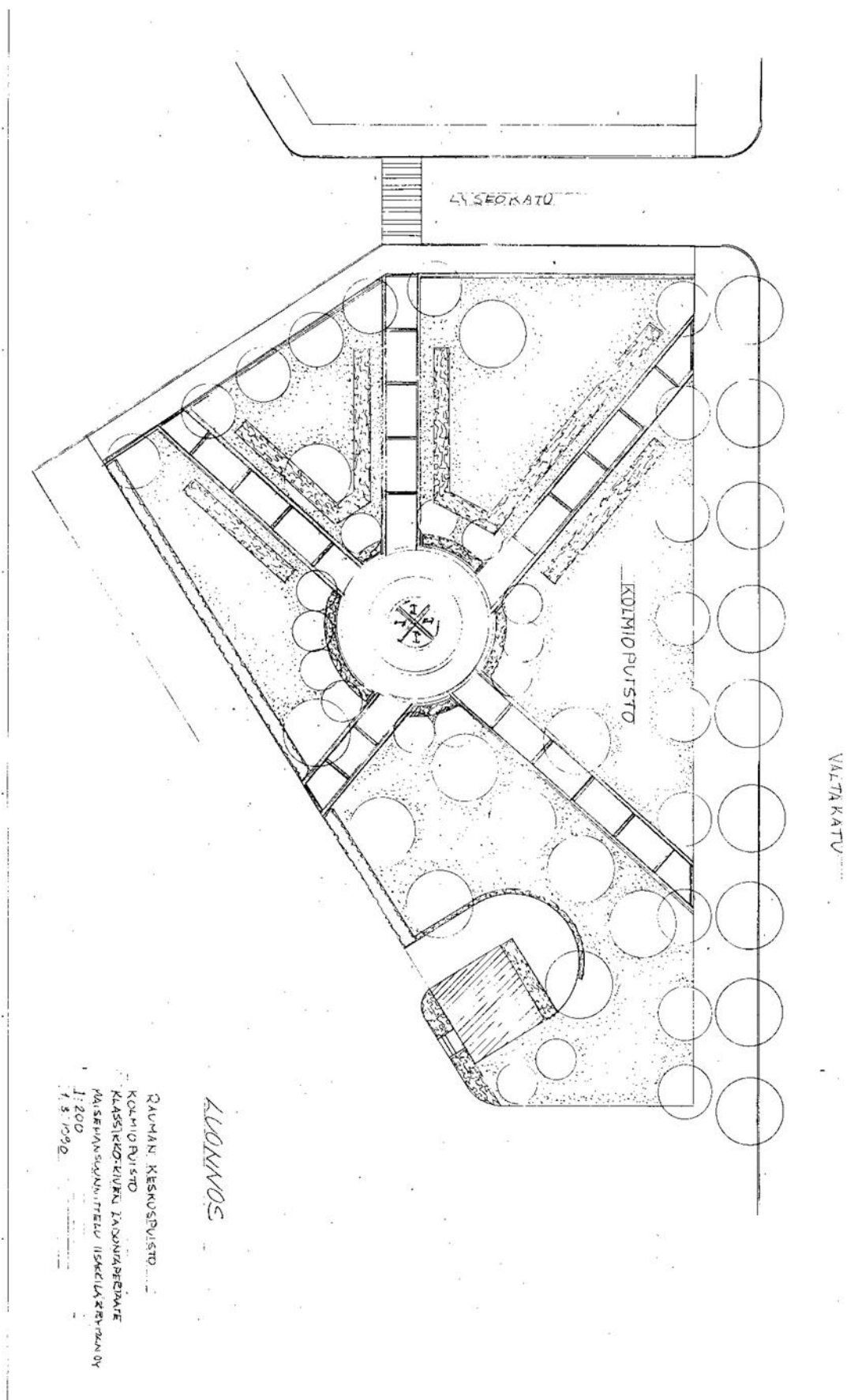
Karttaote, karkea vuosilukuarvio 1940–1960, Rauman kaupungin arkisto.

Liite 8. Kolmiopuiston kukkaryhmät.

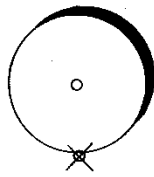
Kolmiopuiston kukkaryhmät. Tämä saattaa liittyä vuoden 1947 istutusryhmien uudelleen järjestelyyn. Rauman kaupunki.

Liite 9. Leena Iisakkilan luonnos vuodelta 1990, Kolmiopuisto.

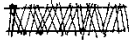
Keskuspuisto-Kolmiopuisto, klassikko-kiven ladontaperiaate. Luonnos 1990, Leena Iisakkila, Rauman kaupunki.

MERKKIEN SELITYKSET

OLEMASSA OLEVA PUU

POISTETTAVA PUU

OLEMASSA OLEVA PENSASAITA

NURMI

ASF

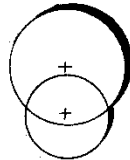
ASFALTTI

PENKKI

KT

KIVITUHKA

ISTUTETTAVAT KASVIT

TILIA CORDATA, METSÄLEHMUS

MALUS BACCATA, MARJAOMENAPUU

1

COTONEASTER LUCIDUS, KIILTOTUHKAPENSAS, LEIKATTU AITA
4 KPL/JM

2

AJUGA REPTANS, RENTOAKANKAALI, OSITTAIN LEIKATTUNA REUNASSA
+RUUSUT

3

KUUNLILJOJA, LEHTOSINILATVOJA JA MUITA PERINTEISIÄ PUUTAR-
HOISSA KÄYTETTYJÄ KASVEJA

*

VEISTOS

Merkkien selitykset Iisakkilan suunnitelmassa. Puistosuunnitelma vuodelta 1990, Leena Iisakkila, Rauman kaupunki.

26. Muut liitteet

Liite 12. Lehtileikkeet

Lehtileikkeessä vuodelta 1975 kerrotaan Kolmiopuiston olevan ”Suvinen kohtauspaikka Raumalla” ja että ”Tarvonsaaren koulun vieressä olevaa puistoa nimitetään Raumalla ”Venta lite”-puistoksi, ja sielläpä useimmat treffit tehdäänkin. Nykyisin tämä puisto on erityisesti eläkeläisten suosima levähdyspaikka, mistä on hauska katsella Valtakadun vilkasta liikennettä tuuheiden puiden varjosta. 31.5.75

Kolmiopuisto varovaisesti arvioiden 1960–1970 luvuilla.

Puiston muoto on vielä tässä vaiheessa sama kuin sen perustamisaikoina 1900-luvun alussa. Rauman kaupungin vihertoimen lehtileikekokoelma.

"Venta lite"-puisto Säästöpankin edessä on jo vuosia ollut eläkeläisten suosikkipaikka. Sen penkiltä on mukava seurata Valtakadun vilinää.

14.6.77

Kuvateksti 14.6.1977:

"Venta lite"-puisto Säästöpankin edessä on jo vuosia ollut eläkeläisten suosikkipaikka.

Sen penkiltä on mukava seurata Valtakadun vilinää." Rauman kaupungin vihertoimen lehtileikekokoelma.

Liite 13. Ortokuvat vuosilta 1940, 1977, 1987 ja 2014.

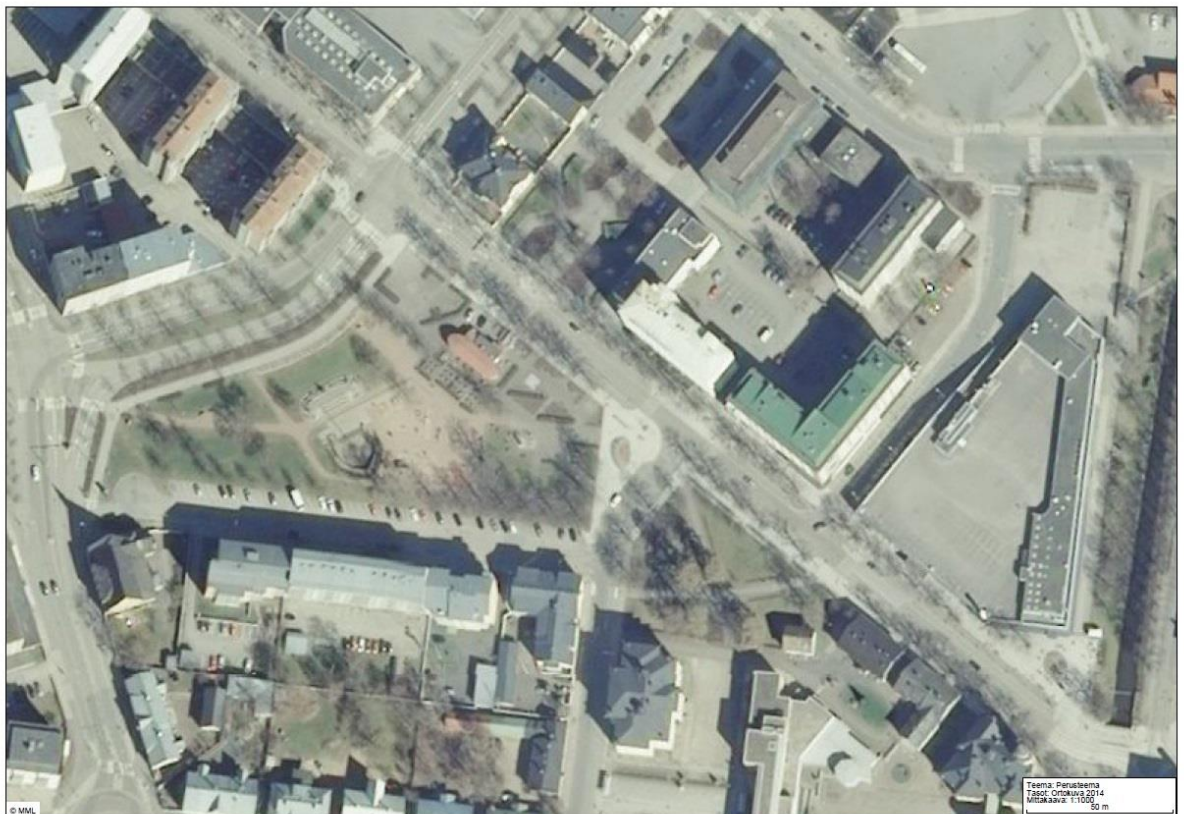

Ortokuvat yllä 1940, alla 1977, Rauman kaupunki.

Ortokuvat yllä 1987, alla 2015, Rauman kaupunki.

Muut liitteet (erillisinä pdf –tiedostoina)

Värivalokuvia vuodelta 2015

27. Lähdeaineisto

Haastatteluaineistot ja suulliset tiedonannot

Räikkönen, Jaakko, apulaiskaupunginpuutarhuri (ent.). Haastattelu 10.11.2015.
Sarkoranta, Satu, Rauman kaupungin kaavoitusavustaja. Sähköpostikeskustelu 6.11.2015
Lehti/Sarkoranta.

Kirjalliset lähteet

Paasmala, Henna: *Autenttisuuden ja integriteetin säilyminen rakennusperinnössä*, 7. Tampereen teknillinen yliopisto, Vanha Rauma Säätiö, 2014.

Kuvat

Rauman museo, Rauma.
Tuomarila, Elina (kuvat vuodelta 2015)

Sanomalehtiaineistot

Rauman kaupunki / Wihertoimi, lehtileikekokoelma.

Selvitykset ja suunnitelmat

Keskustan osayleiskaavan muutos ja laajennus (Vanha Rauma) 5.11.2015–7.12.2015
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/002039_oas_versio_02_3.11.2015.pdf
Rauman kaupungin kunnalliskertomukset
Rauman Vanhan Rauman alueen luontoselvitys, 2012.
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/ak01-097_selvitys_vanharauma_luonto.pdf
Satakunnan maakuntakaava Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Raumalla
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/kaav_002035liite_4_kulttuuriymparistot.pdf
Vanhan Rauman hoito- ja käyttösuunnitelma 2015–2020 (luonnos elokuu 2015)
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/vanhan_rauman_hoito-_ja_kayttosuunnitelma_2015-2020-luonnos.pdf

28. Inventoinnin aihe

Rauman historiallisten viheralueiden inventointi

29. Inventoinnin tilaaja

Inventointi on suoritettu oppilastyönä osana Rauman historialliset viheralueet-inventointikurssia yhteistyössä Rauman Wihertoimen kanssa.

30. Ajankohta

11.9.–10.12.2015

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Heli Lehti & Elina Tuomarila
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

33. Inventoinnin säilytyspaikka

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Turun yliopisto
PL 124
28101 PORI

Rauniopuiston, Katariina Westerlingin puiston ja Tekkalan puiston puusto v. 2015

puut nimi

- lehmus
- lehmus vanha
- vaahtera
- vaahtera vanha
- tammi
- tammi vanha
- koivu
- saarni
- jalava vanha
- tuomi
- pihlaja
- lehtikuusi vanha
- kuusi
- pihta
- serbiankuusi

Puiden paikat suuntaa antavia, ei mitattu.

16.12.2015

0 25 50 100 Meters

Sources: Esri, HERE, DeLorme, Intermap, increment P Corp., GEBCO, USGS, FAO, NPS, NRCAN, GeoBase, IGN, Kadaster NL, Ordnance Survey, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), swisstopo, MapmyIndia, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

Rauniopuiston, Katariina Westerlingin puiston ja Tekkalan puiston käytävälinjauksia eri aikakausilta

Merkinnät

Käytävät ennen 1950-lukua tyyppi

- käytävä
- rajaviiva

Käytävät 1950-luvulla tyyppi

- Käytävä
- rajaviiva

Käytävät 2000-luvulla laji

- käytävä
- jalkakäytävä
- ===== tukimuuri
- kivimuuri
- rakennus
- rauniot
- hevospuomi

Puiden paikat suuntaa antavia, ei mitattu.
16.12.2015

0 25 50 100 Meters

Sources: Esri, HERE, DeLorme, Intermap, increment P Corp., GEBCO, USGS, FAO, NPS, NRCAN, GeoBase, IGN, Kadaster NL, Ordnance Survey, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), swisstopo, MapmyIndia, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

Rauniopuiston hautamuistomerkit v. 2015

Pyhän Kolminaisuuden kirkon raunioiden kirkkomaa, Rauma

Jäljellä olevat hautakivet 13.11.2015.

Hauta no	Kuva	Tiedot
1.		Raati- ja kauppamies J. H. Reilander *1768 † 1817. Matala kivinen paasi, jossa elämän ja kuoleman vertauskuvat. Kirjoitus on ollut näkyvissä vielä vuonna 1909¹, mutta nyt kivessä näkyy enää selvästi pääkallo, voitonlippu ja karitsa.
2.		Ephr. Ilwan *1739 † 1814. Ilvanin syntymävuodeksi on kirjattu vuosi 1738 Emil Nervanderin muistiinpanojen mukaan Aina Lähteenojan Rauman historia IV -kirjassa. Porvari Ilvanin muistokiven mainitaan olleen vanhin vuonna 1891 Nervanderin mukaan.²
3.		Anna Regina Frimodig *16.1.1797 † 21.8.1819 Kauppias Philip Westerlingin puoliso Anna Regina Frimodig. Kiven teksti näkyvissä hyvin 2015: <i>Här hvilar/ Handlanden Philip Westerlings/ ömt älskade maka/ Anna Regina Frimodig/ Född d:16 Januari 1797/ Död d:21 Augusti 1849.</i>

4.		Laakakivi Muistomerkki ketjuilla rajatun haudan itäpuolella. Ei kirjoitusta enää havaittavissa.
5. ja 6.		Kauppias Gabr. Granlund *4.2.1779 † 3.11.1847 (oik.) ja kauppiaan leski Eva Granlund, syntyjään Levander 6.3.1736 † 28.3.1853 (vas.) Neljällä kivipollarilla ja kettingein rajattu kahden rautaristin hauta-alue. Kirjoitukset vielä hyvin näkyvissä.
7.–9.		Ristit poistettu, kivijalustat enää jäljellä. Rautaristit näkyvät vielä 1915 otetuissa valokuviissa.
10.	 	Laakakivi Etualalla makaavassa asennossa sammalpeitteinen kivi, kirjoitukset eivät enää näkyvissä. Profiloitu reuna näkyy vielä sekä yläosan kaari. Alempi kuva Tapio Hiltusen raportista Vanhan kirkon puisto, elokuu 1979. Raportin mukaan hautakivi on punertavaa kalkkikiveä, teksti ei silloin enää näkyvissä.³ Kiveen sopisi Emil Nervanderin kuvaus: ”Kauppias Demitreij Toropoff med familjen, 1831. Raunioiden lounaispuolella löytyy isonkokoinen makaavasta asennossa oleva graniittinen hautakivi, johon on hakattu suuri venäläismallinen risti ja seuraava kirjoitus:” ”Här hvilar handlanden Demitreij Toropoff med familjen, 1831.” Kivi on ollut vuonna 1909 jo niin ”ajan hampaan kuluttama, että tekstiä oli jo vaikea lukea.”⁴

		Kauppias Ahlströmin lapsia 1840-luvulta. Helomaan mukaan lähellä Toropoffin hautaa on useita kauppias Uhlströmin lapsia 1840-luvulta. Heidän haudallaan on ollut ainoa vielä jäljellä ollut läkkipellistä valmistettu muistomerkki. Muut senlaatuiset ristit olivat jo hävinneet vuonna 1909.”⁵
11.	 	Kaatunut muistomerkki Edellisen muistomerkin takana oleva kaatunut muistomerkki. Kaksi kiveä; aidan puoleinen kivi todennäköisesti jalusta ja kaatunut muistokivi sen edessä makaavassa asennossa, kirjoitus maata päin. Alemmassa kuvassa vuodelta 1983 muistomerkki on vielä pystyssä. Valokuvaa on rajattu ja suurennettu. Alkuperäinen kuva Rauman museon kokoelmat. Kuvaaja J. Nurmi.
12.		Tullinhoitaja Samuel Söderman *12.9.1781 † 9.12.1847. Toimi tullinhoitajana Raumalla vuosina 1820–1833.⁶

13.		Laakakivi Makaavassa asennossa oleva kivi, kirjoitukset sammaleen alla tai eivät enää näkyvissä. Sijainti Sjöblomin muistomerkin takana.
14.		Nahkurien vanhin Christian Sjöblom *26.4.1821 † 30.1.1853.
15		Kauppias Johan Sandell *18.3.1803 † 8.1.1853. Hautakivi harmaata hiekkakiveä, teksti vuonna 1979⁷: <i>Här hvilar handlanden Johan Sandel 18^{18/3}03 18^{8/1}53 Samdels fyra älskade söner Johan Fredrik född 18^{5/10}35 död 18^{20/10}35 Carl August född 18^{2/8}43 död 18^{24/8}43 Berndt Fredric född 18^{2/8}43 död 18^{20/3}53 Carl Victor född 18^{29/10}45 död 18^{20/1}50</i>

16.		Raatimiehen rouva Ulrica Amalia Hahnsson, syntyisin Broman *1785 †1825. Ulrica Amalia Hahnsson oli Pinnalan emäntä, kauppias ja raatimies Joseph Hahnssonin ensimmäinen vaimo. Hän oli Pinnalan rakennuttajan Ephraim Bromanin tytär.⁸ Hiekkakivisestä muistokivessä ei enää saa selvää kirjoituksesta. Vasemman puoleinen kuva vuodelta 1941, kuvaaja Lars Pettersson. Museoviraston kuvakokoelmat.
17.		Kappalainen w. pastori Gustaf Ilwan *1762 †1841. Knapaksen mukaan Ilvanin perustama pientenlastenkoulu on kustantanut hautakiven, johon on kirjoitettu Ilvanin merkitykselliseen kasvatustyöhön liittyvä raamatunlause: <i>"Joka holhoo sen kaltaisen lapsen minun nimeeni hän hoitaa minut"</i> (Matt.18:5).⁹ Lähteenojan mukaan Kappalainen Gustaf Ilwan syntyi Eurajoella 31.10.1762. Hän toimi Rauman kappalaisena vv. 1806–1841. Hän kuoli naimattomana 12.10.1841.¹⁰
18.		Kauppias ja yksi kaupungin vanhimmista Johan Ephra Reilander *9.5. 1796 † 7.5.1828. Muistokivi pahasti kallistuneena metalliaidan sisäpuolella. Hautakiven teksti vuonna 1979¹¹: <i>Här hvilar Hanlanden oh en af stdens äldste Johan Ephra Reilander Född sen 9 Maji 1796 Död den 7 Maji 1828.</i> <i>Salig den som efter striden kommer till en evig frid och när dagen är förliden får en glädje utan tid.</i>

19.		Kauppias Carl Eph. Ilwan *4.7.1794 † 1.12.1840. Rautainen risti metallikehikon sisällä. Iso Lehtikuusi istutettu aitauksen sisäpuolelle.
20.		Gymnasisten(?) Joh. Em: Söderman *15.4.1816 † 20.2.1836. Kirjoitus erottuu vielä.
21.		Makaava kivi aidan vieressä, ei kirjoitusta
22.		Korrelan ratsutilan muurihauta. Ainut jäljellä oleva muurihauta, joka on kuulunut Äyhön ratsutilan omistaneelle Lundin suvulle. Hautakappeli on muurattu tiilistä ja rapattu valkoiseksi. pariovien vieressä kirjaimet II, HL ja L.¹²

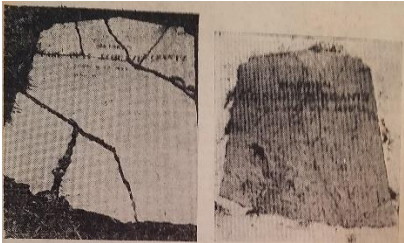
23.		Kauppiaan puoliso Henriette Catharine Paqualin *1821 † 1852 Hautakivi harmaata hiekkakiveä.¹³ Kiven teksti 2015: <i>Här hvilar Handlanden C.F. Bartrans ömt älskade Maka Henriette Catharina Paqvalin. född. d. 7 Maji 1821 död d. 27 Martii 1852.</i>
24.		Kauppias Joh. Henr. Paqualin *1774 † 1838
25.		Ristin jalustakivi. Tyhjä ristin paikka edellisten vieressä, suoraan puun etupuolella. Risti poistettu, jalustakivi jäljellä.
26.		Apteekkari Samuel Johan Nyberg *1762 †1821 ja teologian dosentti Nils Gustaf Brander * † 1841. Nybergin kanssa samassa holvissa on hänen aikalaisensa ja ystävänsä Haapasaaren kartanon omistaja, kirjailija ja valtiopäivämies Niclas Gustaf Brander. Hautakappeli on tiilestä tehty, valkoiseksi rapattu ja tasakattoinen rakennus, jonka katolla on koristeellinen rautaristikko. Hautaholviin johtaa rautaovi.¹⁴ Alla olevaan hiekkakiviseen hautapaasiin on Knapaksen mukaan ”kirkkoherra Mauritz Ljunbergin 1850-luvulla tekemien muistiinpanojen mukaan ollut kirjoitus:

		<i>Här hvilar Apothekaren i Raumo stad/ Samuel Johan Nyberg/ Född 1762. Död 1821./ Ägare af Sampaanala, Kartano, Koijärvi och Stiftare av flere Välgören/ - hetsanstalter. Med dess Samtida och Vän/ Niclas Gustaf Brander./ Litteratör och Landtman./ Ägare af Aspö./ Psalm och Vers 37. Hålt dig rätt,/ ty slikom skall på sistone väl gå.</i> [Tässä lepää Rauman kaupungin apteekkari Samuel Johan Nyberg, syntynyt 1762, kuollut 1821. Sampaanlan, Kartanon ja Koijärven omistaja ja useiden hyväntekeväisyyslaitosten perustaja, sekä hänen aikalaisensa ja ystävänsä N. G. Brander, tieteenharjoittaja ja maamies, Haapasaaren omistaja. Psalmi ja jae 36: Käyttäydy oikein, sillä senkaltaiset vihdoinkin menestyvät.]”¹⁵ Knapas mainitsee kirjoituksen olleen jo miltei kulunut pois 1990-luvulla.¹⁶ Lähteenojan kirjoittaa: <i>”Kun apteekkari Nyberg v. 1821 kuoli, laitatti dosentti Brander hänen hautansa hautakirjoituksineen ja koristeellisine rauta-aitoineen vainajan määräysten mukaiseen kuntoon, niin että Branderin oma hautakirjoitus tuli olemaan yhteisen haudan hautakivessä jo pari vuosikymmentä ennen hänen kuolemaansa, vaikka hän itse vielä liikkui ja työskenteli elävien ilmoilla.”</i>¹⁷ Teksti ei ole enää näkyvissä vuonna 2015.
27.		Kivijalusta, ei enää muistomerkkiä.
28.		Kauppias Chr. Reinh. Paqwalen *16.2.1810 † 11.1.1853.

29.		Carl Adolph Paqualen *1806 † 1851. Kivipaasissa ollut kirjoitus länsipäässä. Takorautainen aitakehikko, jonka sisäpuolella myös tyttären Adolphina Paqualenin hautakivi. Hautakiven tiedot olivat näkyvissä vielä vuoden 1960-luvun lehtileikkeessä.¹⁸
30.		Edna Adolphina Paqualen *3.6.1840 † 1840. Carl Paqualenin tytär. Hautakivessä kirjoitusta molemmin puolin.
31. ja 32.		Kirkkoherra Erik Lewan *24.12.1746 † 28.4.1837 ja hänen puolisonsa, nimipormestari Joh. Åbergin tytär Hedvig Åbergin hauta *26.9.1757 † 10.3.1834. Sekä Erik Lewanin pojan ja seuraajan, kirkkoherra Johan Erik Lewanin leposija *2.2.1789 † 18.6.1842. Kirkkoherra Erik Lewan toimi Rauman esipappina vv. 1808–1809 sodan aikana ja parin sen jälkeisen vuosikymmenen aikana. Ja sen jälkeen hänen poikansa, Johan Erik Lewan toimi kirkkoherrana.¹⁹

33.		Postimestari, kollegeegin sihteerin Petter Malcken puoliso Johanna Christina Finnonius *1786 † 1841. Hautakiven takana koristeellinen antiikkilampun kuva.
34.		Komministeri Claes Adolf Karstenin puoliso Auguste Reinholm *12.9.1814 † 23.6.1838 Harmaan ”punertavan” hiekkakivisen hautakiven teksti vuonna 1979²⁰: <i>Här hvilar Commiministern Cläes Adolf Kartens Samt älskade maka Auguste Elisabeth Charlotte Ranholm Född den 12 Sept. 1814 Död den 23 Juni 1838.</i>
35.		Lääninviskaali Henric Gudmund Reinholm *17.4.1781 † 21.11.1852.²¹

36.		Fredrik Grönlund
37.		1. Skasirskilaisen kasakkarykmentin kadettialipseeri Aleksander Andronov *30.8.1805 † 27.6.1821. Venäläinen, 15-vuotias nuorukainen on haudattu itäpuolella olevan käytävän sivuun. Aikaansa nähden komeassa muistopatsaassa on ollut venäjänkielinen teksti. Patsaan alaosassa oleva kirjoitus kertoo Ssakirskilaisen kasakkarykmentin pystyttäneen patsaan. Raumalla asui 1808–1809 sodan jälkeisinä vuosina venäläisiä kasakoita, joihin otaksuttavasti nuorukainen on kuulunut. <i>"Sijan tiedän, tussa synnyin, Kanssa paidan, tussa kasvoin, En tiedä sitä sijoa, Koska kuolo kohtajawi Hengen loppu longahtawi."</i>²²
38.		Everstiluutnantin rouva Ebba Fr. Borgenström, synt. Schulman *19.1.1770 † 27.11.1843. Aivan sakastin raunioiden itäpuolella on rauta-aidalla ympäröity risti. Länsi-Suomen artikkelin mukaan "Ristin asennosta voi päätätä että sen viereen on ajateltu jälkeenpäin asettaa toinen yhtäläinen, mitä ei kuitenkaan syystä tai toisesta ole tapahtunut."²³ Kiven teksti 2015: <i>Här hvilar Ofverste Lieuiensisk: Eb: Fr: BORGENSTRÖM född 17 19/I 70 Död 18 27/XI 43</i>

39.		Ei tietoja.
40.	 	Majuri Carl Gustaf Schützercrantz * 12.5.1769 † 3.4.1850 Maassa makaava muistokivi sijaitsee apteekkari Nybergin hautaholvin pohjoispuolella. Kivi on ollut 1800-luvun lopulla rikkoutuneena useaksi kappaleeksi.²⁴ Hautakivi on ilmeisesti 1950–60 -luvulla korjattu <i>Länsi-Suomen</i> lehtileikkeen mukaan. Kirjoitusta ei pysty enää lukemaan.²⁵
41.		Ei nimeä. Kivi rikki yläosasta, alaosassa risti ja ankkuri sekä kasviaihe.

Helomaa mainitsee lisäksi tietoja ja nimiä hautakivistä, joita on ollut vielä jäljellä vuonna 1909.

Kristiina Charlotta Aminoff-Hjulhammar † 1851. Aivan Pyhän Kolminaisuuden kirkon raunioituneen kuorin ja kirkon itäseinän kulmauksessa on kapteeni Adolf Urban Hjulhammarin 91-vuotiaana kuolleen toisen puolison, Kristiina Charlotta Aminoff-Hjulhammarin hauta.²⁶

Raatimies Josef Hanson (*1784 † 1838). Muistomerkissä on ollut suomenkielinen teksti. Hauta sijaitsi ainoan jäljellä olevan muurihaudan läheisyydessä.²⁷

Korsman, Holmberg ja Lagerbom ovat muita Helomaan mainitsemia hautoja, joista ei löytynyt enää tietoja eikä sijaintia pystynyt paikallistamaan.²⁸

Helomaan kirjan mukaan vuonna 1909 ainoastaan kivistä ja raudasta valmistetut muistomerkit olivat enää jäljellä, nekin melkein kaikki 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa valmistettuja. Pläkipeltisiä muistoristejä oli jäljellä enää yksi. Useat hautapatsaat olivat täydellisesti hajoamistilassa tai ainakin niin sammaloituneet, että jäljellä olleista kirjoituksista oli miltei mahdotonta saada selvää.²⁹ Rauman kaupunki kunnosti Pyhän Kolminaisuuden kirkon ympäristöä 1930-luvulla. Vanhat hautakivet pestiin ja niistä poistettiin sammaleet, sekä kirjoitukset maalattiin uudelleen vuonna 1936.³⁰ Rauma kaupunki entisöi kivet jälleen 1960-luvulla.³¹

Viitteet:

¹ Länsi-Suomi 26.8.1909.

² Lähteenoja 1939, 343.

³ Hiltunen 1979.

⁴ Helomaa 1909, 62.

⁵ Helomaa 1909, 62.

⁶ Lähteenoja 1939, 433.

⁷ Hiltunen 1979.

⁸ Museoviraston kuvakokoelmat. HK 10000:3100.

⁹ Knapas 1990, 11.

¹⁰ Lähteenoja 1939, Liite: Raumalaisia sukuja 1: Ilwan-suku.

¹¹ Hiltunen 1979.

¹² Knapas 1990, 10–11.

¹³ Hiltunen 1979.

¹⁴ Knapas 1990, 10; Länsi-Suomi 26.8.1909.

¹⁵ Knapas 1990, 10–11.

¹⁶ Knapas 1990, 10.

-
- ¹⁷ Lähteenoja 1939, 343.
¹⁸ Rauman kaupunki, lehtileikekansio 1954–1969.
¹⁹ Lähteenoja 1939, 344–345.
²⁰ Hiltunen 1979.
²¹ Lähteenoja 1939, 343.
²² Helomaa 1931, 64–65.
²³ Rauman kaupunki, lehtileikekansio 1954–1969.
²⁴ Helomaa 1909, 61.
²⁵ Rauman kaupunki, lehtileikekansio 1954–1969.
²⁶ Lähteenoja 1939, 344.
²⁷ Helomaa 1909, 60–61.
²⁸ Helomaa 1909, 60–61.
²⁹ Helomaa 1909, 62; Helomaa 1931, 64.
³⁰ Rauman kaupunki, Kunnalliskertomus 1936, 239.
³¹ Rauman kaupunki, lehtileikekansio 1954–1969. Länsi-Suomi kesäkuu 1964.

Lähteet:

Helomaa, Juho 1909: *Muistelmia Rauman kaupungin muinaisista ja nykyisistä oloista*. Tekijän omakustanne, Rauma.

Helomaa, Juho 1931: *Muistelmia Rauman kaupungin muinaisista ja nykyisistä oloista*. Tekijän perikunnan kustanne, Rauma.

Hiltunen, Tapio 1979: Vanhan kirkon puisto, hautakivi. Vauriokartoitus, konservointiraportti.

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Lähteenoja, Aina 1939: Rauman kaupungin historia IV. Rauma 1809–1917. Rauma.

Rauman kaupungin Kunnalliskertomus 1936. Rauma.

Rauman kaupunki. Rakennusvirasto kaupunginpuutarha lehtileikkeet 1954–1.6.1969.

Museoviraston kuvakokoelmat. Raatimiehen rouva Ulrica Amalia Hahnssonin hautakivi Rauman vanhalla hautausmaalla. Kuvan numero HK10000:3100.

Kansallisarkiston sanomalehtiarkisto. Länsi-Suomi 26.8.1909. <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti>

Liite 4. Katariina Westerlingin puiston, Tekkalanpuiston sekä Rauniopuiston kuvia

Katariina Westerlingin puisto 2015, Marika Österlund, KTMT.

Katariina Westerlingin puisto 2015, Marika Österlund, KTMT.

Katariina Westerlingin puisto 2015, Marika Österlund, KTMT.

Katariina Westerlingin puisto 2015, Marika Österlund, KTMT.

Kalatori 2015, Arja Korpela, KTMT.

Katariina Westerlingin puisto 2015, Paula Kuusisto, KTMT.

Panoraama, oikea, 2015, Marika Österlund, KTMT.

Tekkalanpuisto 2015, Paula Kuusisto, KTMT.

Rauniopuisto 2015, Iina Hellström, KTMT.

Kruunauspäivän koristeluja vuonna 1896. Museovirasto.

Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniot 1905. Rauman museon kuvakokoelmat.

Noin 1915. Rauman museon kuvakokoelmat.

Vanhan Kirkonkatu, Eteläpuisto, Tekkalanmäki, 1907. Rauman museon kuvakokoelmat.

Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniot Kalatoriltapäin noin 1900. Ida Berglund copy, Rauman museon kuvakokoelmat.

Nummenkatu Eteläpuisto, vas. Tekkala, oik. vanhan kirkon rauniot. Rauman museon kuvakokoelmat.

Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniot 1983. Juha Nurmi, Rauman museon kuvakokoelmat.

Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniot 1930, pilasterijätteen siivoamisen jälkeen. Rauman museon kuvakokoelmat.

Liite 5.

Kolmiopuiston inventointi. Kuvat syys-lokakuulta 2015, Elina Tuomarila.

Lehtikuusirivi, yksi koivu ja orapihlaja-aita Kolmiopuiston eteläpäädyssä. Taustalla vahtimestarin talo vuodelta 1904.

Lehtikuusirivi ja orapihlaja-aita Kolmiopuiston eteläpäädyssä. Vasemmalla puolella osa Lyseosta näkyvissä.

N. 1800 –luvun lopulta oleva vesikaivo ja sitä ympäröivä mukulakiveys sekä kivränni. Puiston länsireuna.

Puiston keskiosassa sijaitseva pyöreä istuinalue, jota rajaa kiiltotuhkapensas ja yksittäiset lehtikuuset.

Yleisnäkymä puistoon koillisuunnasta, Valtakadun puolelta nähtynä. Vasemmalla kuvan rajalla vahtimestarin talon pääty. Nykyisessä kaavassa talo ei sijaitse puistoalueella.

Yleisnäkymä puiston keskiosassa sijaitsevaa pyöreä istuinalueita kohti.

Yleisilme puistoon Lyseokadulta nähtynä.

Yleisilme puistoon Lyseokadulta nähtynä Valtakadun suuntaisesti.

Puiston keskiosassa sijaitsevia penkkejä. Kuvan taustalla oikealla vesikaivo

Puiston keskiosassa sijaitseva pyöreä aukio länsipuolelta nähtynä.

Penkkiryhmä.

Puistoon tultaessa koilliskulmasta Valtakadun puolelta.

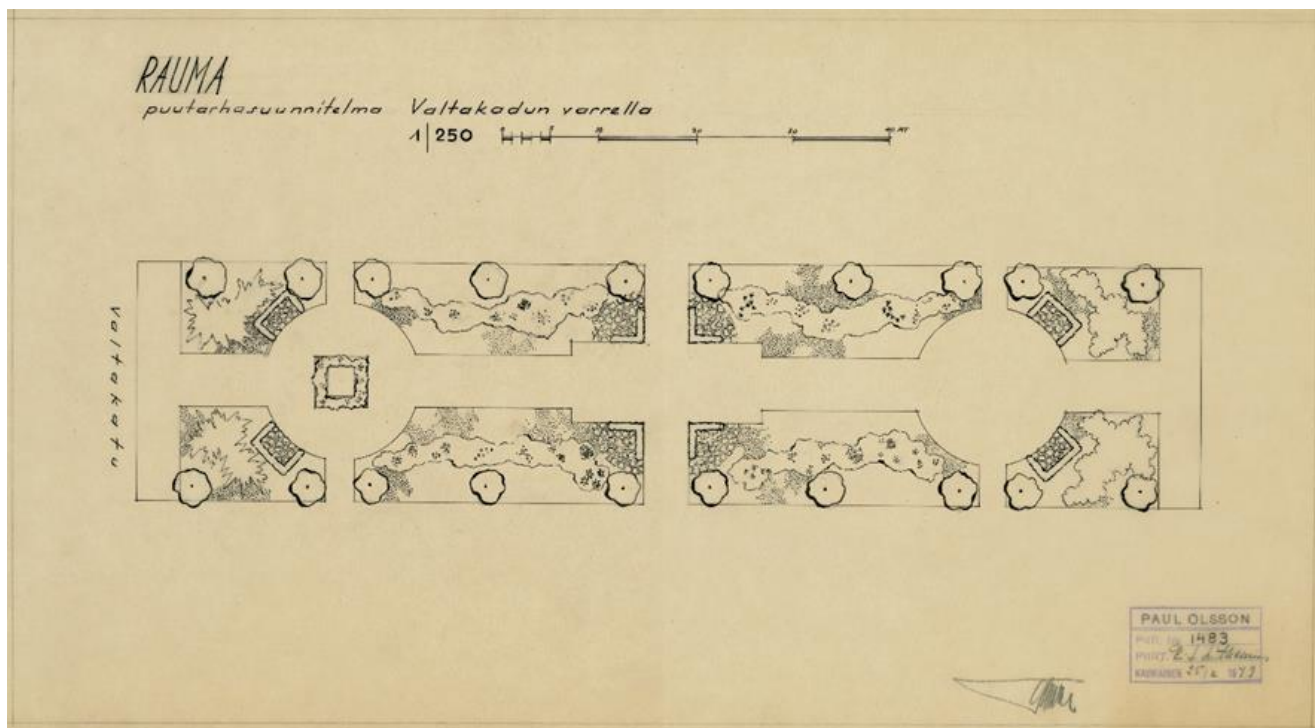
Molokit (roskasäiliöt) puistossa. Länsisuunta, Lyseokadun puoli.

Puistoon tultaessa Lyseon suunnasta, eteläpuolelta.

Maunu Häyrynen, Eeva Raike & Johanna-Annukka Roslund (toim.)

Maailmanperintökaupungin puistot – Rauman historiallisten viheralueiden inventointi syksyllä 2015

Puutarhasuunnitelma Valtakadun varrella 1949a, Paul Olsson, Suomen Rakennustaiteen museo.

ISBN: 978-951-29-6502-1

ISSN: 1799-0564

Turun yliopisto
University of Turku

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen
koulutusohjelma (Pori)